
ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

Verzoeking.

I.

„KOM luu,” zei Smit, die commissionair was, „Kèn eigenaar van een groote omnibus, „as wie altmoal ons borreltje op hebben, den mouten wie moar zain, hou wie thoes kommen.”

Er was een geschuifel van stoelen in de gelagkamer, er volgde een haastig afrekenen en toen kwam de algemeene uittocht naar de schuur, waar de omnibus al gereed stond. Alleen Klaas Wieringa, een rijke boerenzoon, die toch óók mee moest, bleef bedaard zitten en riep door de gelagkamer: „Nog ain, vrouw Jansen.”

Smit keerde zich om op den drempel. „Ie mouten 't zulf waiten, Wieringao, moar wie wachten nait op joe, heur.”

„Komt ien order,” bromde Wieringa. Hij wist heel goed, dat Smit tòch zou wachten. Zonder hem zou de omnibus niet afrijden. En zoo was het ook, als 't behoorde. Hij maakte niet vaak van deze reisgelegenheid gebruik. Dat doe je niet, als je met je eigen rijtuig kunt gaan. Zoo'n omnibus is goed voor burgers en arbeiders. Maar nu trof het zoo, dat hij, na een paar dagen bij familie te zijn geweest, vergeten had, naar huis te schrijven, wanneer hij thuis kwam en in dit geval had hij dan ook maar besloten, van de omnibus gebruik te maken. Maar dan moest er ook op hem gewacht worden, als hij dat zoo verkoos. En Smit zou zonder hem niet heengaan. Die wist wel, wat hij deed. Die begreep wel, dat hij gewillig had te zijn, als hij er geen schade bij wilde hebben.

„Nog ain, vrouw Jansen.”

De anderen waren al weg, naar de schuur. Ze waren zoo pas, na een dag in Groningen geweest te zijn, aan 't kleine stationnetje aangekomen en zouden nu nog wel een goed uur in de omnibus moeten zitten, vóór ze thuis waren. Dat was geen pretje in den winter, want 't was koud en het kon in de oude rammelkast ook geweldig tochten. Hoe eerder ze vertrokken, hoe beter.

De dikke kruidenier Hendrik Bos was het eerste bij de omnibus. Hij loerde als altijd op een hoekplaatsje en haastte zich dus. Maar toen hij het wankel trapje was opgeklommen en zijn hoofd naar binnen trok, schrok hij toch en dit had ten gevolge, dat hij met een schok zijn hoofd terugtrok en zich leelijk stootte.

„Auw, verdekseld, kop is d'r half of.”

„Wat wil ie toch?” vroeg Jansen, de bakker, die zich al gereedmaakte, om achter Bos in te stijgen, „ie kommen ja net zoo gauw weerom, as ie d'r ien klommen.”

„Man, d'r zit d'r al ain ien. 'k Schrok mie blauw.”

„Den is 't gewaiten ook nait zuuver. Ik bin nooit bang. Moar wèl zit d'r ien?”

„Dat wait 'k nait. 't Is ja net zoo duuster. Moar 't is roar.”

„Nou, loat mie den moar ais even veurbie. Den zel ik wel ais zain.”

Maar dat was Bos toch al te min. Er was toch immers ook niets, om voor te vreezen? 't Was alleen maar, dat hij gedacht had, de wagen leeg te vinden en dat nu onverwacht zich daarbinnen al iemand bevond. Maar nu wilde hij Jansen den voorrang niet geven. Hij ging dus de omnibus binnen en zei, zooals dit ook paste: „Goun oavend.”

Er kwam een gemompel uit den versten hoek van hem af.

„'t Is 'n vrouwspersoon,” vertelde Bos aan de menschen, die achter hem aankwamen, „moar wel 't is, ik wait 't nait.”

Daar kwam Smit met een lantaarn.

„Hier, luu, om beurten vasthollen. En wel doar al ien zit? Wel, dat is 'n juffrouw, moar Bos is trouwd en dei ol' boas mag nait te veul noar heur kieken. Den mout meester moar noast heur zitten, dei holt ja wel van jonge wichter.”

De mannen en vrouwen, die gereed waren, om in te stijgen, stieten elkaar aan en lachten zoo'n beetje. Maar meester Terpstra had Smit wel kunnen slaan. Wat deed die vent hem er weer in te halen? En die lui grinnikten natuurlijk allemaal om de mooie grap.

Bos was tegenover de juffrouw gaan zitten; de andere menschen, die na hem kwamen, zochten ook een plaatsje, maar als bij afspraak lieten ze de plaats naast de onbekende onbezet en toen meester Terpstra binnen kwam, scharrelden ze zóó lang en zóó behendig heen en weer, tot ze hem hadden op de plaats, hem door Smit toegedacht.

„Alles kloar? Woar is Wieringao nou?”

„Dei zit nog bie zien borreltje,” zei Jansen.

„Nou, dan blift e doar moar zitten. Ik ken nait langer wachten.”

Maar Smit wachtte toch, scharrelde wat om den wagen heen, besloot eindelijk nog maar eens naar de gelagkamer te gaan en 't duurde nog al even, voor Klaas Wieringa vond, dat hij nu toch ook maar eens zijn plaats in de omnibus moest gaan innemen.

De inzittenden hadden zich intusschen niet al te erg verveeld. Jansen had zich meester gemaakt van de lantaarn en hield die nu zóó, dat het licht op de onbekende dame viel.

„Ik ken heur nait,” fluisterde hij tegen vrouw Bos, die naast hem zat.

„Nee, ik ook nait.”

„'t Liekt wel 'n stadsche juffer.”

„Jao.”

Ondertusschen was Bos al op onderzoek uit.

„Ook op rais, juffrouw?”

„Ja.”

„'t Is kold nè? Ie kommen ja wis ook van stad?”

„Nee, dat juist niet.”

„Nog wieder vof? Nou, den zellen ie 't ook wel zat wezen. Oet te gast?”

„Nee, ook niet.”

Bos was een en al verbazing. Wat moest de juffrouw dan, als ze niet uit logeeren ging? Hij had gemeend, dat hij met een familielid van den dominee te doen had. Daar kwamen wel eens van die stadsche juffers.

Heel spraakzaam was de juffrouw niet. En ze was heelemaal in 't zwart. En ze praatte ook niet zooals hij en de anderen.

„Van Dieken is ja vast 'n oom van joe?” viel vrouw Hazenberg in. Ze had de vreemde juffrouw eens goed bekeken en dan, ze wist immers, dat Van Dijken een nichtje verwachtte. Jantje van Dijken was gisteren nog in haar garen- en bandwinkeltje geweest en die had haar de geschiedenis verteld.

„Ja.”

Dadelijk waren allen op de hoogte. Tja, dat nichtje van Van Dijken, daar was het zoo een geschiedenis mee. Elske van Dijken, ja zeker, die was voor lange jaren immers, tegen den zin van haar ouders met zoo'n vent van niks weggetrokken, zoo'n soort architect, die er later heel haar erfdeel had doorgelapt en toen maar was gestorven, om zijn vrouw zonder een cent te laten zitten. Zeker, en toen had ze ergens in Amsterdam een winkeltje gehad en nu was ze zelf weg, 't arme mensch, en haar dochter zou bij Van Dijken komen. Nou, dat was mooi van Van Dijken, zeker. Want zoo'n stadsche juffer zou op de boerderij niet al te veel kunnen uitvoeren en je moest haar toch maar de kost geven en kleeeren en ze had kuren ook, dat was wel vast. Ze zat er nu al zoo stijf en stil en je kreeg er geen woord uit.

Daar kwam Klaas Wieringa.

„Kom d'r ien, Wieringao, hier is nog 'n doaldersploats veur joe.”

„Dat zel wel. Smit stopt d'r altied zooveul mensken ien, as 't moar ken. Woar mout ik den zitten?”

„Hier moar,” vond Jansen, terwijl hij zijn best deed, om nog een paar centimeters naar rechts te schuiven.

„Jonges, jonges, dat is wat. Dat ken ja nait.”

„Jao, ien binnen nog al dikkig, moar wat mout mout en 'n mensk ken zich wel 'n beetje ien elkander drukken. Probair 't moar ais.”

„Alles kloar, luu?” vroeg Smit nog eens, terwijl hij greep naar de deurknop.

„Jao, ol', en nou moar gauw op hoes an.”

De deuren van de schuur gingen open, de omnibus schokte over den drempel.

Klaas Wieringa fluisterde met Jansen. „Wat is dat veur 'n wicht?”

„Och, dei nicht van Van Dieken.”

Wieringa's belangstelling was weg. Hij wist ook van de geschiedenis en zoo'n meisje zonder geld ging hem niets aan. Hij stak een nieuwe sigaar op en Jansen volgde zijn voorbeeld, terwijl hij Bos verzocht, even de lantaarn vast te houden.

De vreemde dame hoestte.

Meester Terpstra voelde zich min of meer verlegen. Hij zat hier weer in mooi gezelschap. Dat rookte maar, of 't niets was. Nog een paar oogenblikken en 't zou in den wagen weer niet zijn uit te houden. 't Was eigenlijk een schandaal.

„Mien oogen doun alweer zeer,” verklaarde vrouw Hazenberg. „Moar manluu geven ja niks om vrouwluu.”

„Ik wel,” zei Wieringa, „op zien tied.”

Er werd gelachen in den wagen. Jansen sloeg zich op de knie van pret.

„Hest dien segoar nou toch al an,” vond Bos, „en ik zit nog altied mit schienvat. Hier, heur.”

„Nee, wat ie hebben dat mout ie hollen. En den het juffrouw ien houk ook meer licht.”

De juffrouw probeerde, of ze nog een beetje dieper in haar hoekje kon kruipen. Ze verstond alles niet, wat ook maar goed was, maar ze vond, dat ze in wonderlijk gezelschap was gekomen. Wat een ruwe, onbeschaafde menschen.

Bons, daar kreeg de wagen een schok en Terpstra kwam onzacht met zijn buurvrouw in aanraking.

„Pardon, juffrouw,” mompelde hij.

„Jao,” vond Bos, „mit zo'n vremd woord moaken ze alles weer goud. Wil ie looven luu, 'k was vanmörge ien stad ien 'n kroug en tou bonkte kneller mie mit 'n stoul tegen bainen. 't Dee aibels zeer, moar doar trok manje zich

gain spier van an. Pardon, zee e en tou nipte vent al weer vot. Moar ik zee: Hol joen pardon moar, want doar ken 'k niks veur koupen."

„Jao," viel Jansen hem bij, „meesters en zukke luu hebben altied zukke vremde woorden en oetdrukkens bie kop, moar doar kennen wieluu niks mit. Niks weerd, heur."

De juffrouw in het hoekje huiverde.

„Het tocht hier vreeselijk," vond ze.

„'t Is een ouwe kast," zei meester Terpstra minachtend, „maar je komt er toch mee. Als hier maar niet zoo vreeselijk gerookt werd."

De juffrouw scheen moed te krijgen. Hier was tenminste iemand, die haar eigen taal sprak.

„Is 't nog ver?" vroeg ze.

„Nog een goed uur. Maar we houden straks nog eens stil."

„Stilhouden? Waarom? 't Was 't beste, om maar gauw voort te maken."

„Ja, maar de menschen zijn gewoon, om onderweg nog eens even bij een kroeg aan te gaan."

„Bij een kroeg?" Ze zei het met ontzetting.

„Ja, juffrouw," glimlachte Terpstra, „daar zult u aan moeten wennen. Dat doen de menschen hier niet anders."

„Da's nog als 'n verzetje," vond Bos, „en doar is ook niks tegen. Moar ie binnen ja wis ofschafer, meester?"

„Ja, en dat valt je zeker niet mee, hé?"

„Dat dut 't ook naif. En doornie het ook zegd, dat 't naif goud was. Hai har d'r 'n vremd woord veur, moar dat bin 'k vergeten. Moar 'k waif wel, dat d'r wat iekwam van kristlike vrijhaid en doar hol ik mie bie."

„Zollen wie den gain borreltje meer maggen drinken?" vroeg Jansen verontwaardigd. „Wat zeggen ie doarvan, Wieringao?"

„Wel zol mie dat verbaiden? As ik 't betoalen ken, mouf ik dat toch zulfs waiten. 'n Borrel op zien tied komt 'n mensk tou."

„D'r komt niks gouds van," bestrafte vrouw Hazenberg en ik geef meester geliek."

Terpstra voelde er niet veel voor, hier een twistgesprek over de geheelonthouding te gaan beginnen. Och, de menschen waren zoo slecht niet, maar nu hij was in 't gezelschap van de Amsterdamsche juffrouw, viel het hem wel weer op, dat ze eigenlijk toch erg lomp waren. Hij was er al aan gewoon geraakt, maar nu schrok hij weer wakker. Daar had je nu Klaas Wieringa, een onmogelijk mensch, maar hij kon doen en laten wat hij wilde en hij werd door ieder ontzien, of hij allen kon bevelen. Ach, en dan die taal en die gesprekken. Dat juffertje naast hem moest wel denken, dat ze onder de heidenen verzeild was. Een aardig gezichtje toch. Ze was een beetje bleek, maar ze zou in den laatsten

tijd ook heel wat hebben doorstaan en die zwarte kleeding *maakt* bleek. Maar fijne krulletjes had ze bij de ooren en haar oogen waren donkerblauw. En het trilde even om haar mondhoeken. 't Was, of ze toch ook nog wel pret had om het wondere gezelschap, waarin ze was geraakt. En ze was zoo heel anders dan de dames in 't dorp. Ze kwam uit een andere wereld.

Met die rookerij was 't een verschrikkelijke geschiedenis. En om de kou kon je geen raampje open hebben.

Juffrouw Annie van Dijken zuchtte. Er scheen geen eind aan de reis te komen. De wagen bonkte en stootte, de menschen babbelden, de rook was om te snijden..... vreeselijk, vreeselijk. En 't was koud ook. Nu kwam nog eerst het oponthoud in de kroeg. En dan begon de ellende opnieuw. Een raar taaltje, als de menschen hier spraken. Daar zou ze aan moeten wennen. Overigens.... de menschen zagen er nog al goedmoedig uit. Daar zou ze wel mee kunnen opschieten. Als oom en tante nu ook maar een beetje meevielen.

Ze zuchtte eens even.

't Was toch wel heel wat, zoo in den vreemde te gaan. Ze was nog nooit bij haar familie geweest, wist er ternauwernood iets van af. Ja, dat was natuurlijk, omdat moeder haar zin had doorgedreven en getrouwd was zonder de toestemming van haar ouders. Dat was zeker ook niet in orde geweest, want vader....

Maar moeder had haar geleerd, niet hard over hem te denken. Arme moeder, die had niet veel in haar leven gehad. En ze moest toch wel veel lijden, vóór ze ging sterven. Och, 't was voor moeder ook hard geweest, háár onverzorgd achter te moeten laten. Gelukkig, dat oom, toen hij 't bericht van moeders ziekte ontving, dadelijk teruggeschreven had en later zelf was overgekomen. 't Leek een stille, stugge man, maar hij had zich natuurlijk in Amsterdam niet thuis gevoeld en kon best nog meevallen.

Toch goed, dat hij gekomen was. 't Sterven was moeder gemakkelijker gevallen, toen ze wist, dat er voor haar dochter gezorgd zou worden.

Wat was het ná moeders sterven snel gegaan. Voor zóóveel dingen moest gezorgd. En nu zat ze hier in de omnibus en straks zou ze zijn in haar nieuwe thuis. Hoe tante zou zijn?

Slaperig werd ze ook, maar ze durfde de oogen niet sluiten en dat kon ze trouwens ook niet, dan pijnde de scherpe rook nog meer. Wat ook een menschen. Daar was nu die vent, die jonge boer, die maar zat te dampen, of hij er den kost mee kon verdienen. Heel beleefd waren ze hier niet. En dan de manier, waarop ze getracht hadden, haar uit te hooren.

Die onderwijzer naast haar had het ook niet

gemakkelijk tusschen zooveel boeren. Maar hij scheen er nog al tegen te kunnen. 't Was tenminste een zegen, dat er in den wagen één was, die ze verstaan kon. Wat zei hij daar? De wagen rammelde zoo vreeselijk, ze kon hem bijna niet verstaan.

„Kunt u 't nog uithouden van den rook?” vroeg hij glimlachend.

„k Zal wel moeten,” zei ze terug. Ze vond hem toch wel aardig en een knap gezicht had hij ook. Van voorstellen en zoo schenen de lui hier niet te weten; nu, 't kon er ook zonder.

„Ja, onze sigaren, dáár houden we van,” spotte hij.

„Moar ie rooken ja hailndal nait meester,” vond Bos. „Gain segoaren meer ien buus? Ken ik joe dainen?”

„Nee, dank je wel, Bos. Maar de juffrouw heeft er zoo'n last van.”

„Ze zel d'r wel an wennen,” vond Bos, onverstoortbaar. „As ze 'n toerke bie ons west is, wait ze nait beter.”

Vrouw Hazenberg kreeg toch medelijden.

„Ken dat gesmook den nait oet wezen? Binnen ie mie ook kerels? 't Is ja schoamachtig.”

„Wie schoamen ons zoo gauw nait,” zei Wieringa. „Wie binnen zoo en nait ans en doarmit is 't oet. Al dei malle kuren van nait smoken as d'r vrouwluu bie binnen en zoo, da's altmaal niks weerd.”

„Vrouwluu hebben 't altied doan,” merkte vrouw Jansen op, „moar ik zeg, manluu kennen d'r toch nait zunder en as Wieringao moar eerst ais 'n vrouw hef....”

„Den verandert hai nog gain spierke,” zei 't onverstoortbare jongmensch.

„Een buffel,” vond Annie van Dijken hem. Als ze later nog eens met hem in aanraking kwam, zou ze hem leeren, dáár kon hij op rekenen. Was ze nu hier maar eerst uit.

De menschen schenen 't in den wagen gezellig te vinden. Zij begreep dat niet. 't Was er immers niet uit te houden. Die vrouwen waren ook maar zoo zoo. Ze lachten om die Wieringa, alsof hij heel iets aardigs zei, terwijl hij toch enkel maar onbeschaamd was.

En dan hielden ze een gesprek over wat ze „ien stad” gezien hadden en soms fluisterden ze. En ze hadden geheimzinnige pakken en pakjes bij zich, die ze bewaarden onder de bank en wegtooverden op allerlei vreemde plaatsen, onder den mantel, in een duister hoekje, alsof ze niet wilden weten, dat ze inkoopden hadden gedaan.

Bos voelde met zijn rechervoet al eens onder de bank en stootte zóó lang tegen een groot pak, tot hij het te voorschijn had gebracht. 't Lag nu Jansen op de voeten.

„Ie hebben ien stad nog al wat kofft,” merkte Bos op en hij zei het kortaf.

Jansen was verlegen.

„Jao, zai, 't binnen altmaal dinkjes, dei je bie ons nait kriegén, kennen. Den mou je vanzulfs wel ien stad terecht kommen. 't Mos ainlieks nait neudig wezen.”

„Dat zeg ik ook,” zei Bos. „'k Zee 't lest nog tegen doornie, tou die bie ons op hoesbezuik was. Hai har weer zoo preekt over moat en gewicht. Jao, den bin 'k altied biendens, want wat wait zo'n man nou van 'n winkel of? 'k Zee, nou doornie zee 'k, as wie eerlieks deur wereld willen, den mouten doornies en meesters heur geld nait noar stad brengen. Wat bie ons verdaind wordt, mout bie ons ook weer oetgeven worren. Ol' har niks tegen te proaten, heur. Mevrouw gait nog al ais noar stad en den wait ik 't ja wel.”

„Da's schoamachtig,” zei Jansen. „Moar zukke luu waiten nargens van, dat zeg ik moar.”

De andere reizigers gaven blijk van hun instemming, maar ze werden toch een beetje onrustig, alsof ze hun geweten niet al te zuiver voelden.

Klaas Wieringa dacht: „Da's ja oarig. Moar nou smiet ik bongel d'r ien.”

„Heden, Jansen, hou duur was koffie ien stad. 'k Was d'r ja bie, dat d'r zooveul pond veur joe ienpakt worde.”

Jansen schoof verlegen heen en weer.

„Weer an 't scheervooglen, Wieringao? Jao, ie binnen zo'n guut.”

Maar Bos keek bijzonder wantrouwig en hij bleef het verdere deel van de reis merkwaardig koel tegen Jansen.

Meester Terpstra had pret. Even keek hij naar zijn buurvrouw en in haar oogen zag hij tintellichtjes komen. Zij had toch klaarblijkelijk begrepen, waarover het ging. Fijn toch, zooals die lui elkaar er tusschen konden nemen.

(Wordt vervolgd.)

VERKLARING VAN WOORDEN EN UITDRUKKINGEN.

aibels	= geweldig	oet te gast	= uit logeeren
buus	= zak	plaistren	= ergens aanhouden
biendens	= inwendig boos	schoamachtig	= beschamend
gesmook	= rooken	schienvat	= lantaarn
hooskes	= kousjes	wichter	= meisjes
kneller	= kellner	wieluu	= menschen
manje	= mannetje		zooals wij
nou smiet ik bongel d'r ien	= nu maak ik ze aan den gang		

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

„WEL nait bie mie wil koopen en noar stad wil goan, mout 't zulf moar waiten,” zei vrouw Hazenberg. „Ik zel dei luu d'r nait kwoad om an kieken. Ze kennen doar vanzults beter oetzuiken, dat is nait ans en dei maint, dat hai bie stadsche jeuden goudkooper ken, nou, dei mout zich moar loaten bedraigen. Ik geef altied van 't beste. Joaps Trientje har lest wollen goaren ien stad koft, hail goudkoop, heur. Moar och laive tied. Ze har heur lutje wicht d's hooskes van braid, moar d'r vollen moar zoo goaten ien en hooskes wassen ien 'n poar weken vot. Den is 't nog duur, dat zeg ik moar.”

„Wie mouten elkander deur tied helpen, dat zeg ik moar,” zei Bos, „moar wel mie veurbie-loopt, dei loop ik ook veurbie. 't Ken nait van ain kant kommen.”

„Mie ducht, wie hollen stil,” merkte Jansen op, blij, dat er afleiding kwam. „Den kennen wie even plaistren. Bos, man, ik hol joe vrij, heur.”

„Da's nait neudig,” wees Bos af, „wat ik verteer ken ik zults wel betoalen, heur.”

Smit deed de deur open.

„Oetstappen, luu.”

De menschen gehoorzaamden, maar juffrouw Annie van Dijken voelde er niets voor.

„Kan ik niet in den wagen blijven?” vroeg ze aan den jongen onderwijzer.

„Zeker, juffrouw, geen mensch zal u er uit-jagen,” vond hij en hij wilde er nog iets bijvoegen, maar Bos was hem voor.

„'t Is 't gebruik, juffrouw, en as ie gouje vrunden mit Smit willen blieven, goan ie mit.”

„Maar ik heb nergens behoefte aan.”

„Dut niks,” vond Bos, „'n kop koffie kennen ie ja altied bruuken.”

„Ik blijf,” besliste Annie, die heelemaal niet van plan was, zich in alles naar deze ruwe, onbeschaafde menschen te schikken.

„Dat mout ie waiten,” zei Bos bot. „Moar roar is 't.”

„Blijft u maar gerust, juffrouw,” raadde Terpstra. Hij was, opgehouden door de vraag van Annie, de laatste die de wagen verliet en dus waagde hij het, er bij te voegen: „Smit, de man van den wagen, heeft óók een kroeg en nu gunt hij zijn mede-kroegbaar de klandizie. Als we straks met de omnibus aankomen en bij Smit uitstappen, gaan de lui daar ook nog eens binnen, maar dat doe ik niet. 't Is zoo al

mooi genoeg. 't Is een gedwongen fraaiigheid.”

„Waarom doet u er dan nu aan mee?” vroeg ze, terwijl ze hem in de oogen keek.

„Och, ik wil geen herrie hebben. U weet niet, wat het op zoo'n dorp is. Telkens stoot je je dan tegen deze en dan tegen die. Je bent als in een wespennest. En je leert daar wel voorzichtigheid.”

„Ik zal ze,” zei Annie, verontwaardigd. „Wat denken ze wel. Dan moeten ze maar leeren, dat alles niet om hen draait.”

„Ja, dat zegt u nu. Maar als u eens een poosje bij ons is, zult u er wel anders over denken.”

„Dat denk ik toch niet. Maar gaat u nu, want anders komt u nog te laat.”

Ze zei het spottend en hij ergerde zich. Ze wist nog niets van de plaatselijke toestanden en ze matigde zich een oordeel aan.... Maar flink was het toch wel van haar, dat ze maar niet zoo toegaf. 't Was ook eigenlijk niet te doen voor een dame, tusschen al die dorpsmensen in in zoo'n gelagkamer te zitten. Ja, en nu moest hij zich haasten, om er bij te komen, want, als hij nog langer bleef, kwamen de praatjes los, die hij voorkomen wilde. Je kon geen oogenblik met een dame praten, of de lui dachten aan vrijerij en de grapjes daarover werden altijd met bijzondere bereidwilligheid ontvangen.

Annie bleef alleen in den wagen achter en ze had wel een deuntje willen schreien. Ze voelde zich moe en koud en ze zat hier nu al zoo lang. Ze zou moeten leven tusschen die ruwe, onbeschaafde menschen, die geen manieren geleerd hadden. Ze zou er nooit aan wennen, nooit. En ze ging naar familie, die ze toch heelemaal niet kende. Als dat ook zulke wonderlijke lui waren, hield ze 't zeker niet uit.

't Was hier toch wel heel vreemd.

Daar zat ze nu alleen in de omnibus. De lantaarn hadden ze haar gelaten, die stond in een hoekje. Maar het licht van deze lantaarn maakte de duisternis buiten den wagen nog zwarter.

En de wind loeide.

Annie dacht, dat ze al een lange poos alleen was geweest, toen haar mede-rezigers hun plaatsen weer kwamen innemen.

„Ziezoo,” zei Bos, „nou ken ik d'r weer tegen. Ie 'ook, Wieringao? Ze tappen hier 'n beste borrel.”

„k Wol d'r nog wel 'n poar,” vond Wieringa, „moar Smit het altieden 'n hoast, dat 't noar is. Wie kommen nog vroug genog thoes.”

„Hai nee,” vond vrouw Hazenberg, „’t is al zes uur, as wie ankommen, nou, dat is loaf genog. ’k Bin vanmörge om vier uur al op stoan en ’k bin ja net zoo slaoprig. Wie mouten van-oavend moar vroug noar berre.”

Bos zei een grap, die Annie niet begreep, maar waarom erg gegrinnikt werd. Meester Terpstra wenschte zich uren ver.

Smit joeg de paarden aan. ’t Mocht niet te laat worden, want dan hadden de menschen straks te veel haast, om thuis te komen en dat was schadelijk voor hem.

’t Was nu ook maar een klein ritje meer. Eigenlijk was het dolligheid, om op de thuisreis nog eens aan te houden, maar ’t was altijd zoo geweest en waarom zou hij het ook niet doen? Misschien mopperde er wel eens iemand, zoo’n kale meester of zoo’n vreemde juffrouw, maar de andere menschen durfden er toch niets van zeggen en dus bleef alles zoo als ’t was.

Smit zat zoo’n beetje achter zijn paarden te dutten. Die wisten ook den weg alleen wel.

Maar in de verte blonken reeds de lichten van het kleine dorp.

De menschen in den wagen maakten zich al gereed voor de aankomst. Groote pakken werden tersluiks van onder de banken opgedieft. Mantels werden geschikt over pakketten van allerlei vorm en grootte. Vrouwen haastten zich nog eens met de verzekering, dat ze bijna niets gekocht hadden en dat de winkels „ien stad” gansch niet meevielen.

„Niks goudkooper as bie ons, heur, en den mou je nog zain, hou ’t goudje zich holt. Nee, ’k heb ’n speuldinkje kofft veur lutje wicht, moar anders ook niks, heur.”

De dorpsjeugd wachtte den wagen op. Jongens holden mee, gingen zitten op de trede van ’t rijtuig. Het was een gejoel van belang.

„Wat ’n leven,” zuchtte Annie van Dijken, maar meester Terpstra stelde haar gerust.

„Och, dat zijn de dorpskinderen. Voor hen is de aankomst van de omnibus een heerlijkheid. ’t Is zoowat de zilervloot van Spanje.”

Annie begreep niet.

„Wel, wie een vader of moeder naar Groningen zag trekken, verwacht nu allerlei moois en lekkers en de andere kinderen hollen maar mee uit kameraadschap en omdat de menschen in den wagen toch dezen dag in het onbekende, het wondervolle zijn geweest.”

„Nou, dan zijn die kinderen gauw voldaan,” vond Annie. „Zijn daar nu ook uw leerlingen bij, meneer....”

„Terpstra. Alleen Terpstra, zonder meneer. Dat doen we hier niet. Ja, ik denk wel, dat er ook een paar van mijn kinderen bij zijn.”

Hij zag, dat haar dit tegen viel. Zij dacht natuurlijk, dat hij hun dit onbehoorlijk nahollen van zoo’n omnibus en dat nog onbehoorlijker schreeuwen, al lang moest hebben afgeleerd. Ze moest hier maar eens een paar maandjes zijn.

Annie trachtte naar buiten te zien. Ze voelde, dat ze reed over een hobbelige straat, maar van de omgeving merkte ze niet veel. Ze reed langs donkere huizen; hier en daar blonk een flauw licht. Bij ’t licht van een enkele lantaarn zag ze een paar mannen staan, dat was alles. Toen maakte de wagen een scherpen draai, reed een smal gangetje in en toen zag ze niets meer. De wagen was nu in de donkerte van een doornit en stond stil.

De menschen haastten zich naar buiten. Er ging ergens een deur open; er kwam iemand met een lantaarn. Er was een rumoer van stemmen; een lach klonk op.

Annie had haar koffer genomen en trachtte nu uit den wagen te klauteren, wat nog niet dadelijk lukte, want Bos, die al vóór haar den wagen had verlaten, merkte, dat hij een pakje vergat en dus ging hij weer naar binnen, met het gevolg, dat hij tegen zijn reisgenootte aanbotste.

„Kijk dan toch uit,” zei Annie boos, en haar koffer liet ze vallen.

„k Ken ’t naif helpen, juffrouw, moar jonge wichter mouten tegen zo’n dauwke kennen,” verontschuldigde Bos zich.

„Geef mij uw koffer maar, juffrouw,” zei Terpstra. „Zoo, nu maar voorzichtig, daar staat u al. U wordt zeker afgehaald?”

„Ja, dat weet ik niet. Oom schreef er niets van.

„Maar dat *moet* wel. U kunt toch alleen den weg niet vinden.”

Terpstra voelde zich onbehaaglijk. Als er niemand was, om de vreemde juffrouw af te halen, zou hij haar wel moeten brengen. Dat kon hij eenvoudig niet laten, maar dan ging het morgen ook als een loopend vuurtje door ’t dorp en zou hij, minstens een maand lang, allerlei plagerijen te verduren hebben.

Zijn tobben werd beschaamd. Toen hij, naast Annie, buiten kwam, zag hij dadelijk Jantje van Dijken staan. Ze stond, stokstijf, midden op straat, en ze bleef daar staan, ook toen ze meester Terpstra op zich zag toekomen.

„Zoo Jantje.”

„Terpstrao.”

„Hier is je nicht.”

„Goud, heur. Dag Annao, zel ’k moar zeggen.”

„Dag, nicht. Blij, dat je er bent. Thuis alles goed? En is ’t nog ver? De koffer is nog al zwaar.”

Jantje van Dijken antwoordde niet. Er werden haar zóóveel vragen gedaan; ze moest eerst eens nadenken. En dan voelde ze zich ook erg ver-

legen. Nu had ze toch zóó aan vader gevraagd, om haar met den wagen naar 't dorp te laten gaan en, och ja, vader was daar ook niet tegen, maar moeder, zie je, moeder, die had het niet gewild. Die had gezegd, dat je 't nieuwe nichtje niet moest verwennen en dat ze dadelijk maar moest leeren, waar ze te staan had.

En dus was Jantje *niet* met den wagen gegaan. Want wat moeder niet wilde, gebeurde niet, al vond vader het duizendmaal goed. En nu stond ze hier zóó mal op straat en ze schaamde zich voor haar nicht, toch een heele juffrouw, dat zag ze wel. En nu had ze ineens de zorg voor de koffer en 't ding zou ook nog wel zwaar zijn ook en de meester stond er bij en 't was allemaal even naar.

„'t Is nog 'n goud half uur,” zei ze voorzichtig. „Koffer is zeker nait hail bot zwoar. Ik zel wel helpen.”

„Dat is niet te doen,” vond Terpstra. „Maar waarom laat u de koffer niet bij Smit staan? Dan kan die morgen immers wel afgehaald worden.”

„Goud,” besloot Jantje, „dat mout den moar,” maar ze wist zeker, dat het moeder niet zou aanstaan en dat ze er een leelijk standje om zou oploopen.

„Dan ga ik maar, dames,” zei Terpstra. „k Heb straks nog avondschool.”

„Dag, Terpstrao,” zei Jantje koel en Annie voegde er bij: „Dag meneer Terpstra.”

„Nou, blief hier den even staan. Den zel ik koffer even noar Smit brengen.”

Annie bleef alleen en ze wachtte. Ze vond alles al even ellendig. Nu moest ze nog een half uur ver en ze was moe en koud en 't was zoo donker. En nicht Jantje bleef maar weg.

Er gingen haar een paar mannen voorbij, maar ze zei niets terug op hun „Goun-oavend.” Ze voelde zich te ellendig.

Eindelijk kwam Jantje.

„Zellen wie nou moar opstappen? Bist vast muide?”

„Ja, wel 'n beetje.”

„'t Is 'n haile rais. Nou, wie binnen nou gauw thoes.”

„Maar 't is zoo donker.”

„Jao, moar dat dut ja niks. Wie zellen nait verdwoalen, heur.”

„Nee, maar”

Annie had willen zeggen, dat ze bang was, voor een overval of zoo, maar ze schaamde zich. En Jantje begreep niet, waarom haar nicht aarzelfde. Zeker, ze was ook wel bang, als 't eens zoo trof, dat ze 's avonds om een uur of tien, elf, langs den donkeren weg naar huis moest, maar 't was nog geen half zeven en dan dacht ze niet aan narigheid.

„Hest 'n haile rais had,” zei ze nog eens.

„Ja, en in die wagen was 't verschrikkelijk.”

„Hm.”

Jantje wilde daar maar 't liefst niet over praten. Ze schaamde zich genoeg, omdat moeder geen wagen naar 't station wilde zenden. Nicht moest wel rare gedachten krijgen.

Maar Annie dacht er niet aan, dat ze haar reis ook nog op een andere manier had kunnen doen. Ze verlangde er nu alleen maar naar, thuis te zijn.

Ze wist ook niet, wat ze tegen Jantje zeggen moest. Die scheen niet erg spraakzaam te zijn.

Jantje voelde zich verlegen. Wanneer haar nicht haar had geantwoord in de eigen dorpsaal, zou het zeker wel beter geweest zijn. Maar zoo! Ze had het gevoel, dat ze hier naast een vreemde ging. En dus zei ze, bij 't begin van de reis althans, zoo weinig mogelijk.

Maar lang hield ze het zoo niet uit, want ze was erg nieuwsgierig en dus begon ze.

„Wat hest ja 'n bult veuroet stuurd. En wat 'n roare klaier. En den dat album. Wat is dat veur 'n vent d'r veurien?”

Het duizelde Annie. Ze begreep niet dadelijk. Zeker, ze had een kist vooruit gezonden, maar hoe kon Jantje weten, wat er in zat? Zou er een ongeluk mee gebeurd zijn?

„Was de kist los?”

„Lös? Heden nee. Pa het al scholden op dei dikke spiekers.”

„Heeft je vader Heeft je vader de kist dan opengemaakt?”

„Jao, vanzulfs. Moeke wol waiten, wat d'r ien zat, nou, en ik wol ook wel ais zain. 'k Heb mie slap lacht om dei houd van die. Dei liekt mie niks, heur.”

Annie had een bits antwoord op haar tong, maar ze zweeg maar. Een mooie boel, anders. Dat zat maar bij de bagage van een ander, of 't niks was. Gelukkig, dat ze haar correspondentie tenminste bij zich droeg. Die zou anders ook niet veilig geweest zijn.

„Als je mij alles maar niet door elkaar hebt gegoooid,” zei ze nog.

„Heden nee. Wie waiten hier ook wel, hou 't mout, heur. Zelst ais zain, wat ik heb. Moar 'k heb vanzulfs nait zooveul vodden en palten. Dat wil moeke nait lieden. Ander wichter hebben 't hier wel, moar moeke is nog al olderwetk en dei is boas. Nou, nou binnen wie 't dörp oet.”

Ze liepen nu op den donkeren, eenzamen landweg. De wind was opgestoken en gierde over de kale landen. En de weg voelde slijkerig aan. Annie voelde zich om te schreien.

Maar Jantje was nieuwsgierig en dus vroeg ze.

„En is 't ien Amsterdam drok?”

„Ja, nog al.”

„Da was hail verbalderd, tou hai weer thoes kwam. Moar ze harren hom zien geld nait ofstolen.”

„Hoezoo? Had oom dat dan verwacht?”

„Nou, dat doun ze ja ien Amsterdam? Doar binnen ja wis zooveul zakkenrollers?”

„O, bedoel je dat? Nou, maar dat gebeurt niet elk oogeblik.”

„Da was d'r bang veur. En den dei auto's en trams en zoo. 'n Mensk mout doar ja wel verbiesterd van worren”.

„'t Valt wat mee, hoor. Je went er aan.”

„'t Is hier veul mooier, zegt pa.”

„'k Vind er hier nog niet veel moois aan,” zei Annie bitter.

„Kenst ja niks zain, wicht. Moar mörgen zelst 't ais kieken. 't Is hier 'n vrij gezicht.”

Annie wenschte zich in Amsterdam en ze beet zich op de lippen, om zich goed te houden, maar Jantje merkte gelukkig niets.

„En den is 't hier gauw feest van jongelings-veraineging.”

„Zoo,” zei Annie, die in dat feest heelemaal geen belang stelde.

„Was dat ien Amsterdam ook?”

„Weef ik niet. Ik denk van niet.”

„Heden nee? Da's toch zoo mooi. Zelst ais zain. Eerst haile oavend feest en den 'n jong mit noar hoes.”

„Wat mee naar huis?”

„'n Jong. Waist ja wel?”

Annie wist *niet*, maar dat liet ze niet merken. Ze zou er wel achter komen, dacht ze.

„Nou, en nou hier bie Wieringao houk om en den binnen wie bie ons opree.”

„Bij wat?”

„Bie ons opree!”

„Wat is dat?”

„Waist dat nait. Weg noar ons hoes tou.”

„Ik dacht, dat deze weg naar jullie huis ging.”

Jantje schaterde. „Jao vanzults, moar dat is ons opree nait. Dei gaft van dizze weg of noar ons hoes. Heden nicht, waist ook ja niks.”

Annie hoorde de laatste opmerking zwijgend aan. Ze was het niet met haar nicht eens, maar 't was haar de moeite niet, tegen te spreken. En ze had maar 't liefst gewild, dat Jantje geen woord meer gezegd had.

Eindelijk kwam de opree en toen duurde 't ook niet lang meer, of de beide meisjes stonden bij de boerderij.

Annie vond, dat het hier ellendig rook; wat wist zij er ook van, dat er dicht bij haar een groote mesthoop was.

„Moar op zied lans,” zei Jantje en opende een hek. „Pasop, heur, hier liggen stainen. Ik zel wel veur gaan.”

't Was zóó donker bij de groote boerenschuur,

dat Annie niet eens haar nicht meer zag. Ze had groote moeite, om verder te komen; ze durfde bijna geen stap doen. En op een oogeblik bleef ze resoluut staan. Ze ging niet verder.

„Jantje.”

„Jao?”

„Waar ben je?”

„Hier. Heden nicht, waar blifst den? Woarom komst nait?”

„Ik kan niet zien.”

„Loop moar deur. Kenst hier nait ien sloot vallen, heur.”

„Maar hier is een goot of zoo.”

„Och, den bist ja van pad of. Den lopst ja stoef an muur. Nou, wacht den moar. 'k Zel die hoalen.”

Zoo ging het beter. Annie voelde haar hand veilig in die van haar nichtje. Nog een hek door, nu voelde ze straatsteenen onder haar voeten. En daar was een deur.

Jantje rammelde heftig aan de klink. Daarbinnen klonken voetstappen en 't geblaf van een hond.

„Da's pa,” zei Jantje. „Heur, nou schoft hai grundel van deur.”

Er was nu ergens een zwart gat, waar Annie door moest. Maar de hond blafte weer en ze bleef staan.

„Bin ie doar, wichter?”

O, dat was de stem van oom. Annie zuchtte van verlichting. Hier was tenminste mannelijke bescherming. Maar die hond, die nu maar al gromde en haar besnuffelde.

„Hier, Peterman. Wat hest doar? Goud volk. Nou, kom d'r ien, nicht. Hai, hai, wat 'n rais.”

„Dag oom. Ja, als 't maar niet zoo donker was, dan kwam ik wel, maar ik durf geen stap doen.”

„Jao, 't is hier hail bot duuster. Dat is nait ans.”

Maar hij stak geen hand uit, om haar te helpen, wat ze erg onaardig vond, terwijl het toch van hem niets dan verlegenheid was. Maar ze kwam, waar ze wezen moest. Een gang door, nog een gang door, een deur ging open en... daar was tante.

(Wordt vervolgd.)

VERKLARING VAN WOORDEN EN UITDRUKKINGEN.

berre = bed

bot = erg

dat wil moeke nait lieden = dat wil moeder niet hebben

hooskes = kousjes

klaier = kleeding

plaistren = zitten in de gelagkamer

speuldinkje = een stuk speelgoed

verbalderd = van zijn stuk gaan

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

TWEE donkere kraaloogjes keken haar aan, een magere hand strekte zich naar de hare uit en er klonk een neusgeluid, dat Annie „snuffelen” noemde.

„Zoo, nicht” — weer het neusgeluid — „bist doar? Goa zitten. Hier is 'n stoul.”

Daar zat ze, tusschen tante en nicht, achter de tafel. En nu kon ze om zich zien, in de ruime kamer, waarin alles blonk en glom, waarin alles, wat maar gewreven en gepoetst kon worden, gewreven en gepoetst was. Er was een groote, mahoniehouten linnenkast, en een orgel en een trapnaaimachine en vensterbanken vol geraniums en andere planten. Er was een groote petroleum-lamp met bonte bloemen op de peer, en er was op tafel een koffieblad met een kraantjes-koffiepot en wat kopjes. En er was een tabakskistje en een geheimzinnig voorwerp, door oom later op den avond kwispeldoor genoemd.

Annie vond haar omgeving wel vreemd en ze maakte zoo voor zichzelf uit, dat tante nog al bij de hand leek, dat oom wel erg goedig was en dat nicht Jantje er een beetje dom uitzag.

„'n Gouje rais had?”

„Ja, tante, 't gaat wel.”

„Muide?”

„'n Beetje.”

„Jantje, geef Annao ais 'n kop vol koffie. En zet 't brood den kloar. Hest zeker hunger, Annao?”

„Heel veel trek heb ik niet, tante.”

„Kom, kom, jonge wichter kennen altied eten. En bie ons wordt *goud* eten. Dat binnen wie zoo wend. Zelst 't boereneten wel lussen.”

Er werd een blauw- en witgeruit servet op tafel gelegd; er was boter en kaas en witte- en roggebrood en... er was koffie. Een overvloed. Maar Annie deed de maaltijd geen eer aan.

„Da's ja gain eten wicht,” vond tante. „Bist ook ja net zoo blaik. Da's altieden zoo mit dei stadsche luu. Och, hou gaif dat? Hier 'n hap van en doar 'n snap van en gain vet ien 't eten.”

„Jao,” vond oom, die aan zijn maaltijden in Amsterdam dacht, „'t is doar roar en 'n mensk wait doar nait altied, wat e ef. En ie kriegen doar van alles moar zo'n lutje bietje.”

Annie vond haar familie niet erg beleefd, maar dat liet ze niet merken. Toen de maaltijd gedaan was, nam oom zijn krant, tante en nicht sloegen aan 't breien en Annie vocht tegen haar slaap.

„Kenst speulen?” vroeg Jantje eindelijk.

„Orgelspelen? Ja, maar 'k heb het nou in een tijdje niet gedaan. Je begrijpt....”

Toen werd de ontroering haar te machtig en ze schreide.

Oom snoot zijn neus. Tante keek sip.

„Jao, wicht,” merkte ze op, „'t is zooas 't is. Berauw komt altied te loaf en dat het dien moeke ook ondervonnen.”

Oom hoestte.

„Nou is ze oet heur lieden,” merkte hij op.

„Zoo is 't,” besloot tante, „en doar mouten wie ons bie neerleggen. Dat is nou ainmoal zoo en doe bist nou hier. 'k Zee eerst tegen boer, dat 't 'n haile zörg was, moar ie kennen joen familie toch ook nait loaten verkommen. Wat zollen mensken wel zeggen. En 'k zee ook weer, as 't wicht wat warken wil, zee 'k, zel ik heur wel gauw leeren, wat ze te doun het, zee 'k en wel wait hou 't den nog gaif. As d'r ais 'n fikse vrijer komt.... Hest toch nog niks an hand, wicht?”

Annie schreide niet meer, maar ze gaf ook geen antwoord.

„Vanzulfs, 't zel nait mitvallen,” overpeinsde tante. „Geld zuikt geld, en woar niks is, ken ook niks biekommen. Moar 'n mensk ken 't nooit waiten. 'n Weduwnoar of zoo, mit 'n poar kien-der, dat zel nog kennen. 'k Zel wel ais veur die oetzain, heur. En den moar fiks en veerdig ien 't wark. Wat west is is west, moar bist nou hier en 't zel hail wel goan. Most altied moar doun, wat ik die zeg, den komt 't wel ien order.”

„Hè, wat snof ie weer mit neus, moeke.”

„Jao, 'k bin 'n bietje verkoldens.”

„Nou, den binnen ie altied verkoldens. 'k Loof d'r niks van.”

Tante keek verontwaardigd, maar ze zei niets. Oom draaide een beetje op zijn stoel heen en weer.

„Wel wassen d'r nog meer ien stadsche woagen?” vroeg hij.

„'k Weet niet, oom. Rare lui. Een koopman, geloof ik en een boer en, o ja, ook een onderwijzer. Terpstra heette hij, geloof ik.”

„Da's 'n sociaalist,” bromde oom.

„Ja? Hé, dan zag hij er niet naar uit. Ik had gemeend, dat hij wel onderwijzer aan een christelijke school zou zijn.”

„Jao, dat is ook zoo. Moar 't is toch 'n sociaalist. Arbaiders opsteukeln. En ien kiesveraineging boudel ien war sturen.”

Tante snoof.

„'n Kereltje van niks,” besloot ze. „'t Is nog zo'n kwoajong. En altieden tegen boeren. Boer is net as 'n meelzak, elk en ain klopt d'r op. En dei Terpstrao het hier al 'n haile bult kwoad doan. Nee, heur, da's niks weerd.”

„Hai het Annao zien koffer nog droagen,” gichelde Jantje. „En hai zee van juffrau.”

„Koale drokte,” vond tante. „'k Wol, dat vent moar 'n ander ploats kreeg. Moar wel wol hom hebben? Arme kienderkes, dei bie zo'n meester mouten leeren.”

„Tou ik nog noar schoul ging...” en oom begon een lang verhaal over zijn schooltijd, maar Annie luisterde niet. Ze stelde geen belang in de omstandigheid, dat oom dagen en weken had verzuimd, en dat hij, als hij naar school ging, toch de allerbeste was, zoodat de meester hem niets meer kon leeren.

Ze verlangde er nu alleen nog maar naar, in den slaap al haar verdriet te vergeten.

II.

't Ging nog niet met Annie. Ze kon maar niet wennen op de boerderij. Het was er zoo ontzettend stil. Nu ja, overdag had ze haar werk en dan ging het nog, hoewel haar ook dan de stilte plaagde. Maar 's avonds was het niet om uit te houden. Dan zat je samen in de kamer en zoo nu en dan zei er iemand eens wat, maar dan hoorde je ook weer de stilte. Er was nu niets, niets, dat de eentonigheid van het leven hier kon breken.

En dan, als eindelijk de lange avond om was en zij zich met Jantje in 't kleine kamertje terugtrok, moest ze luisteren naar 't onuitstaanbare gebabbel over allerlei onbetekenende nieuwtjes en over wonderlijke vrijerijtjes. Ze wist nu, wat haar nicht zocht op 't feest van een jongelingsvereniging en dat had haar wel even vermaakt, maar ach, het was alles zoo plat, zoo laag bij den grond. En de menschen, waarover Jantje het had, kende zij toch niet.

Tusschen haar en tante ging het maar zoo zoo. Annie begreep, dat er gewerkt moest worden en dat was ook niets, maar alle minderwaardige karweitjes waren voor háár en dat vond ze minder goed. Eenmaal had ze gewaagd, er iets van te zeggen, maar toen moest ze heel wat hooren over 't brood, dat ze opat en daarom beet ze, als ze wéér de behoefte ging voelen, om de waarheid te zeggen, maar op de lippen en zweeg.

Tante had ook de gewoonte, zoo'n beetje geringschattend over moeder te praten en dat kon Annie heelemaal niet uitstaan. 't Was best te be-

grijpen, dat moeder het op zóó'n negorij niet had kunnen uithouden.

Oom zei niet veel en had thuis eigenlijk niets in te brengen. Tegen zijn knechten durfde hij beter en Annie had hem tot haar groote verbazing tegen de „schoapjong” eens hooren uitvaren op een geweldige manier. Misschien wreekte hij zich zoo over den druk, waaronder hij thuis zuchtte.

Jantje was goedig, maar dom, dus daar had ze niets aan.

Ook had ze hier moeten breken met al haar gewoonten. Zeker, als ze zoo 's avonds samen met tante en nicht in de huiskamer zat, mocht ze een haakwerkje doen, hoewel tante vond, dat je eerst je breiwerk maar eens behoorlijk moest afmaken. Maar een boek lezen, wel nee, dat ging niet. Dat mocht je hoogstens doen op een Zondagavond, als je toch niet breien of haken kon. Maar al dat lezen was niets dan tijdsverspilling.

En dan.... tante moest niets hebben van al die „romanske bouken.” Daar kon je veel schade bij lijden. „Riemgedichten” waren ook al niet in de gunst en een dichtbundel, waarin Annie eens een avond las, werd onvoorwaardelijk afgekeurd, omdat er van „vrijerij en zuks wat” in kwam.

Neen, het leven hier was koud en arm. Annie zou zich er nooit in kunnen schikken. Ook vond ze het een affront, dat ze, als er eens een boerenzoon op bezoek kwam, altijd met boodschappen de kamer uitgestuurd werd. Het was, of tante gaarne liet merken, dat nichtje eigenlijk maar heel weinig boven een dienstbare stond. Annie begreep best, waarom dit moest. Alle aandacht van zoo'n jongen boer moest op Jantje vallen en een goede partij moest dadelijk er aan herinnerd worden, dat hij, als hij nog eens aan Annie mocht denken, er van tevoren van overtuigd kon zijn, dat er bij haar geen geld was.

Annie voelde dat als minderwaardig. Het was, of ze „op bekijk” zat. En dan.... tante's bezorgdheid was totaal overbodig. Natuurlijk wist elke boerenzoon, mijlen ver in den omtrek, dat zij een arm meisje was. Wie zou er dan om haar komen?

Toch.... Klaas Wieringa kwam in den laatsten tijd nog al eens aanloopen en.... dat zeker niet om Jantje.

Annie begreep hem niet.

Hij kwam, hij praatte met oom over koeien en paarden en land, maar hij had eigenlijk geen oog van haar af, tot groote ergernis van tante. En toen hij haar op zij van de schuur tegenkwam, in het donker van den avond, stompte hij haar in de zij en grinnikte.

Tante zei, dat ze zich maar niets in 't hoofd moest halen, want dat Klaas Wieringa zeker geen

meisje zonder geld zou nemen. Nu, zich iets in 't hoofd halen zou ze werkelijk niet, maar toch was het haar een voldoening, dat zij boven Jantje den voorrang had, al ging het nu maar om Wieringa, die ze een bruid bleef vinden.

Het was nu winter en Wieringa had al eens gevraagd, of ze meeging op schaatsen, maar de edele kunst van schaatsenrijden had ze nooit beoefend en dus weigerde ze.

Wat hij eigenlijk in haar vond, begreep ze niet. Ze was zoo heel anders dan al de meisjes, met wie hij tot dusver in aanraking was gekomen. Zij kwam uit een andere sfeer, ging anders gekleed, gebruikte een andere taal. Ook hield ze hem op een afstand en, als haar dat zoo uitkwam, snauwde ze hem af. Tante vond dat wel goed, want zóó moest Wieringa gauw genoeg van haar krijgen, maar 't scheen, of hem dat juist prikkelde. En hij bleek een stijfhoofd te zijn. Hij kwam terug, al werd hij afgesnauwd, hij grinnikte maar en scheen alles best te vinden. Annie vergeleek hem vaak met een grooten hond, die 't goedig toelaat, dat je hem aan de ooren trekt.

De menschen zeiden, dat hij meer in de herberg kwam, dan goed voor hem was, maar dat kon ook laster zijn, want lasteren *konden* de lui hier. Niemand, die ongeschonden bleef.

Juist als Wieringa er was, werd tante onverdraaglijk. Dan was het een gekommandeer, om bang voor te worden.

Toen Wieringa op een avond weer met oom in de huiskamer zat te praten en 't druk had over een kuiken met drie pooten, vroeg tante bij haar neus weg aan Annie: „Hest al knollen schoonmoakt, Annao?”

„Nee, tante.”

„Den zol 'k 't nou moar even doun.”

Anna trok de schouders op en bleef zitten. Ze had geen trek. 't Was in elk geval een koud werkje en ze voelde er niets voor, nu nog in een onverwarmd vertrek de dikke koolrapen te gaan behandelen. Kon dat morgen niet?

„Hest nait heurd, Annao?”

„Ja, tante.”

„Jao,” viel Wieringa eensklaps uit, „ze zeggen, dat ie joen nicht hollen, om al 't roege wark te doun.”

„Wat?” riep vrouw van Dijken, „zeggen luu dat? Da's ja altmoal leugens.”

„Heb 'k ook al zegd. Moar luu binnen nait wiezer. Ik zee: 't wicht dut nait meer, as ze wil.”

„Wel het den zoo van ons logen, Kloas.”

„Och, 'k waif nait. Moar gusteravond was 'k nog even bie Bos en dei har 't er ook over.”

„Dei? Da's ja 'n gemaine kerel. Moar den zet ik ook gain vout meer bie hom ien hoes.”

„Dat mout ie waiten,” vond Wieringa, en hij

ging kalm voort met zijn verhaal over het kuiken, maar hij had zijn doel bereikt, want Annie bleef binnen en tante had niet meer den moed, haar aan 't werk te sturen.

„k Heb 't ol' wief d'r mooi tusken,” dacht Wieringa, „wat het ze 't wicht zoo te ploagen?”

„'n Mooi, nuver wicht was 't, jao zeker. Wel 'n kwoaje, moar dat binnen minsten nait. En as hai loater....”

Maar zoover was het nog niet.

Hij wist nog niet, wat hij doen zou. Vóór hij Annie had gekend, zou hij er nooit over gedacht hebben, een meisje zonder geld te nemen. Dat bestond eenvoudig niet. Dat deed je niet. En per slot van rekening was zoo'n trouwerij ook alleen maar een zaak van 't verstand. Het hart had er niets mee te maken.

En nu? Wel, nu zou hij misschien, maar dan later, tòch wel een rijk meisje trouwen, maar... daar dacht hij maar heel weinig aan.

Hij had Annie ontmoet en hij begreep niet, waarom hij voor háár voelde, wat hij nog nooit voor eenig ander meisje had gevoeld. Toen hij tegenover haar zat in de omnibus was het hem niet de moeite waard geweest, naar haar te kijken. Ze was dat arme nichtje en daarmee uit.

Maar nu hij haar ontmoette, haar zag, haar hoorde praten, nu was het anders geworden. Hij wist heel goed, dat vrouw Van Dijken in stilte Jantje al voor hem bestemd had, maar dat ging hem niet aan. Wat was zij bij Annie? Als hij haar zag in haar eenvoudig japonnetje, als hij haar hoorde lachen, als hij haar fijne vingers bezig zag met een peuterig handwerkje, dan, ja, dan begon daar iets in zijn hart te roeren, dan moest hij eens even den adem inhouden.

En dat ze hem afsnauwde vond hij niet erg. Hij behoorde tot de dikhuidigen en ook haar schampere gezegden konden hem niet wonden.

„Als ik mit die trauwd was,” dacht hij wel eens, „den zol ik die 't wel anders leeren.” En dat was niet, omdat hij zich beleedigd gevoelde, maar alleen, omdat hij instinctief het gevoel had, dat hij zijn krachten eens met de hare moest meten. Dat zou wat zijn, als *die* rakker er eens onder kwam en geen mond meer durfde open doen.

Zijn ouders hadden niet veel met zijn veelvuldige bezoeken bij Van Dijken op. Natuurlijk hoorden ze, hoe de jongelui hem met het nichtje plaagden, maar beangst maakten ze zich dáárover niet. Nu ja, hij mocht eens een „gekheidje” hebben, hij was verstandig genoeg, om het niet te ver te laten komen. Maar ze hadden ook Jantje niet gaarne als schoondochter. Ze was toch werkelijk tè dom en...hun zoon zou toch wel een *rijkere* vrouw kunnen krijgen ook. En

vrouw Van Dijken zou er alles voor over hebben, om hem in haar netten te krijgen.

„Wat hest doar toch, jong?” zei vrouw Wieringa tegen haar zoon, maar hij bromde maar wat en ging zijn gang. Dat had hij trouwens altijd gedaan. Hij spartelde niet tegen, hij zei niet veel, maar hij deed, wat hij wilde.

Als Annie meende, dat hij was als een groote hond, die 't goedig toeliet, dat hij aan de ooren getrokken werd, dan vergiste ze zich. Hij was zich alleen maar van zijn kracht bewust en daarom liet hij haar doen, wat ze wilde. Als 't ernst werd, kwam dat later best in orde. Als 't ernst werd.

Annie was niet erg tegemoetkomend. Dat moest hij wel erkennen. Al zijn toenaderingspogingen hadden tot heden niet geholpen. Maar juist haar verzet prikkelde hem. Jantje, nu ja, die zou hij *altijd* kunnen krijgen, maar dat liet hem koud. Annie verzettede zich en dat was iets, wat hij tot dusver nog nooit had meegemaakt. En dat deed hem juist volhouden en beslister worden. Hij *wilde* overwinnen en dan...heerschen.

Annie had verbaasd opgekeken, toen Wieringa haar zoo te hulp kwam. Hij viel haar mee. Soms leek hij alleen maar ruw en bot en deed hij een beetje onnoozel. Maar nu had hij de situatie toch wel heel juist begrepen en op 't juiste oogenblik was hij haar te hulp gekomen. Zóó afdoend was ook zijn hulp geweest, dat tante totaal verslagen was.

Hij had wel een belooning verdiend en dus keek ze hem eens vriendelijk aan.

Hij groeide. Natuurlijk, hij wist het wel. Ze zou toegeven en dan....

Maar ineens werd het hem duidelijk, dat hij nu veel verder ging, dan hij eigenlijk wel wilde. Want *háár* toegeven en *zijn* heerschen veronderstelde een huwelijk. En dáárvóór was hij toch nog niet klaar. Daar kreeg hij heel wat narigheid van, thuis en zoo, en dan mocht hij zich wel tienmaal bedenken, vóór hij 't zoover liet komen. Want als je trouwde, had je toch graag meteen een niet te klein kapitaal, dat was nu eenmaal niet anders. En als je trouwde, moest je ook een boerin hebben, een vrouw, die verstand had van 't boerenbedrijf. En dat had Annie zeker niet, dat wist hij best. Ze was een juffrouw, heel anders dan alle meisjes die hij kende.

Neen, hij moest voorzichtig zijn.

Maar toen ze hem dienzelfden avond nóg eens een keer vriendelijk aanzag, dacht hij niet meer aan voorzichtigheid. Hij wist alleen nog maar, dat hij haar wilde en niemand anders.

Jantje hield zich boos. Ze was wel dom, maar ze merkte toch heel goed, dat haar kansen hoe langer hoe kleiner werden. Vroeger, toen Annie

er niet was, hield hij er wel van, een beetje gekheid met haar te maken en was hij ook al eens niet na afloop van de paardenmarkt in het naburig stadje met haar meegegaan?

Nu lette hij niet eens meer op haar.

Wieringa schoof op zijn stoel heen en weer. Van Dijken vertelde van een zieke koe, die, wonder boven wonder, 't er nog bovenop had gehaald. Maar wat ging *hem* dat aan? Hij kon er zijn gedachten niet eens bijhouden. Hij kon alleen maar letten op Annie, die nu met tante praatte over de lengte van een breikous. Als ze nu nog maar eens zijn kant uitzag!

Hij kon het niet meer uithouden.

„Woarveur is hier 'n örgel, as wichter d'r nooit op speulen?”

„Ik zel 't wel doun,” zei Jantje haastig en ze stond al op.

„Nee, ol, dien laidjes ken ik al, moar ik wil wel ais heuren, wat ze ien Amsterdam oet 'n örgel kennen hoalen.”

Annie glimlachte. Was het haar niet bekend, dat, toen Wieringa eens een bezoek aflegde bij den dominee, het orgelspel hem zóó verveelde, dat hij had gezegd: „Zellen wie nou eerst ais weer 'n bietje mit elkander proaten?”

En nu wilde hij háár hooren spelen. En dat ging hem dan ook enkel om háár en haar alleen. Dat streeelde haar toch, vooral nu, nu hij had getoond, dat hij haar te hulp wilde komen, als het noodig was. En daarom ging ze ook gewillig naar 't orgel.

„Altieden dat ol' getoeter,” merkte tante op. „En as Annao speelt, heb ik d'r niks an. Da's zoo roar. 'k Loof, dat ze vingers moar zoo wat over 't örgel loaf glieden. Ie kennen ja gain wies heuren. Moar den mou je Jantje ais heuren. Als zai „'t Zonnetje gaat van ons scheiden” speelt, heur ik bie darde of vaierde regel al wel, wat veur 'n laid ze bie kop het. Dat is hail wat ans.”

Annie speelde een vlugge wals en Wieringa meende: „Da's 'n mooi stukje, 't liekt wel wat op zo'n Leger-des-Heils-laidje.”

Annie schaterde.

„Is 't den nait zoo?”

„Ja, hoor, 't is goed. Je hebt nog al verstand van muziek, is 't niet?”

„Nou, van koujen en zoo wait ik meer. Moar kenst hail wat doun mit dien vingerkes, heur.”

VERKLARING VAN WOORDEN EN UITDRUKKINGEN.

kwispeldoor = beker, dienend voor aschbakje en nog andere doeleinden.

lutje = klein.

riemgedichten = verzen.

zuks wat = zoo iets.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

JANTJE kreeg een kleur van boosheid. „Vingerkes” had hij gezegd. Voor háár vingers zou hij niet zoo'n verkleinwoord gebruikt hebben. Maar 't ging nu over Annie, die had van die lange, magere vingers, niets aan. Gek, dat mannen met zoo'n dame zooveel op hadden. En die Klaas moest zich schamen. Nu kon hij zoo'n beste vrouw krijgen en..... dat liet hem onverschillig.

Van Dijken had het over de arbeiders, die maar steeds meer wilden verdienen en zóó brutaal werden, dat 't eind er van weg was.

„Ik zeg, Kloas, boer is gain boas meer. Arbaiders zellen 't wel zeggen. Moar....”

„Nog koffie, Kloas?” viel zijn vrouw er tuschen in.

„Nee, dank joe.”

„Annao, breng boudel den even vot. Wilst ja wel 'n borreltje, Kloas? 'n Citrountje?”

„Nou jao, dan ken 'k wel ais doun.”

„Jantje!”

„Jao, moeke.”

Jantje leefde op. Ze zou hem zijn glaasje *vol* schenken. Ze wist, hoe hij het graag had.

Van Dijken ging voort: „En dat d'r den nog mensken binnen, dei arbaiders opsteuklen, dat ken 'k nait begriepen. Doar is zo'n Terpstrao nou. Wat het kerel d'r mit te moaken? Moar op Patremonium het hai 't hoogste woord.”

„Ze mossen kerel votjoagen,” vond Wieringa. „'t Is 'n aigenwies jong. Overal het hai 'n groote bek over. Moar op ons haim komt hai nait.”

„Wie niet?” vroeg Annie, die de kamer weer binnen kwam.

„Och, dei rooie köster. Kenst hom ja. wel?”

„Terpstra?”

„Jao, dei. Gain mensk mag meer 'n borrel drinken. Altmoal melk en koffie. Net of wie altmoal lutje potjes binnen. En den arbaiders opsteuklen. Hai het zegd, dat ze altmoal meer mossen verdainen. Den kennen wie, boeren, wel oetschaien.”

„k Dacht, dat jij het nog niet zoo kwaad had,” vond Annie, „en in elk geval, als Terpstra zegt, dat jij het drinken moet laten, heeft hij groot gelijk. Wat ik er hier van gezien heb, nou, dat is meer dan erg.”

„'t Zol ook wat,” zei haar tante. „Jao, arbaiders kriegien wel ais 'n klokje te veul en knechts ook, moar boeren hollen wel moat, heur.”

„'n Borrel komt 'n mensk tou,” zei Wieringa. „Moar zo'n meester het altied zukke kneepen en kuren. Ze verdainen veuls te veul. En den altied tegen boeren. Woar mouten ze van leven, as d'r gain boeren binnen?”

„Ik dacht, dat de onderwijzers 't maar schraal hadden.”

„Heur aigen schuld. Ze willen altmoal stadsche meneeren wezen en doar hebben ze heur centen veur neudig. En wat doun ze d'r veur? 'n Beetje op kiender passen, nou, dat ken elk en ain wel!”

„k Zou jou wel eens voor de klas willen zien,” lachte Annie.

„Bist nait wies,” snauwde Wieringa boos. Stel je voor! Hij voelde zich beleedigd door 't idee, dat hij onderwijzer zou kunnen zijn.

„Zeg dat maar tegen je gelijken,” zei Annie boos.

„Och, wicht, dat main ik toch nait zoo. Dat valt d'r mie moar zoo oet.”

„Dan zou ik maar een beetje op mijn woorden letten.”

„Annao wordt nooit zoo as wie,” zei haar tante, hoofdschuddend. „Nou, 'n boer krigt ze toch nait. Dat zol veur heur ook ja niks weerd wezen.”

Ziezoo, die zat. Klaas kon nu eens hooren, dat hij, als hij, wat bijna niet te gelooven was, nog eens malligheden in 't hoofd haalde, voorzichtig had te zijn.

Maar Wieringa bromde zoo maar een beetje voor zich heen en scheen zich niets van de waarschuwing aan te trekken.

„Dat malle wief,” dacht hij. „Jao, ze zol mie Jantje wel tou willen moar wat is Jantje nou. Net 'n meelzak. Nee, den Annao. Dat is 'n ander wicht. Moar 't is 'n daier.”

Toen hij dien avond afscheid nam, voelde hij zich verre van gelukkig. En toen hij langs den eenzamen weg naar huis ging, moest hij er aan denken, dat hij zoo langzamerhand toch tot een besluit zou moeten komen. Als hij Annie niet wilde, nu, dan zou hij zijn bezoeken moeten staken. Maar dat *wilde* hij niet. Hij wist heel goed, dat hij morgen of overmorgen er zóó naar zou verlangen, haar even te zien, dat hij, alle goede voornemens ten spijt, toch weer naar Van Dijken toe zou gaan.

Haar trouwen? Maar dat was toch ook bezwaarlijk, héél bezwaarlijk. Hij zou zijn ouders

tegen krijgen, wat hij nu niet zoo erg vond, maar hij zou met Annie ook heel wat te doen hebben. Een boerin werd ze nooit. En..... .. ze bracht geen geld mee.

„Wat ken mie 't ook schelen?” dacht hij. 't Zel wel kommen, zooas 't mout. En 'k bin ook nog doadliek nait trouwd, en 'n wicht, woar ie mit vrijen, huift joen *vrouw* doarom nog nait te worren. Moar 't is 'n daier.”

Annie vond, dat tante er niet vriendelijker op werd. Ze had iets gezegd van „wichter, dei zich roar anstellen” en Jantje had er bijgevoegd: „Hai, wicht, ik hoop nait, dat doe 'n jongesgek biste.”

Allemaal afgunst, dacht Annie. En zij kon het toch niet helpen, dat de rijke boerenzoon haar de voorkeur scheen te geven.

Maar waar moest dat op uitloopen? Ze wist, dat hij haar zou vragen, als ze dat wilde. Ze was te goed van eigen macht over hem overtuigd, dan dat ze dat niet geweten zou hebben. En dan? Dan zou ze moeten beslissen.

Hield ze van hem? Neen, zeker niet. Maar als zijn vrouw zou ze een positie innemen, mee kunnen doen. Ze zou kunnen krijgen, wat ze wilde. En *zij* zou de baas zijn. Ze kon hem naar haar hand zetten en er voor zorgen, dat hij wat minder boer werd. Misschien kon ze hem overhalen, om de boerderij op te geven en naar een stad te gaan wonen.

Ze schrok bijna van zichzelf. Hoe kwam ze zoo? Had ze niet met verachting neergezien op de meisjes, die zich *verkochten*? Had ze niet besloten, dat het met haar *niet* zoo zou zijn?

En nu?

Was ze nu niet bezig, te overdenken, of de prijs hoog genoeg zou zijn?

Maar.... er stond veel op 't spel. En als ze rijk was en onafhankelijk, ja, dan zou ze gemakkelijk aan al haar idealen kunnen vasthouden, maar nu moest ze *practisch* zijn. Als ze Wieringa liet lopen, wie zou er dan om haar komen. En de weduwnaar van tante lokte haar toch óók niet aan.

Den volgenden avond kwam zoowaar meester Terpstra een bezoek brengen. Hij had een zaakje voor de kiesvereniging en *zonder* aanleiding zou hij ook zeker Van Dijken niet opgezocht hebben. Maar nu *was* hij er en dus trachtte hij er zooveel mogelijk van te maken.

Van Dijken had bij zijn komst wel een beetje raar gekeken, maar hij had de onderwijzer toch binnen genoodigd en was, voor zijn doen, zoo tamelijk beleefd. Hij kon, als Terpstra en *niet* was, wel smaden van „schoapjong” en zoo, maar 't was iets anders, dat tegen den persoon in kwestie zelf te zeggen. Dat deed hij liever niet.

En dan, of hij 't erkennen wilde of niet, hij voelde, dat hij het in een debat toch zou moeten afleggen. Dat kwam *natuurlijk* niet, omdat Terpstra gelijk had, maar „zukke küsters hebben 'n gladde bek en doar ken 'n boer nait tegen op.”

„Heden meester,” zei vrouw Van Dijken, „ie binnen hier ook nog nait voak binnen deur west. Hebben ie 't zoo drok?”

„Ja, ik heb werk genoeg en dan, u begrijpt, ik bezoek 't eerst de ouders van mijn leerlingen.”

„Jao, an kiender ken ik joe nait helpen,” zei Van Dijken. „Jantje is al te old, om noar schoul te gaon en Annao zel d'r ook wel gain zin meer an hebben.”

„Dat weet ik nog zoo niet,” zei Annie. „Ja, op de schoolbanken zitten, dat zal wel niet meer gaan, maar als ik er aan denk, dat ik maar zóó'n beetje weet en dat er nog zóóveel te leeren is, dan zou ik toch wel heel graag nog eens weer les gaan nemen.”

„Altmoal gekhaid,” vond tante. „Wichters waiten gauw genug. As ze hoeshollen kennen doun, den is 't ja goud en den hebben ze 't ook te druk veur al dat gelee. Ik lees ja hoast nooit en Jantje dut d'r ook nait veul an. Al dat lezen ook en den ien dei romanske bouken. Wichter dei dat doun, hoalen zich van alles ien kop en doar hol ik nait van.”

Terpstra glimlachte.

„Waarom zouden de dames niet voor hun ontwikkeling mogen zorgen?” vroeg hij. „Dat houden we toch niet meer tegen, al zouden we 't willen.”

„Och, dat wait ik nait. 'k Loof nait, dat ons wichter d'r veul an doun. Messchain stadsche wichter, moar dei waiten nait beter.”

„Leest u veel?” vroeg Terpstra aan Annie, om voor afleiding te zorgen.

„Och, daar komt hier bijna niet van. Vroeger, ja, maar nu kan ik niet meer op de hoogte blijven.”

„Dat is toch jammer.”

„Ja, maar er is niets aan te doen. Je hebt hier geen boeken, er is bijna geen tijd voor.”

„Bouken kennen wie wel oet jongelingsverainiging kriegen,” vond Van Dijken. „Da's goudkoop en ie binnen eerst nog nait oeflezen.”

Annie glimlachte en ze zag Terpstra aan. Even ontmoetten hun oogen elkaar en ze las in de zijne, dat hij de situatie ook aanvoelde en zich amuseerde, evenals zij.

„Er zijn zeker heel wat boeken,” vond hij. „Maar u verlangt misschien andere lectuur.”

„Doar 'egriep 'k niks van,” zei vrouw Van Dijken. „Ik zol zeggen, doar binnen mooie vertelsels genug. Ze binnen voak 'n bietje al te mooi. Ie goan doar ja wis over, meester? Dat heb 'k teminsten heard.”

„Ze vragen mij wel eens, welke boeken ze zullen koopen en dan geef ik advies. Méér heb ik er niet mee te maken, vrouw Van Dijken.”

„Doar mout ook ja zo'n bouk bie wezen over sociaolisten en zoo?”

„Dat kan wel. Vindt u dat niet goed?”

„Ik zol zeggen, dat was niks veur leden van jongelingsverainiging. Hou minder ze doar mit te moaken hebben, hou beter.”

„Maar ze moeten toch weten, hoe ze de onge-
loofsbeginnselen te bestrijden hebben.”

„Dat kennen ze leeren oet biebel,” vond Van Dijken. „As ze mit zukke sociaale bouken begin-
nen, den wait gain mensk, woar 't en is. Nee,
meester, dat is nait goud.”

Terpstra glimlachte. Hij wist wel, waar de
schoen wrong, maar hij voelde zich niet geroepen,
om nu een twistgesprek te beginnen, waar hij te
voren wist, dat het toch niet zou baten.

Annie vermaakte zich kostelijk. Het was prach-
tig, zooals deze menschen elkaar dwars konden
zitten, terwijl ze als goede vrienden samen waren.
En die onderwijzer scheen heel goed te weten,
wat hij te doen had, om een twist te vermijden,
zonder dat hij iets van zijn prestige verloor.
't Moest voor hem niet gemakkelijk zijn op een
plaats als deze. Natuurlijk botste hij telkens
tegen al die wonderlijke redeneeringen aan. Ze
zou 't hem eens moeilijk maken.

„Je hoeft nog geen socialist te zijn, om te
denken, dat sommige dingen toch wel anders
en beter kunnen,” vond ze.

Terpstra keek haar een oogenblik verrast aan.
Toen antwoordde hij: „Dat is waar. Waar zonde
is, daar zijn ook misbruiken en daar mag je tegen
strijden. Als je dan altijd de christenen maar
mee had.”

Van Dijken schoof onrustig op zijn stoel heen
en weer. 't Gesprek ging een verkeerden kant
op. En hij had het liever over koefjes en kalfjes.
Dat was gemakkelijker. Maar alles over zijn
kant laten gaan, dat kon hij toch ook niet.

„As 't moar nait altieden op ons, boeren, an-
kwam,” vond hij. „Moar wie hebben 't altied
doan, en dat verdrait joe den wel ais.”

„Daar is natuurlijk ook onbillijke kritiek,” zei
Terpstra bedachtzaam. „Ook de arbeiders zijn
zondige menschen. Maar Van Dijken zal me
toestemmen, dat zij, die de grootste ontwikkeling
hebben, ook 't best in staat moeten zijn, om aan
verkeerdheden in eigen kring een einde te maken.
En dan kunnen ze 't vergeven, wanneer menschen,
die toch eigenlijk niets weten, wel eens een
beetje doorhollen.”

„Jao, dat is zoo,” antwoordde Van Dijken
gevlaid. „Als arbeiders 't moar nait te dol moa-
ken. Want boeren mouten toch boas blieden,

dei hebben 't geld ja en as zai handen nait op
buus hollen, komt d'r niks van terechte. Ar-
baiders ien gemainteroad en zoo, dat ken nait,
want den zollen ze te zeggen hebben over ander-
mans centen en doar smieten ze den mit, dat
is ja vanzulfs.”

„Och, als alle menschen doen, wat hun plicht
is, dan is er van baas wezen geen sprake. U
weet wel, wat er van dat baas-wezen in den bijbel
staat.”

„Jao, doar stait zooveul ien. Moar ik lees d'r
ook ien, dat arbaiders onderdoanig mouten we-
zen. En dat heurt ook zoo. Boeren mouten boas
wezen.

„En ik zeg moar,” viel vrouw Van Dijken
in, „dat 't nait meer zoo is as vrouger. Wichter
ook, dei pronken zich op en willen net as
boerendochters. Dat ken ja nait goud gaan.”

„U zult hier wel met heel andere toestanden
kennis gemaakt hebben als bij u in Amsterdam?”
vroeg Terpstra aan Annie.

„Ja, natuurlijk, en er aan gewend ben ik nog
niet. 't Is hier zoo héél anders.”

„U kunt de menschen hier nog niet op de
rechte manier waardeeren,” trok Terpstra zijn
conclusie. „Geen wonder ook. Je moet hier eerst
een paar jaren gewoond hebben en dan weet
je eerst, wat je aan de menschen hebt. 't Valt
hier wel mee, hoor.”

„Da's goud, dat ie dat ais zeggen,” viel Van
Dijken in. „Heden meester, denk ie d'r zoo over?
Dat har 'k ja nait docht.”

„Dan valt ook dat mee,” glimlachte Terpstra
en, zich tot Annie keerende, voegde hij er bij:
„Als ik u misschien eens met een paar boeken
kan helpen, dan graag.”

„O, ik maak graag van uw aanbod gebruik. Als
u eens weer komt en u wilt me dan lectuur
meenemen....”

„Ik kan met een van de schoolkinderen wel
een paar boeken sturen. Dan hebt u ze morgen
al dadelijk.”

„Als 't niet te veel moeite is....”

„Heelemaal niet.”

„Roar, as dei luu mit elkander proaten,” vond
vrouw Van Dijken. „Zai heuren nait bie ons.
Mit zukke mensken kennen wie nait.”

En Jantje dacht: „Dei zit al weer mit Annao
te tjauwelen. Altied mit dat wicht. Wat zain ze
d'r toch ien.”

De avond ging voorbij als zooveel andere avon-
den, maar Annie vond toch, dat ze eindelijk
eens weer met iemand kon spreken, die haar
begreep. En als die Terpstra eens een keer
vaker wilde komen, zij zou er niet rouwig om
zijn. En voor de boeken, die hij haar beloofd had,
was ze heel dankbaar.

III.

De maanden gingen voorbij.

't Was winter geweest, 't was lente en zomer geworden. Annie voelde, dat ze zoo langzamerhand toch wel een beetje inburgerde, ook al moest ze zeggen, dat ze nooit zou kunnen of willen worden als de menschen om haar heen. Ze wist nu, dat ze in haar kritiek menigmaal te scherp was geweest en dat ze onbillijk had oordeeld.

Zeker, de menschen, met wie ze moest omgaan, oordeelden ook onbillijk over haar. Ze wilden haar hebben, gelijk zichzelf en alle verschil met hen keurden ze zonder meer af. Maar had ook Annie niet hetzelfde gedaan? Had zij de menschen om haar niet willen meten met háár maatstaf, terwijl ze hen toch op hun eigen plaats had moeten laten?

Nu zag ze dat wel en dat maakte haar milder en vriendelijker. Tegenover tante hielp haar dat niet. Die ging, nog meer als in 't eerst, in haar de mededingster van Jantje zien. Die duldde ook geen wil naast de hare en bij een botsing, dat wist Annie, trok ze toch aan 't langste eind. Annie moest, zoo lang ze bij haar brood en huisvesting vond, de minste zijn.

Dat begreep Annie zelf ook wel en dus vermeet ze, zooveel ze kon, elk conflict. Liever geen conflict, dan telkens het lijden van de nederlaag. Maar soms werd het haar toch te machtig en dan ging ze zich verzetten, zonder er iets bij te winnen. En dan kwam, als zoo vaak, de wensch, uit *dit* leven verlost te worden en zelf eens weer te bepalen, wat ze te doen of te laten had.

Voor wie er tegen kon, was het leventje bij oom en tante al heel gemakkelijk. Je wist precies, wat mocht of niet mocht. 't Daadje, waar langs je had te loopen, lag vóór je en je had maar te zorgen, dat je niet verdwaalde. Dan ging alles goed.

Dit mocht wel en *dat* mocht niet, omdat het altijd zoo geweest was, omdat het tot zede was geworden. Wat voor de een gold, gold ook steeds voor den ander. En zoo had je het al heel gemakkelijk. Er was geen spanning in je leven, niet een steeds weer toetsen van je zelf en een beproeven van eigen hart. Alles stond onverwrikbaar vast.

Dan was het leven ook wel heel eentonig, hoewel ze toch moest toestemmen, dat het *beter* was geworden, sinds ze was belang gaan stellen in de menschen en dingen van haar omgeving.

En dan... zij kreeg hier ook langzaam-aan weer haar eigen geschiedenis. Daar was in de eerste plaats Klaas Wieringa, verliefder dan ooit.

Maar tegenover hem was ze buitengewoon op

haar hoede. Zij wist nog altijd niet, welke plannen hij had en ze wist eigenlijk óók niet, wat haar eigen plannen waren.

Tante scheen het een groot voorrecht te vinden, de vrouw te worden van Klaas Wieringa en van Jantje kreeg ze soms in dagen geen goed woord, Zóó afgunstig was ze, maar daarom was Annie er nog niet mee klaar.

Dan was er Terpstra. Ze kwam nu zoo langzamerhand al een beetje meer met hem in kennis. Och, dat ging op een dorp als dit zoo gemakkelijk. Je ontmoette elkaar telkens weer en dan, ze was al eens een paar keeren in zijn kosthuis op bezoek geweest.

Hij woonde bij een oude vrijster, die een winkeltje hield en, als je daar iets kocht, dan moest je ook binnen komen, dat sprak vanzelf. En dan, dat sprak ook vanzelf, werd Terpstra geroepen voor de koffie.

Annie kon goed met hem overweg. O, hij was een heel gewone jongen, maar hij wist heel goed wat hij wilde en je kon op hem aan. Zooals hij 't zei, zoo meende hij het ook.

Dan... hij gaf haar, wat ze hier zoo had gemist. Ze vond hier gelukkig aansluiting; daar was niemand, die in haar gedachtenwereld in kon komen, maar Terpstra kon het. Hij begreep haar, *trachtte* haar althans te begrijpen. Annie kwam trouwens graag bij Betje, de oude vrijster, die hem moest verzorgen.

Betje wist alles van ieder en maakte van haar wetenschap een goed gebruik. Zij kende het geheim van ieders leven, wist alle eigenaardigheden van haar kennissen, en had oog voor een ongewone situatie, een grappig voorval. Als zij vertelde was het Annie 't meest te doen om haar vertelmanier. Van elke kleinigheid maakte Betje een heele roman en een enkel gezegde was haar genoeg, om een drama te fabricceeren.

Van Terpstra hield ze. Ze verzorgde hem als een moeder en had mitsdien het recht, hem ook te bemoederen. Zij wilde eigenlijk beslissen, met wie hij zou omgaan en waar hij niet moest komen. Zeer ongaarne zag ze hem daar, waar jonge meisjes waren, want ze dacht, dat die het allemaal op zijn gemoedsrust gemunt hadden. Toch... ze had bijna iederen avond een paar meisjes op bezoek. Want ze moest menschen hebben, om te kunnen vertellen en dus was ze wel noodzaak, „meester” aan gevaar bloot te stellen. Maar dat gevaar achtte ze niet bijzonder groot. Zij was er immers bij, om de wacht te houden.

Annie vond het heerlijk, dat ze, als ze naar Betje ging, Jantje niet bij zich had. Jantje had eens vooral verklaard, dat ze er geen voet meer in huis zette, bang als ze was voor Betjes scherpe tong.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

BETJE ontzag niemand, als het er op aankwam, en Jantje was lang niet tegen haar opgewogen. Dat had ze tot haar schade ondervonden. En om Terpstra behoefde ze niet te gaan. Die kwam heelemaal niet in aanmerking.

Als het op trouwen aankwam, dan was het met een boer of met een dominee, maar zeker niet met een onderwijzer.

Wat Annie vond aan haar bezoeken aan Betje, begreep Jantje niet, of 't moest haar doel zijn, Terpstra het hoofd op hol te brengen. Dat kon je natuurlijk *altijd* doen en 't gaf nog eens een verzetje. Zij, Jantje, behoefde dat zeker niet probeeren. Betje zou dadelijk iets zeggen, dat je de kleur naar de wangen liet stijgen en... Terpstra liet zich het hoofd niet op hol brengen, zooals ook Annie wel gauw gewaar zou worden. 't Was beter, daar maar heelemaal niet mee te beginnen.

Toch vergiste Jantje zich, wat Terpstra betrof. Zoo langzamerhand, zonder dat hij het wilde of wist, was daar de liefde voor Annie in zijn hart gekomen.

Eerst was het alleen maar de blijdschap om haar komst bij Betje. Annie was tenminste een meisje, waarmee je praten kon. Zij ging in op je denkbeelden, sprak je tegen, als ze 't noodig vond, wist ook te waardeeren en bleek een goede kameraad te zijn. Zou je dan niet blij wezen, als zoo'n meisje eens een avond kwam, om een beetje kleur en fleur in je leven te brengen? Dáár had toch elk mensch behoefte aan.

Terpstra had een moeilijk leven achter den rug. Hij kwam uit een arbeidersgezin en was de middelste van zeven kinderen. Als hij aan zijn jongensjaren teruggedacht, dan dacht hij terug aan een leven van zorg en moeite. Zijn drie groote broers waren, na hun schooljaren, bij den boer gekomen en hij zou zeker hun voorbeeld gevolgd zijn, als hij niet een teer poppetje was geweest. Van de eene kinderziekte was hij in de andere gevallen en zijn naam kwam heel wat malen voor op de absentielijst van zijn onderwijzer. 't Gevolg was, dat hij, zoover als dat in het groote gezin mogelijk was, zich zoo'n beetje had laten verwennen.

Toen zijn schooljaren voorbij waren, kwam de vraag, wat er nu met hem moest gebeuren. Zijn vader, verouderd door zorg en verdriet, had gemeend, dat ook hij, evenals zijn broers, bij den boer een plaatsje moest zoeken.

Zijn moeder oordeelde er anders over. Zij wist, welke gevaren hem bij den boer wachtten; zij had met groot zielsverdriet moeten zien, welk leven zijn broers leidden. Alle drie waren ze te vroeg getrouwd en in hun gezinnen ging het niet, zooals het gaan moest. Haar hart hing aan haar jongen, die zooveel getobd en gesukkeld had. Voor hem wilde ze iets anders, iets beters.

Zoo kwam ze er toe, eens met den onderwijzer van haar jongen te spreken en toen ze hoorde, dat hij uitstekend leeren kon, kwam zoo langzamerhand de gedachte in haar op, dat hij onderwijzer moest worden.

Ze schrok er eerst zelf van. Dat was immers niet mogelijk. Haar man zou het niet willen hebben, want het beteekende voor heel het gezin nieuwe zorg en nieuwe moeite.

Maar ze zei tegen zichzelf: Het moet. En toen riep ze den onderwijzer te hulp. Ze vroeg hem, eens een avond te komen praten en toen hij er was, kwam ze, heel voorzichtig, met haar plan voor den dag.

Maar gemakkelijk had ze het niet.

„Bist nait wies,” snauwde haar man. „Dat ken ja nooit. Houveul joaren mouten wie den nog veur jong zörge? En den al dei bouken en klaier. Wel mout dat altmoal betoalen? En waarveur? Ander jongs binnen ook altmoal bie boer, waarom hai den nait?”

Maar moeder hield vol. De andere zoons, ja, maar die waren zoo gezond, zoo sterk. Dat waren kerels. Maar *deze* jongen? Hoe zou hij het bij den boer kunnen volhouden? En dan, hij kon zoo uitstekend leeren. „Is 't den nait woar, meester?”

En toen moest „meester” getuigen. Hij moest vertellen van die som, die *hij* niet zoo gauw had kunnen vinden. Maar die jongen...nee maar, die *had* de oplossing, toen *hij* er nog naar zocht.

„Wel verboasd,” schrok vader. „Dat is toch nait zoo? Jao, jong is kloar genog, moar 't ken ja nait. Veur ons-luu is dat nait. Doar mou je centen veur hebben.”

Meester wist misschien raad. Er was een Normaalschool en bij uitzondering zou 't misschien mogelijk blijken, daarop te komen, zonder dat het iets kostte. En als de jongen dan eens boeken van *hem* leende en van een paar andere onderwijzers, misschien ginf het dan. Tja, eten moest

er zijn en kleeren konden ook niet gemist, maar dan moesten de ouders er ook maar iets voor over hebben. En, als de jongen later verdiende, kon hij ook afbetalen.

Eindelijk gaf vader toe, toch wel een beetje trotsch ook, dat een van zijn zoons zóó'n heer zou worden.

En toen kwam het moeilijke leven. Elke cent moest uitgezuinigd. En, och, er viel eigenlijk niets te bezuinigen. 't Heele gezin leed er eigenlijk onder. En wel vaak pruttelde vader: „Woarom binnen wie mit dei malle kuren begund?”

Maar moeder hield vol. Zij bad en zij werkte.

Ze spande zich in, boven vermogen, om nog maar een kleinigheid er bij te verdienen. Ze deed wonderen, als 't er op aankwam, haar jongen een nieuw stuk kleeren te bezorgen.

Terpstra dacht er nog vaak met schaamte aan, hoe ondankbaar hij soms geweest was, als zijn jasje wat sjofel werd en hij met al zijn bedelen toch geen nieuw kon bemachtigen. En wat had hij soms niet gezanikt om een paar zakcenten. Dan had moeder gezegd: „'t Ken nait.” Maar als hij dan aan zijn medeleerlingen dacht, die zooveel konden en zooveel mochten, dan was het toch wel heel hard geweest.

Eindelijk waren de moeilijke jaren voorbij. Hij was schitterend geslaagd en kon gaan verdienen. Toen triumpfeerde het heele gezin. Vader pochte op zijn zoon, den onderwijzer. Moeder zweeg stil, dankbaar als ze was, dat God haar door alles heen had geholpen.

En toen kwam de kwestie van afbetalen. Natuurlijk werd er gedacht, dat er haast geen eind te zien was aan 't salaris, en natuurlijk kwam ook toen de teleurstelling.

Er moest zooveel af, er bleef bijna niets over.

Terpstra spaarde elke cent, die hij met mogelijkheid sparen kon.

Eens had zijn hoofd hem een opmerking gemaakt over zijn sjofele kleeding. Maar hoe zou hij behoorlijk gekleed gaan, als hij zijn ouders wilde vergoeden de zorg en de moeite, die ze voor hem op zich hadden genomen?

't Was waar, de kinderen waren nu allen uit huis, maar vader en moeder werden oud en hadden ondersteuning dringend noodig en broers en zusters dachten, dat *hij* dan 't allereerst moest geven; hij verdiende immers zooveel. Dus gaf hij en deed daarom afstand van alles, wat zijn leven een beetje mooier en zonniger had kunnen maken.

Hij deed zijn schoolwerk, deed zijn plicht op enkele vereenigingen, en gebruikte overigens al zijn tijd voor zijn studie. Om gezond te blijven, ging hij elken dag een uur wandelen, en, als 't niet anders kon, legde hij ook wel een bezoek

af, maar dan was hij ook weer te vinden op zijn kamertje en deed zijn best.

Zoo was zijn leven tot dusver een plichtleven geweest, zonder meer. Hij had werkelijk geen tijd gevonden, om aan een meisje te denken. Trouwens, hij voelde er ook geen behoefte aan. De meisjes, die hij zoo eens ontmoette, vond hij vervelend oppervlakkig en je kon nooit eens met een van hen praten, of ze dacht er dadelijk iets achter.

Maar nu was Annie in zijn leven gekomen. Eerst voelde hij een vage blijdschap, als hij, terwijl hij op zijn kamertje was, in het winkeltje haar stem hoorde. Dan wist hij, dat het een gezellig koffieuurtje gaf.

Als Annie eens, voor haar doen, lang uitbleef, dan betrapte Terpstra er zich op, dat hij dit vervelend vond. Geen wonder ook, vond hij. Hij had hier eigenlijk niets en *als* je er dan eens behoefte aan had, met iemand te spreken en die iemand kwam niet, dan had je daar toch 't land aan.

't Koffieuurtje met Betje alleen viel ook niet mee. Hij hield van haar en waardeerde haar zorg, maar al haar geschiedenissen kende hij al en zij bewoog zich altijd in haar kleine, enge kringetje. Daar werd je wel eens moe van en het drukte je neer. Natuurlijk kon je dat Betje niet zeggen; zij zou het ook niet eens begrepen hebben, maar het feit lag er toe en dan is het een heel ding, als je, zoo nu en dan eens, een *ander* gesprek kon houden over onderwerpen, die een beetje boven het alledaagsche uitgingen. Dat Annie nu juist een meisje was, nu ja, wat deed er dat toe. Hij beschouwde haar eenvoudig als een kameraad. 't Zou hem 't zelfde zijn, als hij met een jonge man een goed gesprek kon houden.

't Was natuurlijk erg lastig, dat de menschen zich zoo gauw met zijn vriendschap met Annie bemoeiden. De menschen, tja, die zochten overal iets achter en lieten je nooit met rust. In dit opzicht was het gemakkelijk, dat Betje er was. Zij kwam voor haar „meester” op, zooveel ze maar kon.

„Vrijerij? Niks van woar. Doar *denkt* meester nait an. Ze proaten mit elkander over bouken en zoo en dat is toch gain vrijerij? Van zo'n vrijerij heb ik tenminsten nooit heard.”

Betje begreep niet, dat het soms voor jonge menschen heel gevaarlijk is, over boeken te spreken. Dan gaat het ook over onderwerpen, die de harten in beweging brengen en dan kan er gemakkelijk iets wakker gemaakt worden, dat nog sluimert.

Terpstra begreep dit ook niet en misschien wilde hij het ook niet begrijpen. Hij wilde zijn

omgang met Annie zoo houden, er moest niets anders van komen.

En toch, zoo kon het niet blijven, daar zorgden de menschen wel voor. Het was alleen maar noodig, dat Elske Pan, een vriendin van Betje, een koffiebezoek bracht.

Elske was met Betje, vóór „meester” kwam koffiedrinken, alle vriendinnen en bekenden al bij langs geweest, en toen Terpstra kwam, moest hij, dat kon niet anders, de mooiste verhaaltjes mee genieten.

Maar toen kwam Elske met haar aanval.

„Heden, meester, 'k heb heurd, dat 't kloar wark was tussken joe en Annao. Nou, 't is 'n mooi wicht en 'n goud wicht ook, doar naif van. Moar 'k heb toch zegd, dat ik d'r niks van loofde.”

„Al dei tjauwelders mouten zich schoamen,” vond Betje. „D'r is ja niks van woar. 'k Bin d'r ja altied bie en den mos ik d'r toch ook wat van waiten.”

„'k Heb ook al zegd, Betje, dat d'r niks van woar was. En zelst mörgen of zoo ook wel wat ans heuren. 'k Wait ja, dat Kloas Wieringao achter 't wicht an is. En dei neemt ze ja vanzuls. Wel zol dat naif doun. Kerel het ja centen. Moar meester mout toch ook 'n wicht zuiken. Da's ja goud veur 'n jongmensch. Mien laive tied, tou ik zustien joar was, was ik al an 't vrijen. Jao, meester, doar lachen ie nou om, moar 'k was 'n mooi wicht en jonges mochten mie geern lieden.”

„As Klaos Wieringao Annao vraagt, den neemt ze hom vanzuls,” vond ook Betje. „Dat ken naif ans.”

„Nou, en hai is gek op 't wicht. Altienden achter heur an. Hai ken heur ja naif mit vree loaten.”

Terpstra zei niet veel, maar hij maakte, dat hij weer naar zijn kamer kwam.

Dat was nu het einde, zei hij bitter. Ook dit werd hem weer afgenomen. Want als Annie dat deed, als ze zich.... verkocht, dan, ja, dan kwam er een einde aan hun vriendschap.

Ach, dat zou hij toch nooit van haar gedacht hebben. Hij had juist gemeend, dat zij anders was dan die andere meisjes. En....nu zou hij haar niet eens meer kunnen achten.

Hij voelde, dat zijn hart hem pijn deed. Het was hem, of hij een groot verlies had geleden, of hem iets ontnomen was, dat hij toch niet missen kon of wilde.

Het was ellendig. En 't was óók ellendig, dat hij zich er zooveel van aantrok. Hoe kon dat toch wezen? Nu ja, hij had het prettig gevonden, met Annie te praten, maar dat was toch niet zóó gewichtig. Hij kon toch niet verwachten, dat zij

tot in lengte van dagen koffiebezoek aan Betje zou blijven brengen. En hoe zeker was Betje met haar vriendin geweest omtrent het besluit van Annie. 't Stond voor hen vast, dat zij het bezoek niet af zou slaan.

Terpstra kon het zich niet begrijpen. Hoe kon een meisje zich zoo verkoopen. Want wat was Wieringa. Hij was een bruut, een lomp brok, een drinker op den koop toe. Dat was toch bekend.

In hem was geen gedachte aan iets hoogers. Hij had alleen zijn boer-zijn, zijn uitgangetjes naar de kroegen. En dan.... Annie.

't Was toch niet te denken, dat zoo'n meisje zich aan zoo'n bruut zou kunnen geven.

Maar ach, als het maar om het geld ging.

Terpstra had in zijn jeugd droeve ervaringen opgedaan. Wat hadden vader en moeder zich niet moeten laten welgevallen. Vader, een verstandig man toch, had zich óók voor het geld gebogen. Moeder verzette zich wel, tot ze per slot van rekening ook toegaf, omdat het moest.

Als je geld had, dan kon je alles en mocht je alles. Dan kon je krijgen, wat je hebben wilde. Maar zonder geld....

Terpstra zuchtte. Hij leed, ook nu nog, een leven van armoede en ach, wat baatte het hem? Zou het altijd zoo moeten voortgaan?

't Beste was maar, om aan zijn verhouding met Annie dadelijk een eind te maken. Als ze weer een bezoek bracht, zou hij uitgaan, of zeggen, dat hij het te druk had, om koffie te komen drinken.

Hij wilde haar maar liever niet weer ontmoeten. Achtung kon hij voor haar toch niet meer hebben. Hij moest vergeten, zoo gauw mogelijk.

En als zij dan straks met Klaas Wieringa verloofd zou zijn....

Maar hij kon zich dat niet indenken. Het kon niet en mocht niet.

Kon het niet en mocht het niet? Wat had hij daar mee te maken? Zou Annie hem er over raadplegen? Wat niet kon en niet mocht, zou toch gebeuren.

Ach, maar hoe zou hij het dan kunnen uithouden?

Hij leek nu wel gek, dat hij zich er zooveel van aantrok. Het kon hem toch onverschillig laten?

De volgende dagen hadden zijn leerlingen met recht over hem te klagen. Hij was prikkelbaar, strafte veel, en deed de dingen in school verkeerd. Terwijl hij bezig was voor 't bord, om een som uit te leggen, kon hij ineens ophouden en stond in gedachten en merkte niet eens, dat er achter zijn rug gefluisterd werd.

's Avonds, als 't donker was, deed hij lange wandelingen en, 't was wonderlijk, dat hij steeds denzelfden weg nam. Hij moest even het dak

kunnen zien van de woning, waarin zij verblijf hield, hij moest even kijken naar het lichtschijnsel, dat uit de ramen van de woonkamer ver over 't land tot hem kwam. Zij zou daar zitten met een handwerkje.

Als hij Klaas Wieringa tegen kwam, kon hij zich haast niet goed houden. Die vent keek zoo trotsch, of hij al zeker was van de overwinning.

Betje verwonderde zich over het gebrek aan eeflust van haar „meester” en ze vond, dat hij er slecht uitzag, waarom ze hem uit alle macht ging verwennen en hem van zijn boeken afhaalde, zoo gauw ze er maar kans toe zag.

„Al dat studairen is niks weerd en wel dat oetvonden het, mos ien 't gekkenhoes. En den zoo aimand as meester, die al zo'n bult ien kop het. D'r ken ja niks meer bie.”

Terpstra werd wel vaak ongeduldig onder haar goede zorgen, maar hij durfde zich er ook niet al te veel tegen verzetten. Betje had al eens aanmerking gemaakt op zijn wandelingen in den avond en al eens had ze gevraagd, of d'r ook 'n wicht ien 't spul was.

Ellendig dat geklets op zoo'n klein dorp.

Maar Terpstra begreep, dat het zoo niet ging. Er moest een eind aan komen. Hij moest niet meer aan Annie denken. Hoe meer hij aan haar dacht, hoe grooter zijn strijd werd en straks werd die zóó zwaar, dat hij er onmogelijk door zou kunnen komen.

Neen, hij moest niet meer aan haar denken.

Om zich in dat voornemen te sterken, nam hij het cahier, waarin hij een paar verzen had neergeschreven. Hij had niet geweten, dat hij dichtersgaven had, maar, zoowaar, op een avond waren hem „maar zóó” een paar dichtregels uit de pen gevloeid en later had hij gemeend, dat hij 't er nog al aardig had afgebracht.

Om nu op behoorlijke wijze van zijn hopen en verlangen afscheid te nemen, ging hij zijn verzen herlezen, met het gevolg, dat hij verliefder werd dan ooit en dat de strijd in zijn hart opnieuw begon.

Natuurlijk kwam eindelijk de gedachte in zijn hart: „Als ik haar alles eens zeide.”

Maar....als het toch nutteloos zou blijken? Was het dan niet beter, in stilte te lijden en te dulden?

Hij was nog niet tot een besluit gekomen, toen hij, op een avond, het winkelbelletje hoorde en even later Annie's heldere stem. Wel greep hij een studieboek, om zich tegen de verleiding te wapenen, maar hij zag de letters niet eens. Maar hij zou straks, als hij voor de koffie geroepen werd, zeggen, dat hij geen tijd had en dat Betje hem maar op zijn kamer moest bedienen. Hij zou.....

Betje had Annie ontvangen.

„Heden wicht, 'k har die vanoavond hailndal nait verwacht. Nou, kom d'r ien. Jao, 'k heb wel allernoarste kopzeerte, moar dat kenst doe ook nait helpen. Kenst ja mooi 'n kop koffie mit drinken.”

Annie spartelde tegen. Als Betje zoo'n hoofdpijn had, wilde ze niet storen. Dan kwam ze wel eens weer. Maar ze bracht een boek terug aan Terpstra en dan....hij had haar nog een ander boek beloofd. Dat wilde ze graag mee hebben. Zou Betje....

Maar Betje liet zich verleiden tot een onvoorzichtigheid.

„Jao, wicht,” zei ze, „'k wil nou ook juist nait zeggen, dat proaterij van oavend goud veur mie zol wezen. Den is 't beste, dat wie dat loater moar ais hervatten. Moar van dei ol' bouken wait ik niks van. Goa den moar even noar meester zien koamer. Hai is ja thoes en den kenst zulf zeggen, wat d'r te zeggen is.”

Annie wilde tegenspartelen. Ze voelde, dat ze een kleur kreeg. *Natuurlijk* kon ze niet doen, wat Betje van haar wilde. Wat zou Terpstra zeggen?

En dan....ze had in de laatste weken veel moeten nadenken. Wieringa liet haar werkelijk niet meer met rust en 't kon nooit meer zoo heel lang duren, of hij zou haar de vraag doen, waarop ze een antwoord zou *moeten* geven.

Ze kende hem nu.

Als hij haar vroeg, dan deed hij het, omdat hij het eenvoudig niet laten kon. Hij deed het dan eigenlijk tegen zijn wil.

Haar in 't donker opwachten voor een vrijerijtje, dat was iets anders, maar daar wilde zij niet van weten. En dus moest hij haar wel officieel vragen. Hij begreep zichzelf niet en hij wist ook, dat hij er later spijt van zou hebben, maar hij *moest*.

En Annie zei, als zoovaak, tegen zichzelf, dat het toch heerlijk moest zijn, geld te hebben en weelde.

Wat zou haar dan verhinderen, zijn aanzoek aan te nemen?

Misschien zou ze ook wel voor de verzoeking bezwiken zijn, als.....ze Terpstra niet ontmoet had.

Maar dat was het nu juist.

Sedert ze *hem* ontmoet had, wist ze, dat het haar toch niet zoo gemakkelijk zou vallen, tegen de stem van haar hart in, enkel en alleen rekening te houden met geld en voordeel.

't Was wel heel lastig, vond ze, een hart te hebben, dat om iets *anders* vroeg, een geweten te bezitten, dat zoo ernstig waarschuwde.

(*Wordt vervolgd.*)

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

MISSCHIEEN zou het haar gelukt zijn, haar geweten tot zwijgen te brengen, als ze Terpstra niet ontmoet had. Dan had ze, nu ja, wel geweten, dat ze eigenlijk er niet goed aan deed, te trouwen met iemand, dien ze niet liefhad, maar dan zou toch de rijkdom misschien al te veel gelokt hebben.

Nu had ze Terpstra leeren kennen en hij had iets wakker geroepen in haar hart. Ze wist zelf niet, of ze er blij om moest zijn of bedroefd.

Hoe 't zoo gekomen was, wist ze niet, maar zeer duidelijk had ze gezien, dat ze iets voor hem was geworden. En, ja, dat had haar zeer zeker blij gemaakt, voor een oogenblik. Toen was de gedachte gekomen: Maar wat moet dat worden?

Ze had tegen zichzelf gezegd, dat ze nu een eind moest maken aan een omgang, die, zeker, wel heel prettig was, maar die haar toch zou verhinderen, te doen, wat ze toch eigenlijk het beste vond. Als ze Wieringa nam, dan moest ze toch niet doen, alsof ze Terpstra ook maar op de een of andere wijze aanmoedigde. Dan was het zaak, hem zoo spoedig mogelijk te laten merken, dat hij niet behoefde te hopen. Dat was toch alleen maar een kwestie van eerlijkheid.

Maar een einde maken aan den omgang met Terpstra kón ze niet. Ze zocht tóch Betje weer op. Al gelukte het haar soms ook, een poosje weg te blijven, dan toch kwam er een oogenblik, dat ze, tegen haar verstand in, weer toefaf aan de verleiding.

Och, het was toch ook wel heel goed, bemind te worden. Haar hart *hunkerde* naar liefde. Het was in 't huis van haar oom en tante alles zoo koud, zoo koud. Het was er zoo zakelijk-nuchter. En sedert Wieringa duidelijk bliken gaf van zijn voorliefde voor haar, was haar verhouding met tante en nicht er ook niet beter op geworden. En dan ging haar hart uit naar warmte, vroeg het om teerheid, om een weinig begrijpen.

Het was ook heerlijk, te weten, welk een *macht* je had. Ze wist, dat ze Terpstra blij kon maken met een glimlach en dat ze hem pijn deed, als ze zich koel hield. De verleiding was wel heel groot, zoo nu en dan te probeeren, hoe ver haar invloed op hem wel reikte.

Maar ze wist, dat ze er slecht aan deed, zich te houden, of ze niets begreep. Hij zou immers gaan hopen op iets, dat toch nooit zijn

kon. En dan, als hij eindelijk sprak, zou ze hem leed moeten doen. Dat had hij niet aan haar verdiend.

Er moest dan maar een eind aan komen. Ze moest hem laten merken, dat ze op de vraag, die hij toch zeker eenmaal doen zou, geen toestemmend antwoord kon geven.

Ach, als ze maar gekund had.

Ze had gezien, dat Terpstra in den laatsten tijd zijn opgeruimdheid had verloren. Hij zag er zoo bleek, zoo betrokken uit. En wel had ze dat eerst toegeschreven aan het een of ander verdriet, waar *zij* buiten stond, maar als zij hem zag, 's Zondags in de kerk, als hij naar haar zag, wanneer hij vermoedde, dat zij niet op hem lette, was er zóóveel smartelijke verbazing in zijn blik, dat ze begreep, *zij* moest op de een of andere wijze oorzaak zijn van zijn verdriet.

Ze was weer een heel poosje van Betje weggebleven, misschien was het dat. Hij had er waarschijnlijk de conclusie uitgetrokken, dat hij niet meer mocht hopen. Hij zou denken aan de wijze, waarop ze hem vroeger tegemoet gekomen was en hij zou zeker denken, dat hij met een verbazend luchthartig, veranderlijk wezen te doen had. Misschien was het wel goed zoo.

Maar haar hart deed toch pijn, om hem. Met verwondering merkte ze nu, dat zij, die toch wel, heel egoïstisch, bijna alleen met zichzelf gerekend had, met eigen geluk en eigen belang, nu zooveel moest denken aan 't geluk en aan het leed van een ander. Wat ging haar dat alles aan? Zóó was het goed.

Zij trachtte, niet meer aan hem te denken. Wat geweest was, zou nu voorgoed voorbij zijn. En ach, eigenlijk was er niets geweest. Ze hadden samen geen woord over liefde gesproken, misschien vergiste ze zich ook wel en dacht hij niet eens aan haar.

Waarom dacht zij dan zooveel aan hem?

Wat ze wilde doen, was toch eigenlijk slecht. Ze trachtte wel, zichzelf wijs te maken, dat het heel normaal was en dat ze rekening moest houden met de toekomst, zij, arm meisje zonder vooruitzicht, maar dat gelukte haar niet. Ze moest komen tot de erkenning, dat de liefde gekomen was in haar leven en dat de liefde het haar onmogelijk maakte, zichzelf te verkoopen voor geld en goet.

Want daar kwam het toch eigenlijk op neer en het was afschuwelijk. Nooit had ze geweten, dat het zóó afschuwelijk was.

Ze zei tegen zichzelf: Nu kan ik het niet meer. En dan schold ze zichzelf, omdat ze zoo „sentimenteel” was en omdat ze haar onrustig hart niet tot rust kon brengen. Wat ging haar die vreemde jongen aan? Hij was immers niets voor haar?

Maar 's avonds, als ze het in huis niet langer kon uithouden, en zich klaarmaakte, om een korte wandeling te doen, verlangde ze er naar, hem tegen te komen, even zijn stem te hooren. En als ze dan weer thuis kwam en hem niet gezien had, voelde ze zich teleurgesteld.

„Wat Terpstra mankaiert, ik wait 't nait,” had Jantje eens gezegd. „k Was gusteravond bie Bos en doar was hai ook. 't Is altied 'n roar jong, zoo trótsch en zoo, moar 't was nou hailndal mis. Bos kon d'r ook hoast gain woord oetkriegen. En ienains stond jong op en ging vot. Ik worde d'r kil van.”

Annie had niet geantwoord, maar ze had geweten: Dat was om háár. En ze kón hem blij en gelukkig maken, dat wist ze ook. En.... zijn geluk zou het hare zijn, dat kon ze niet meer ontkennen.

Ach, zoo langzamerhand dacht ze heel weinig meer aan Wieringa en, als hij kwam, was ze verbazend koel tegen hem. Hij merkte dat wel, maar dat bracht in hem geen verandering. Hij dacht aan meisjeskuren en als hij maar eens met zijn aanzoek voor den dag zou komen, dan kwam alles vanzelf in orde. En hij zou ook wel met zijn aanzoek komen. Er was niets anders aan te doen, dat begreep hij wel, en dus moest het maar. Zijn ouders, nu ja, die zouden er zich bij moeten neerleggen, en, al trouwde hij dan ook geen geld, waarheid was, dat hij 't ook eigenlijk niet noodig had.

Annie begreep, dat alleen een volstrekke afwijzing hem genezen zou. Welnu, die zou hij hebben.

Hij werd ook te lastig. Ze kon niet in 't dorp komen, of hij was er ook en zij had groote moeite, om hem telkens te ontsnappen.

Na de mededeeling van Jantje had ze zich beraden op wat haar te doen stond. De stem in haar hart zei: Je kunt naar Betje gaan en misschien komt dan alles vanzelf in orde. En haar verstand zei: Maar als hij van mij houdt, moet hij mij opzoeken.

Ze dacht ernstig na.

Misschien had Terpstra praatjes gehoord over Wieringa en haar en dacht hij nu, dat zijn liefde hopeloos was. Op een klein dorp als dit werd er toch zooveel gepraat en elk vrijerijtje werd

uitvoerig behandeld. 't Moest de menschen ook wel opvallen, dat Wieringa telkens haar gezelschap zocht.

En dan.... ze voelde zichzelf schuldig ook. Zij moest het erkennen, dat zij Wieringa niet behandeld had, zooals ze behoorde te doen. O, zeker, als hij een ander was geweest, dan zou hij geweten hebben, dat ze hem niet eens achtte, maar dat begreep hij niet en ze had hem toch al te veel in den waan gelaten, dat ze misschien, misschien, nog wel van toegeven zou weten. Ze voelde dat nu met pijnlijke schaamte. Ze voelde het als een schande, dat ze ook maar één oogenblik het mogelijk had geacht, haar ja-woord te geven zonder liefde, ze verachtte er zich zelf om.

Dat maakte haar ook onzeker tegenover Terpstra. Als hij alles wist....

En wat moest ze doen? En als ze zich ten opzichte van hem eens vergiste en hij dacht niet eens aan haar?

Het was na veel besluiteloze dagen, dat ze besloot, hem een boek terug te brengen. Ze was ook zeker niet van plan, hem een ander te lenen te vragen. Ze zou naar Betje gaan en 't verdere, nu ja, dat zou ze dan zien.

Ze was wel heel streng met zich zelf in 't gericht gegaan. 't Was niet alleen maar geweest een schamen voor zichzelf, al haar overleggingen waren haar tot zonde geworden. Hoe kon ze, wat God zoo mooi en goed had gemaakt, beschouwen als koopwaar? En dan, hoe had ze zichzelf willen redden, zichzelf willen handhaven, zonder dat ze ooit had gevraagd naar den weg, dien de Heere wilde, dat ze gaan zou?

Ach, ze was zoo biddeloos geweest. Diep in haar hart had ze wel altijd geweten, dat ze verkeerd deed en dus had ze niet kunnen bidden.

Nu was dat anders.

Het was niet meer háár geluk, háár voorspoed, waaraan ze dacht, het was het geluk van den ander, dat ze bedoelde. En nu kon ze vragen, of de Heere alles ten goede wilde besturen voor hem en voor haar.

Dat bracht haar toch wel tot kalmte ook en deed haar zien, wat ze moest doen. Als ze door eigen besluiteloosheid Terpstra in den waan had gebracht, dat zijn liefde hopeloos was, dan was het nu ook haar plicht, door haar komst hem te laten zien, dat ze een andere was geworden.

Zoo was ze dien avond naar Betje gegaan. Maar toen ze nu de uitnoodiging kreeg, om hem een bezoek te brengen in zijn kamer, aarzelde ze toch. Was dat niet te veel van het goede? En wat zou hij zeggen?

„Zou ik dat wel doen, Betje? Ik wil niet graag storen.”

„Och wat! Ie altieden mit al dei vieven en zussen. Meester warkt ja bie kroag om of en 't is goud veur hom, dat hai ais 'n proatje ken moaken. Hai is zoo blaik en stil, 'k wait ja hailndal nait, wat ik d'r van mout zeggen. Hai zegt, dat d'r niks an mankaiert, moar 'k wait wel beter. Ik denk dat 't zenen op moag binnen en 'k heb al 'n pakje Wortelboers kruuden hoald, moar hai wil d'r niks van waiten. Nee, gao moar driest noar hom tou. Wacht moar eefkes, 'k zel hom wel even zeggen, dat ie d'r binnen.”

Betje vond het niet noodig, aan te kloppen, want ze was in haar eigen huis. Vóór Annie 't goed begreep, had Betje de kamerdeur al geopend en riep ze naar binnen: „Meester, doar is Annao, mit 'n bouk.”

Terpstra sprong op. Nu kon hij niet meer aan 'een gesprek ontkomen en hij was er blij om.

Daar stond Annie al, nu blozend en verlegen, in zijn kamer, en Betje deed de deur achter haar dicht.

Terpstra wilde zich dwingen, om gewoon te zijn.

„Gaaf u zitten,” verzocht hij, maar zijn stem beefde en Annie zette zich met de gedachte, dat deze avond beslissen zou over haar leven.

Ze spraken niet veel. Wat ze zeggen konden en wilden was gauw gezegd en over het andere, waaraan ze dachten, kon eigenlijk niet gesproken worden.

Ze hoorden Betje stommelen in den winkel en even later bracht ze toch nog koffie.

„Want zelst nait zeggen, wicht, dat Betje die op 'n dreugke het loaten zitten.”

„Jij bent de allerbeste,” vond Annie, maar Betje had nog wat op 't hart en dat moest er af, niettegenstaande haar hoofdpijn.

„En heuren wie nou gauw wat?” vroeg ze en ze deed haar best, om erg listig te kijken.

„Je hoort elken dag wel veel,” vond Annie, „maar of 't altijd veel bijzonders is, weet ik niet.”

„Nee, mensken tjauwelen zooveul, moar 'k heb nou 'n hail mooi proatje heard. Nou, wicht, geluk d'r mit, heur. Bist, as 't zoover is, toch nait te trötsch, om 'n proatje te kommen hollen? Jao, Wieringao zel wel nait mit kommen, want jong mag mie nait lieden. 'k Heb hom woarhaid wel ais verteld en dat ken t'ol' nait hebben. Moar ie binnen hier nou al zoo voak west, 't zol nait mooi wezen, nou zoo moar vot te blieven.”

„'k Begrijp je niet, Betje. 'k Ben heelemaal niet van plan, om weg te blijven, maar wat Klaas Wieringa daar mee te maken moet hebben, weet ik niet. Ik ben niet van plan, hem te vragen, wat ik doen of laten moet.”

„Nou, 't zeggen is tóch, dat 't kloar wark is fussen joe. Is dat den nait zoo?”

„'t Is hier een klets gat,” zei Annie verontwaardigd en ze vergat, dat ze zelf toch niet heelemaal vrij uit ging. „Maar je behoef het praetje niet verder vertellen, Betje. Er is niets van aan.”

„Heden nee, wicht? Hou kommen mensken d'r den bie.”

„Dat moeten ze zelf maar weten,” zei Annie, en, terwijl ze naar Terpstra keek, kreeg ze een hoogroode kleur. „Maar 't is niet waar en 't zal nooit waar wezen. Hoor je goed, Betje? Er is niets van aan.”

„Ze hebben 't mie toch veur woarhaid verteld”, vond Betje. „Ie waiten 't ja wel, meester. Ie wassen d'r ja zulfs bie.”

Annie keek Terpstra aan. Daar was het, wat ze vermoed had. En hij had er onder geleden. Ze zag nu immers wel aan hem, hoe hij er onder geleden had. En dat was háár schuld. Ze voelde, dat haar hart haar pijn deed. Ach, ze had zooveel kunnen voorkomen, zooveel noodeloos leed van hem, dien ze liefhad, kunnen wegnemen, als ze dat had gewild. Wat had ze nu veel goed te maken.

„Nou, wicht,” zei Betje, „'k wait nait. 't Is mie te roar. En 'k wait ja wel, hou Kloas Wieringao om 'n wicht tou ken draaien. Dat gaait moar toesjoer an. Nou, en hai het centen, dat is ja nait ans.”

„'t Kan best wezen,” antwoordde Annie onverschillig. Wat ging haar nu zijn geld aan? O, zeker, vroeger had ze er wel anders over gedacht, maar nu ze liefhad, nu was daar in haar leven de groote verandering gekomen. Nu kon het haar koud laten, dat ze niet rijk zou worden.

„Jonge wichter binnen a'tmoal geliek,” vond Betje. „Ze doun net, of heur alles niks ken schelen, moar ik wait ja wel beter. Moar 't is den zoo as 't is. En as Kloas Wieringao nog ais veur mie komt, zel ik 't wel waiten, heur. Nou, en nou gao ik vot. Meester zal die wel even te deur oet loaten, wicht, heur. Is 't nait, meester?”

Terpstra knikte.

Nu was plotseling de blijdschap tot hem gekomen. Het was *niet* waar. Hij had zich in Annie *niet* vergist. Maar... al was het dan ook niet waar, op die andere, groote vraag had hij nog geen antwoord. Had ze hem lief?

Och, dat *kon* niet, beredeneerde hij, terwijl hij opstond, om naar zijn boekenkast te gaan. Waarom *zou* ze hem liefhebben? Wie was hij, dat ze belang in hem zou stellen?

Zijn onzekerheid temperde zijn blijdschap wel, maar nam ze toch niet weg.

„Ik heb mij niet in haar vergist,” jubelde het in zijn hart.

„Hebt u nog een ander boek voor mij?” vroeg Annie bedeesd.

„Het is niet waar,” dacht Terpstra en, zonder dat hij 't wist, reikte hij haar een deel „Winterbloemen” toe.

Annie schoot in een lach.

„Erg dankbaar voor deze herinnering aan mijn kinderjaren,” vond ze, „maar ik heb *nu* toch liever andere lectuur.

Ze zag hem plagend aan, nu ze, bij zijn vergissing, haar zekerheid terug kreeg.

„Zoo verstrooid?”

„'t Lijkt wel zoo.”

„Nog met 't hoofd bij de studie? Dat kan ik begrijpen. Dan zal ik maar gaan.”

Ze wist, toen ze opstond, dat hij haar niet gaan zou laten. Ze wist, dat heel zijn hart verlangde, haar die ééne vraag te doen, die toch komen moest.

„Nee,” zei hij verward. „Blijf nog zitten. We hebben in zoo lang niet met elkaar gepraat.”

„Waarover zullen we dan praten?” vroeg ze, en haar oogen lachten.

Toen verloor hij zijn laatste zelfbeheersching.

„O, Annie, Annie, over jou. O, ik ben zoo ongelukkig geweest. Ik dacht....”

„Stil maar,” zei ze, „'t komt er nu niet meer op aan, wat we dachten. Laten we dáár niet over praten. We zullen nog tijd genoeg hebben, om elkaar dat te vertellen.”

„Nee, laat me uitpraten. Ik heb zoo slecht van je gedacht. Maar ze zeiden alles ook zóó stellig, dat ik het wel gelooven moest. Ik wilde 't niet, ik kon het niet begrijpen, maar ik *moest*. O, Annie, ik heb er zoo'n verdriet van gehad. En nu heb ik er verdriet van, dat ik zoo leelijk van je gedacht hebt. Kun je 't mij vergeven?”

„Ik heb schuld,” zei ze zacht. „Maar je weet ook niet, hoe akelig het is, altijd in armoede te zitten.”

„k Weet er alles van,” glimlachte hij. „Ik heb het van mijn kinderjaren af geweten.”

„Nou ja, maar dat is voor jou nog wat anders. Je kunt je zelf een toekomst scheppen. Ik niet. Ik moet maar afwachten. En als je dan in eens de kans krijgt, om uit je benauwde leven uit te komen, om je in weelde te baden, dan is dat wel een groote verzoeking. Ik heb nooit geweten, dat geld zoo'n macht was. En.... ik heb niet altijd de kracht gehad, om de verzoeking te overwinnen. Ik heb geaarzeld en getwijfeld. En, misschien, misschien zou ik wel toegegeven hebben, maar ik *kon* niet.”

„Kon je niet? Waarom niet, Annie?”

„Je weet het immers wel,” antwoordde ze, terwijl ze hem met vochtige oogen aanzag.

„Is 't dan waar, Annie?” jubelde hij. „Je houdt van me? Je hebt mij lief?”

Ze knikte hem toe en glimlachte door haar tranen heen.

En, hoe 't zoo kwam, ze wisten het geen van beide, maar 't volgende oogenblik had hij haar in zijn armen gesloten.

„Annie, Annie, weet je wat je doet? Ik heb je maar weinig aan te bieden. En rijkdom....”

„Stil,” fluisterde zij. „Praat zoo niet. Wij willen vergefen wat achter is en samen zullen we hard werken voor onze toekomst. Dat is rijkdom.”

Betje deed de deur open. De gelukkige menschen merkten het niet.

„Nee moar,” deed Betje verwonderd. „Doar wol ik nog net even vroagen, Annao, of Van Dieken nog aier het. Nou, da's ook wat. Ie kennen ook gauw, heur. Hai, meester, dat har ik van joe toch nooit docht. En van die ook naif, Annao. Hai foui wicht, wat is 't 'n boudel.”

„Ik heb geen kruiden van Wortelboer meer noodig, Betje,” zei Terpstra glimlachend. „En stel je voor 't overige maar gerust. Jij bent de eerste, die ons kunt feliciteeren. Dat is toch ook wat waard.”

„Nou, 't is 'n boudel. En ik heb zo'n kopzeerte. Moar nou helpt d'r niks an. Nou zel ik nog gauw neie koffie zetten en den mout ie mie ais vertellen, hou dat zoo gauw kommen is. 'k Begriep d'r niks van. Nou, nou, den is 't toch zoo. Jao, den is d'r ook niks meer an te doun en ik filseteer joe, heur.”

„Dank je wel, Betje,” zei Annie. „Ben je er niet blij om? Nu kom ik nog wel eens vaker koffiedrinken.”

„Jao wicht, da's goud. Moar dat zooaits zoo gauw ken en dat ik d'r niks van waiten heb, dat ken 'k nog naif opkriegen.”

Betje haastte zich naar haar keukentje.

Annie fluisterde: „Als 't hart spreekt, ja, dan wordt alles goed.”

En toen werd er gesproken over de toekomst. Ze zouden dit doen en ze zouden dat doen. En *hij* had dit gedacht en *zij* dat gezegd en ze konden er zich niet genoeg over verwonderen, dat nu, opeens, alles in orde was gekomen. Ze moesten het elkaar telkens zeggen, hoe gelukkig ze zich wel voelden.

De menschen? Alsof ze zich daar iets van aantrokken. Ze hadden den moed, om heel de wereld te trotseeren.

Ze zaten samen in de sober-gemeubileerde kamer, maar het was al glans om hen heen, want ze hadden lief en waren gelukkig.

Betje riep, dat de koffie klaar was en dus gingen ze, maar aarzelend, omdat ze aan hun samen-zijn bijna geen eind konden krijgen.

Maar bij Betje was 't ook goed en eigenlijk was alles goed, nu 't hart had gesproken en ze aan de stem van hun hart gehoor hadden gegeven.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

Het Offer.

L

„KNELSKE blijft lang vot,” dacht Belkinga. Hij zat bij de kachel, zijn voeten op de oude, trouwe plaatstoof en hij had juist de lectuur van zijn kerkbode beëindigd. Die kerkbode las hij op Zaterdagavond van het begin tot het einde.

Buiten loeide de wind, maar Belkinga kon rustig in zijn kamer blijven.

Op zijn kleine boerderij was alles in orde, de beesten waren verzorgd, alle deuren had hij gesloten.

Zijn arbeider was al lang naar huis en alles zou volmaakt in orde geweest zijn, als hij zijn dochter maar bij zich had gehad.

Maar 't was Zaterdagavond en dan ging ze gewoonlijk naar 't dorp, om boodschappen te doen. Op een anderen avond kwam daar in den regel niet van. Ze had het druk met de huishouding. Moeder was al ruim tien jaar dood en zij had, als twintigjarig meisje, het huiselijk bestuur in handen moeten nemen. Natuurlijk had ze het druk, vooral, daar ze ook zoo vaak vader moest helpen.

Tja, dat ging zoo. Als er geen kapitaal was, moest je wel zooveel mogelijk op zoo'n klein plaatsje alles zelf doen, en vooral, als de oogst een paar jaren achtereen niet meeviel, kon je maar niet doen, of je met geld kon smijten.

Knelske was echter op haar dertigste jaar gezond en sterk en ze kon heel wat uit den weg ruimen, maar dan bleef er ook niet veel tijd over, om hier of daar heen te gaan.

Vroeger had ze zich nog al druk gemaakt met de meisjesvereniging, maar toen ze het thuis al drukker kreeg en zoo vaak moest verzuimen, had ze maar voor haar lidmaatschap bedankt. En, och, er werden ook zooveel *jonge* meisjes lid, kinderen nog bijna, dat ze zich niet meer op de vereniging thuis voelde. Ze bleef dan ook maar liever bij vader, vooral, omdat hij haar zoo slecht kon missen. Hij zei er wel niets van, als ze hem eens alleen liet, maar ze wist toch heel goed, dat hij dan eigenlijk geen rust had, vóór ze weer goed en wel thuis was.

Ze werd zoo langzamerhand in al haar doen een beetje ouwelijk. Vader zei, dat ze zooveel op moeder ging lijken.

Moeder, ja, toen *die* nog leefde, was alles anders geweest. Toen was er vroolijkheid in huis. Toen was alles licht en zonnig. Nu was er gedruktheid en somberheid. Vader deed wel zijn best, om opgeruimd te zijn, maar het ging hem niet heel goed af. Knelske begreep heel goed, dat hij het om háár deed en dan kon ze niet met hem mee doen en op zijn scherts ingaan. Dan werd zij juist stil en dat maakte hem dan weer bedroefd en neerslachtig. Maar dat gaf dan ook al weer aanleiding, dat ze hem niet graag alleen liet. Zoo was het gekomen, dat ze zich langzamerhand van alles terug had getrokken en dat was weer de oorzaak, dat de vriendinnen, die ze nog had, zich van haar terugtrokken. Ze konden wel een bezoek brengen, maar ze ontvingen geen bezoek terug en dat gaat op den duur niet.

Natuurlijk voelde Knelske zich wel eens eenzaam en verlaten. Per slot van rekening was ze nog niet oud en 't gezelschap van haar zestigjarige vader was haar niet steeds voldoende. Maar ze had haar werk, van den morgen tot den avond, en dan was het ook wel weer heerlijk, stil en rustig in de kamer te kunnen zitten tegenover vader, die zijn pijpje rookte en zijn krant las.

Trouwen? Wie sprak er van trouwen?

O, heel in stilte, toen moeder nog leefde en ook wel ná haar dood, had Knelske in haar hart teedere gedachten gekoesterd. Ze zag er lang niet kwaad uit, ze was „'n nuver wicht,” zooals de menschen zeiden en...er waren toch wel jongens, die naar haar keken, op straat en in de kerk en zoo.

Er was er ook één, die 't goed met haar meende, dat wist Knelske wel. 't Was nog een kameraad uit haar schooljaren. In de hoogste klas had hij op de bank achter haar gezeten, Jan Berghuis, en hij had zijn appels met haar gedeeld en haar aan haar sommen geholpen. Na de schooljaren had ze hem nog wel eens ontmoet, als ze op een boodschap was en eens, op een feest van de jongelingsvereniging, had ze stellig gemeend, dat hij haar vragen zou. Dat was toen een teleurstelling geworden. Hij had wel vaak haar kant uitgekeken en haar vriendinnen plaagden haar zelfs met hem, maar neen, hoor, ze was alleen naar huis gegaan.

Eigenlijk verwonderde het haar niet, dat Jan Berghuis niet om haar kwam. O, zeker, hij hield

van haar, dat wist ze wel, maar . . . zij mocht dan niet mee kunnen doen met de *rijke* boerendochters en zij mocht maar thuis hooren op een klein gedoetje, een boerendochter voelde ze zich toch wel en Jan diende als knecht bij Wieringa. De afstand tusschen hen was dus wel heel groot en Jan zou zich wel tien keer beraden, vóór hij 't zou wagen, haar te vragen. Misschien was het ook wel goed zoo. Want moeder vooral zou zich zeker tegen een huwelijk met Jan verzetten. Moeder droeg 't hart nog al hoog, wilde meedoen en kon zich eenvoudig niet voorstellen, dat Knelske zou gaan trouwen met iemand, die als *knecht* diende.

't Was Knelske misschien wel zoo nu en dan moeilijk gevallen, haar hoop op te geven, maar na den dood van haar moeder wist ze, dat vader haar noodig had en dus sprak het vanzelf, dat ze niet trouwde. En Jan had toch maar gelijk gehad, dat hij haar nooit van liefde sprak.

Jan! Ze dacht soms nog wel eens aan hem. Hij trouwde niet, hij bleef maar bij Wieringa. Zou hij nog aan haar denken? Zou er nog eens een tijd komen, waarin zij, met hem, zou mogen denken aan een eigen geluk? Maar dan wierp ze die gedachten weer van zich. Zij werd ouder en ouder, Jan ook, en och, de droomen van den kindertijd moesten voorbij zijn.

Vader merkte het niet, dat zijn dochter toch bij hem wel iets miste. Hij verstond het niet, jong met haar te zijn, hij wilde liever, dat zij met hem oud zou zijn.

Zij had immers alles wat zij noodig had; naar zijn doen was hij, als 't er om ging, iets nieuws aan te schaffen, mild, en haar wenschen, die trouwens niet buitensporig waren, werden door hem gaarne vervuld.

Wanneer zij, druk bezig met naai- of breiwerk, 's avonds in de huiskamer tegenover hem zat, was hij tevreden en dus dacht hij ook haar tevreden.

En och, ontevreden was ze ook niet. De dagen gingen, allen eender, zoo kalm heen. Er was alleen de wisseling der seizoenen en dus ook de wisseling in de werkzaamheden, maar overigens bleef alles gelijk. Knelske had een leven zonder groot verdriet, maar ook zonder een groote vreugd, een blij geluk, dat was om stilletjes te koesteren.

Wel dacht ze soms aan den tijd, waarin vader er niet meer zijn zou en zij eenzaam zou achterblijven. Dacht vader daar óók aan? Ze wist het niet; hij sprak er nooit over. En de gedachten daaraan zette zij ook telkens weer van zich af. Vader, nu al een zestiger, werd wel grijs en zijn hoofd begon naar de aarde te neigen, maar hij was nog flink en krachtig en beschaamde in het werk vaak den arbeider.

Knelske vond, dat ze het toch wel goed had, zoo zonder zorg, en ze was dan ook oprecht dankbaar, als ze haar avondgebed deed.

Misschien stond ze op een mooien lenteavond langer voor 't venster van haar kamertje, dan wel strikt noodig was en misschien zuchtte ze ook wel eens heel eventjes, als ze in den spiegel zag, dat er rimpels trokken in haar voorhoofd. Maar daar dacht ze dan ook niet verder over na. Dat was nu eenmaal het lot van een mensch. En als het huwelijk nu niet voor haar bestemd was, dan moest ze daar niet onder zuchten. God bestuurde immers alles; ook haar leven. En ze had het goed, ja, ze *had* het goed.

Belkinga vond het ook. Ze konden het immers zoo best samen vinden en hij las haar ook vaak voor uit zijn kerkbode. Dat was toch aardig, dat Knelske ook van al die dingen op de hoogte bleef en er met hem over kon praten. Op de catechisatie was ze vroeger ook al zoo knap geweest. Dominee had het zelf gezegd. Als hij maar half een ketterij noemde, wist zij dadelijk, onder welke naam de door hem bedoelde kettters te vangen waren en van de dooperschen wist ze nu letterlijk alles.

Later, ja, toen ze niet meer naar de catechisatie ging, was het met die geleerdigheid wel een beetje uit geweest. Misschien las ze ook wel te veel in dat boekje, „De navolging van Christus,” en dat was toch eigenlijk door zoo'n Roomsche geschreven, maar kwaad scheen het haar niet te doen en er stonden ook wel heel goede dingen in, zooals Belkinga zelf moest toestemmen, toen hij ook zoo eens even een paar bladzijden in 't boekje gelezen had. Hij voor zich hield meer van gedegen kost.

Overigens . . . ze hadden samen de kerkbode en wat was 't heerlijk, als alles op de boerderij verzorgd was, zoo samen te zitten tot het tijd werd, om naar bed te gaan.

Op Zaterdagavond was het anders. Dan ging Knelske naar 't dorp om haar boodschappen en dan bleef Belkinga met zijn kerkbode alleen.

Och, als ze maar niet te lang uitbleef, dan ging het wel.

Maar nu: „Knelske blijft lang vot.”

Belkinga voelde zich niet rustig. Knelske moest tegenover hem zitten, anders was het niet goed.

„Waar blijft 't wicht toch? Ze mos noar Bos en vrouw Hoazenbarg en noar Betje messchain, moar dat huift toch naif zoo lank te duren? As 't wicht moar gain ongeluk het kregen. 't Is biester weer.”

Belkinga stond op en liep onrustig heen en weer. Och, een ongeluk! Hij maakte zich zoo gauw bezorgd. Hoe vaak, als Knelske eens een beetje langer uitbleef dan hij had gedacht, had hij zich al over een ongeluk bezorgd gemaakt.

Maar je kon nooit weten. Voor een jaar of vijf was er ook nog een meisje op den weg aangerand.

Hij moest er niet aan denken. Maar, och, misschien kon Knelske niet van Betje vandaan komen. „Dat is zo'n teut. En ze het vanzelfs koffie kloar en 't wicht het ze op stoul vraagd en den gait tied zoo veurbie. Ze zel wel kommen. 'k Mos nog moar 'n kool ien ploatstoof doun; 't wicht zel wel kold wezen.”

En Belkinga wachtte.

Maar Knelske was maar even bij Betje geweest. Ze had haast, om thuis te komen, omdat ze voor den Zondag nog het een en ander in orde moest maken. En daarom had ze alle verleidelijke aanbiedingen van Betje afgeslagen en was ze maar gauw weer de deur uitgegaan. Zij was van plan, er eens flink de pas in te zetten.

Maar... kon zij het helpen, dat dicht bij Wieringa's boerderij ineens Jan Berghuis haar op zij kwam? Ze schrok ervan, toe ze zijn „goun-ovend” hoorde.

Hai, 't was ook zoo duuster. En mit dei wiend kon je ook niks heuren ankommen.”

Maar ze zag toch heel best, dat ze met goed volk te doen had.

„Bist doe 't, Jan?”

„Jao, Knelske. Gaist op hoese an?”

„Jao, heur.”

„Nou, den loop 'k 'n endje mit.”

Knelske schrok opnieuw. Wat was dat? Dat deed Jan Berghuis maar zóó niet, dat begreep ze heel goed. Daar had hij zijn doel mee. En als een jongen zoo een meisje opwachtfte.... Nou, Jan was geen jongen meer, maar toch, 't kón wezen, dat hij nu de vraag zou doen, die ze voor jaren verwacht had.

Och, ze leek wel dwaas. Aan die gekheid dacht hij niet meer en zij moest er ook niet aan denken. Ze moest nu ook niet zoo stil naast hem loopen. Ze moest praten.

„Woar gait dat hin, Jan?”

„Jao, Knelske, ik docht wel, dat ik die hier zol tegenkommen. Gaist ja alfied op Zoaterdagovend noar 't loug. En zai, tou heb 'k docht, dat wie ais mit elkander mossen proaten.”

Knelske's hart klopte.

Er was tòch wat. En misschien, misschien.... Maar ze wist niet, of ze er blij om moest zijn of bedroefd. Maar ze moest niets laten merken en gewoon doorpraten, heel gewoon.

„Nou, den loop ik nait allinnig dizze keer. 't Is ook zoo duuster en wiend baldert zoo.”

„Bist bang ien 't duuster?”

„Nee, heur, moar 'k waif nait, 'k bin den toch laiver thoese.”

„Knelske.”

„Jao, Jan?”

„Jao, 'k waif ja hail nait, hou 'k begonnen zel, moar begripst 't wel. 'k Har al lank ais mit die willen proaten. Moar 't valt nait mit. Moar waist ja wel, Knelske, dat wie altieden goud mit elkander kend hebben. En nou docht ik, dat wie mit elkander mossen trouwen. Doe wordst oller en ik word oller. En den is 't nait goud, om allinnig te blieden. En ik ken warken, doar most Wie ringao moar ais noar vroagen.”

„Dat waif ik ja wel, Jan. Moar...”

„Jao, Knelske, 'k bin moar 'n arbaidersjong en doe bist 'n boerendochter. Dat waif ik ja wel. Ans har 'k ja al veur joaren mit die proat. Moar ik heb ja wel doezendmoal tegen miezouls zegd: 't Ken ja nait. Moar as wie elkander nou lieden maggen, Knelske, woarom zol 't den nait maggen? As ik die nait te min bin.”

„Dat bist nait, Jan, dat waist ja wel. Moar voader. Voader is old, Jan, en ik ken nait van hom vot. Dat begripst ja wel?”

„En as dat wel kon, Knelske?”

„Den.... jao.... den was 't wat ans. Den...”

„Magst mie den ook lieden, Knelske?”

„Jao. Dat waist ja wel.”

Even ging er een geluksgolf over haar heen. Nu was het er tòch. Nu kon ze toegrijpen. Nu.... Maar dadelijk daarop zei ze tegen zichzelf, dat er immers toch niets van kon komen. Want vader zou nooit zijn toestemming geven en, zelfs al deed hij dat, dan nog kon er niets van komen. Vader kon niet alleen blieden.

„Nou, Knelske, den is ja alles goud.”

„Och, Jan, 't ken ja nait. Voader...”

„Doar heb 'k an docht, Knelske. Kenst ja nait bie hom vot. Moar hou zol 't wezen, as wie den, ais bie hom ientrauwden. Hai wordt ja toch ook oller en hai ken 't warken ja hoast nait meer volhollen. En ik wil toch ook nait altieden mien bainen onder andermans toafel steken.”

„Och, jong.”

„Nou? Zol dat nait kennen.”

„Och, dat wil voader toch nait.”

„Woarom den nait, Knelske?”

Knelske durfde niet zeggen, dat vader er bezwaar tegen zou maken, iemand, die tot dusver toch maar simpel boerenknecht geweest was, als schoonzoon te aanvaarden.

Och, er was immers ook een andere reden. Vader zou er niet aan denken, het roer uit handen te geven. En dat was toch eigenlijk wel in het voorstel van Jan Berghuis begrepen. Natuurlijk, Jan zou er eerst wel genoeg mee nemen, onder haar vader te werken, maar op den duur, als vader al ouder werd, zou hij toch, langzaam aan, het bestuur uit handen moeten geven. En dat zou hij nooit willen.

Maar als vader dan straks niet meer werken

kòn? Dan zou hij toch wel moeten. En — als vader er eens niet meer zou zijn?

„k Wait nait, Jan. Moar as voader boer-of mout worden....”

„Moar dat huift ja nait.”

„Nee, nou messchain nog nait, moar as voader nait meer ken....”

„Jao, as ol' nait meer ken, den is 't ja ook vanzuls. Den mout hai ja wel. En den zol 't toch mooi wezen, as hai ain har, dei boudel bie 'n ander hil. Hou mout 't ans?”

„Jao, 'k wait nait.”

„Komt te onverwacht, wicht? Jao, dat loof 'k wel, heur. Mosse d'r moar ais over denken.”

Knelske gaf een zucht van verlichting. Ze behoefde tenminste vanavond geen uitsluitel te geven. Ze kon nog enkele dagen haar geluksdroom droomen. Ze kon nog doen, alsof. Och, en dat wilde ze zoo gaarne. Als ze hem nu afwees, nu, vanavond, dan zou ze naar huis gaan met de wetenschap, dat 't geluk bij haar had aangeklopt en dat ze niet had open gedaan. Dan zou het wezen: onherroepelijk voorbij.

En Jan? Och, hij praatte er zoo kalm over. Precies, of 't een zaakje voor hem was en meer niet. Was het misschien....

Er kwam een leelijke verdenking in haar hart op. Misschien was het hem niet eens om haar te doen, maar om 't plaatsje, en wilde hij haar dan wel op den koop toenemen. Och, eigenlijk had zij zich alles zoo anders voorgesteld. Zij had gedroomd van liefde, maar eigenlijk had hij nog geen woord van liefde gesproken.

Stil liep ze naast hem, worstelend tegen den wind.

Hij merkte wel, dat het voortgaan haar moeilijk viel.

„Kom, wicht.”

Ze liet hem haar arm nemen. Voor éénmaal, voor éénmaal. 't Zou zijn, alsof ze bij elkaar hoorden.

„Holst van mie, Knelske?”

„Jao, jong!”

„Och, 'k heb die zoo laif.”

Haar hart klopte zoo luid. Dáár was het, waar ze op gehoopt had. Ze moest het één keer van hem hooren; ze zou er aan blijven denken haar leven lang.

„k Har die al zoo lank willen vroagen, moar 'k durfde nait.”

De arme. Zoo had hij naar haar verlangd, en hij had moeten ontberen, jaren en jaren. Hij was haar trouw gebleven, hoewel hij natuurlijk honderdmaal in de gelegenheid was geweest om te trouwen.

„Hest hail wat geduld had, Jan.”

„Bist doar kwoad om? 'k Durfde ja nait.”

„Nee, 'k wait 't wel. 'k Heb 't wel docht.”

„Hest ook lank wacht, wicht. Jao, 't was wel ais hail bot stoer, heur. Moar nou is 't goud.”

Hij bleef staan en trok haar naar zich toe en ze liet hem begaan. O, ze deed er verkeerd aan, zeker, maar ze wilde toch zoo heel graag voor één enkel uur gelukkig zijn. Ze liet zich kussen en ze merkte niet meer, dat de wind om haar heen bulderde en de boodschappenmand gleden uit haar hand weg.

„Mien boschoppen.”

Maar Jan Berghuis had de mand al gevat.

„k Mout noar hoes, Jan. Voader wacht op mie.”

„Kom den, Knelske.”

Ach, de weg was zoo kort en 't afscheid kwam zoo gauw. Daar zag ze 't licht al schijnen uit 't huiskamervenster. Ze was thuis.”

„Wanneer heur ik wat, Knelske?”

Even dacht ze na. Natuurlijk kon hij niet naar haar toe komen, dat mocht niet.

„Wacht ankom Zoaterdag weer op mie, as ik van 't loug kom. Moar, o, Jan, 't ken ja nait.”

„Moar 't zel,” zei Jan Berghuis beslist. „Nou 't tusken ons kloar wark is, nou mout d'r hail wat gebeuren, veur ik d'r ofzai. Al zol wereld ook op kop stoan.”

„Jao, moar o, Jan....”

„Moud hollen, wicht. Ik bin 'n stiefkop, as 't mout. Den komst ankom Zoaterdag?”

„Jao, steevast. Moar nou mout ik vot, heur.”

„Nou, den mout dat. Leg kopke den nog even tegen mie an.”

Hoe kon ze het weigeren? Dat was immers het geluk. En er mocht komen, wat komen mocht, dat liet ze zich niet ontnemen.”

Maar 't werd later en later en nog stonden ze samen.

„k Mout vot, Jan.”

„Jao, Knelske.”

Daar flitste ineens 't licht van een elektrische zaklantaarn.

„Goun oavend, luu.”

Knelske was, in één oogenblik, een heel eind van Jan Berghuis verwijderd. Maar 't was te laat.

„Wel verboazend, staist doe doar te vrijen, Jan?”

't Was Klaas Wieringa en hij schreeuwde tegen het bulderen van den wind in.

Hij bleef zijn lantaarn voor zich uithouden en zag 't vluchtende meisje achterna.

VERKLARINGEN VAN WOORDEN EN UITDRUKKINGEN.

biester = onstuimig.

teut = babbelaarster.

't loug = het dorp.

hail bot stoer = heel erg moeilijk.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

„DOE en Knelske. Nou, da's ook wat. Doe dreuge! Wel har dat docht. Nou, 'k loof nait dat ol' Belkingao d'r blied om zel wezen, as hai d'r wat van heurt. Kenst nou wel mit mie mitloopen, ik gao ook noar ploats. Of wolst nog even noar Knelske tou?”

De stem van Jan Berghuis trilde, toen hij antwoordde: „Doar wil 'k niks van heuren, Wieringao. Dat gait mie allinnig an.”

„Nou, 't is mie goud, heur. Hest 't lank nait zoo verkeerd veur. Loerst op 't ploatske, ol', Nou, moar hest 't nog nait, heur. Jao, ol' Belkingao zel zich veur die oetklaiden, dat kenst begriepen. Nee, heur.”

„Vroag ik dat den?” zei Jan Berghuis verontwaardigd. Maar heel zijn blijdschap was weg. Alles wat zoo mooi geweest was, werd neergehaald en bezoedeld. Slaan kon hij den rekel, die met zijn ruwe woorden durfde schenden, wat hem heilig was.

„Nou, 'k zol mien vrijerij moar stilhollen. D'r komt toch niks van.”

„Ken joe dat wat schelen?”

„Mic, nee heur. Om mie vrijst mit zus tou-geliëks.”

Jan Berghuis antwoordde niet meer. Hij liep door de duisternis naast Wieringa naar huis en op zich voelde hij drukken het harde lot van dienstbaarheid. Maar daar dacht de jonge boer niet aan. Hij had een ontdekkings gemaakt en die zou hij zeker niet voor zichzelf houden. Zeker niet.

II.

't Was Knelske, of ze droomde.

Ze deed wel haar werk in de dagen, die volgden, maar haar gedachten waren er niet bij.

Och, dat Wieringa haar met Jan gezien had, 't was ellendig en er zouden stellig praatjes van komen, maar daar moest ze maar overheen. Dat was 't ergste niet. 't Ergste was, dat ze den volgenden Zaterdag een antwoord zou moeten geven.

Ach, ze wist niet, wat ze doen moest. Ze zou zoo heel graag 't geluk willen vasthouden en dat durfde ze toch niet. Als vader er achter kwam, was het meteen uit.

En dan Jan!

Ze had, toen hij haar vroeg, 't allereerst aan

haar geluk gedacht, maar in de volgende dagen dacht ze toch 't meest aan hem. Arme jongen. Zóó lang had hij op haar gewacht en naar haar verlangd, en nu zou zij hem alle hoop moeten ontnemen. Ze kòn het niet. Maar als ze 't niet deed en hem 't jawoord gaf, werd de teleurstelling straks voor hem te grooter. En dan zou zijn verdriet ook zwaarder te dragen zijn.

Moest ze er dan een eind aan maken?

Zou dat Gods wil kunnen zijn?

Eert uw vader en uw moeder, stond er geschreven, maar er stond toch ook: Het is niet goed, dat de mensch alleen zij.

Zoo tobde Knelske en ze kwam niet verder.

Vader en moeder waren in hun tijd toch ook getrouwd. Waarom zij dan niet?

Er trouwden zooveel menschen en een meisje kan niet altijd thuis blijven. Vader kon ook een huishoudster nemen, als hij dat wilde.

Vader en een huishoudster? Knelske zag al een andere vrouw op moeders plaats.

Vader zou het niet kunnen dulden, nooit. En, al besloot hij er ook toe, dan nog was er niets gewonnen. Want vader zou gaan kwijnen en dat wilde ze zeker niet op haar geweten nemen.

Jan bij hen introuwen? Dat zou wel het beste zijn en, zeker, zooals hij het voorstelde, was er alles voor te zeggen. Maar vader zou het niet willen. Het boer-zijn zat hem in 't bloed. En moeder had zich aan dit boer-zijn zóó vastgeklampt, dat vader, alleen al om haar nagedachtenis te eeren, nooit zou toestaan, dat een ander bij zijn leven zijn plaats zou innemen.

Eigenlijk was het dwaas. Want als vader straks eens niet meer kon, wat dan? Jan had wel gelijk. Dan zou het wat waard zijn, als er iemand was, aan wien hij zijn werk kon toevertrouwen.

Ach, zij dacht en dacht en hield zich bezig met een droom, die ze toch niet zou kunnen vasthouden.

Alles was mooi en best, maar zij had niet te beslissen. Dat deed vader. Zij zou zich moeten onderwerpen, al ging het moeilijk. Tegen vader ingaan, dat kon en mocht niet. De eerste plicht van een kind was, te gehoorzamen. De dochter van Jeftha had het ook niet gemakkelijk, maar in den bijbel stond duidelijk, dat zij het offer bracht.

Knelske begreep, dat zij het ook zou moeten doen.

Kon ze dat? Wilde ze het? Ze streed en ze verzette zich, ze greep naar haar geluk, en ze liet het weer los. Ze wilde en ze durfde niet en 's nachts lag ze slapeloos op haar bed en ze schreide.

Waarom niet, waarom niet?

Ach, het leven was zoo moeilijk, zoo hard. En ach, als ze maar had kunnen voortgaan zooals vroeger, toen Jan nog niet gesproken had. Haar hart was al zoo kalm, zoo stil geworden. Maar nu was het oude verlangen ontwaakt, het dwong en het eischte.

En dan, als zij zich het geluk ontzegde, moest ze ook meteen het besluit nemen, Jan alle hoop te ontnemen. Mocht ze dat doen? Had hij geen recht op haar liefde?

De dagen gingen heen en Knelske moest tot een besluit komen. Maar toen ze op den Zaterdagavond zich klaar maakte, om naar 't dorp te gaan, wist ze nog niet, wat ze doen zou. Ze verlangde naar een nieuwe ontmoeting met Jan en ze zag er tegen op.

Ze haastte zich in 't dorp zooveel mogelijk. Ze werd ongeduldig toen Betje haar een lang verhaal wilde doen, ze dacht, dat het al vreeselijk laat werd, maar toen ze op den terugweg 't dorp achter zich liet, hoorde ze de torenklok acht uur slaan. Als ze nu maar niet te vroeg was.

Gelukkig, Jan Berghuis was óók vroeg. Ook hem ging de tijd al te langzaam voorbij. Knelske hield van hem, dat wist hij nu, maar hij begreep ook, dat daarmee nog lang niet alles gewonnen was. En 't gesprek met Wieringa had er nu ook niet aan meegewerkt, om hem veel moed te geven.

Hij had, omdat hij zoo vroeg was, gedacht, dat hij nog wel een poosje op Knelske zou moeten wachten en 't was een heele verrassing voor hem, toen hij haar zag. 't Was donker en ze was al heel dicht bij hem, toen hij haar gewaar werd.

„Knelske!”

„Jao, Jan, ik bin 't.”

Stil gingen ze naast elkaar en Jan Berghuis had bijna geen moed, om de vraag te doen, die toch gedaan moest worden. Maar hij verweet zich zelf, dat hij een lafaard was. Zóó ging het niet. Waf? Zou hij bang zijn, om de waarheid te hooren? Nooit van zijn leven. En al zou het antwoord van Knelske duizendmaal neen zijn, dan zou hij duizendmaal zijn ja er tegenover plaatsen.

„Nou, Knelske?”

„Jao, Jan, 't is zoo stoer.”

„Dat is 't, wicht. Moar as wie toch willen.”

„Jao, Jan, moar voader wil nait.”

„Het hai dat zegd?”

„Nee, moar dat wait ik wel. En hou mout 't den? Toch deurgoan?”

„Wis en zeker. Wat wolst den?”

„Jao, Jan, moar dat ken toch nooit, as voader 't nait wil. Den durf ik toch nait. Den mag ik toch nait.”

„Nee, wicht, dat zel ik ook nait zeggen. Moar voader mout willen. As wie moar volhollen, den mout 't goud kommen. Ik geef die nait weer op, al zol 't joaren duren.”

't Deed Knelske goed, te kunnen steunen op zijn kracht. 't Deed haar méér goed, te kunnen gelooven in zijn liefde. Als hij het wilde..... En ook zij wilde zoo gaarne.

„Jao, Jan,” verzette zij zich nog, „moar wie worden oller en oller. Kenst ja wel 'n ander vrouw kriegen en ik wil die nait ophollen.”

„Moar 'k wil die hebben en ans gain.”

„Jao, Jan, moar....”

„Nee, Knelske, wachten wil 'k wel op die, moar die opgeven nait.”

Toen gaf ze toe en in elk geval wist ze, dat ze nu vanavond nog niet behoefde te beslissen. Ze had nog uitstel, uitstel zooveel als ze wilde. Maar ook dadelijk kwamen er al weer bezwaren.

„Zelst nou mit voader proaten, Knelske?”

„Mit voader proaten?”

„Jao, dat begripest toch wel? Hai mout d'r toch van waiten. Ans worden wie toch nait gewoar, hou hai d'r over denkt?”

„Jao, moar 'k durf nait, Jan.”

„Duurfst nait? 't Gait om ons toukomst, wicht.”

„Jao, Jan.”

Maar Knelske wist, dat ze niet zou durven. Als ze sprak en vader verdriet deed..... Want verdriet zou ze hem doen. Hij hield van haar, zij was op deze wereld zijn alles. En als zij nu vroeg en hij moest weigeren.....

„Geef mie tied, Jan. 't Is mie altmoal nog zoo vrimd. En 't steekt ja ook nait op 'n dag.”

„Nee, dat dut 't ook nait. Most moar zain en 'n goud oogenblik ofwachten.”

De tijd ging zoo snel. Er moest afscheid genomen.

„Wanneer zai ik die weer, Knels?”

„'k Wait nait, Jan.”

„Ankom Zoaterdag?”

„Och, Jan, 'k wait nait. 'k Wil ja wel, moar as voader 't heurt en hai wait nog niks van mie zulfs, wat den? Dat wol 'k nait geern.”

„Maggen wie den nait mit elkander goan?”

„Most mie tied geven, Jan.”

„Moar wat wie afroaf hebben, blift toch zoo, Knelske?”

„Jao, moar as voader nait wil, Jan, den ken ik nait. 'k Zel nooit mit 'n ander trauwen, doar huift nait bang veur te wezen. Moar tegen voaders zin ken 'k 't nait down.”

„Als wie moar willen, Knelske, den ken gain mensk d'r wat an doun.”

Daar was weer zijn onwrikbaar vertrouwen in de toekomst, een vertrouwen, dat Knelske zoo heel graag zou willen deelen, als ze maar durfde.

Zij nam haastig afscheid. Het was haar, of er iets gekomen was tusschen Jan en haar, iets, dat er niet wezen mocht. Ze dachten niet gelijk. *Hij* wilde zeker geen offer brengen, *zij* had het reeds aanvaard. *Hij* wilde strijden tot het bittere einde, *zij* zag er ternauwernood kans toe, de strijd te beginnen.

Maar daar kon ze nu niet over spreken. Zij zou het alleen moeten uitvechten. Zij kon hem niet laten beslissen, ze moest het zelf doen. Nu had ze uitstel, ja, maar tot hoelang? Het kon toch zoo geen jaren doorgaan.

„Zain wie elkander den vot nait weer, Knelske?”

„'k Duurf nait, Jan. Moar 'k zel an die denken, heur. En den... wie kennen ja ook beden.”

„Jao, Knelske, moar den mouten wie ook ons best doun, om alles veur elkander te kriegen.”

„Jao, Jan, moar nou mout ik vot.”

Knelske ging en Jan begreep, dat hij geduld zou moeten hebben, heel veel geduld. Nu, hij kon wachten, dat had hij getoond.

Belkinga vond, dat Knelske dien avond al weer lang uitbleef en, terwijl hij op haar wachtte, dacht hij: „Wichter blieden altijd wichter en as ze d'r ainmoal oetbinnen kennen ze 't nust hoast nait weer vienden.”

III.

Wat was Knelske stil. Het viel zelfs Belkinga op, hoewel hij toch niet gewoon was, dat zijn dochter veel drukte maakte.

„Zol 't wicht nait goud wezen?” had hij al eens gedacht, maar ze klaagde niet en dus vond hij het ook niet noodig, haar er naar te vragen.

„As wichter nait kloagen, mou' j'er ook nait an 't kloagen brengen. En vrouwlou blieden roare daiers, ie mouten heur moar stil heur aigen padje loaten goan, den komt 't wel ien orde.”

Zoo gemakkelijk ging het deze keer echter niet. Knelske bleef stil. Haar geheim drukte haar zwaar. Ze zou vader toch wel moeten vertellen, hoe ze met Jan stond en dat durfde ze niet. Dan was ook meteen alles uit. *Nu* kon ze nog een onbestemde hoop koesteren, dat alles op de een of andere manier in orde zou komen, dan niet meer. En vader zou er, hoe 't ook liep, veel verdriet van hebben.

Belkinga wist niet hoe hij 't had. 't Beviel hem niet, als hij 's avonds in de huiskamer was, dat Knelske zoo héél stil was. Ze behoefde niet

veel te zeggen, dat was hij niet van haar gewoon, maar zoo nu en dan een woordje over de dingen van den dag wilde hij toch wel. Ze scheen in den laatsten tijd ook niet veel belang te stellen in de kerkbode en dat vond hij geen gunstig teeken. Misschien was er wel een geestelijke doodigheid. 't Was misschien wel eens goed, dat er huisbezoek gedaan werd. Dat gaf nog eens weer een opwekking.

„'t Wicht het alles wat ze moar wil en ze zit moar zoo wat hin en zegt niks.”

Dat was op den duur toch niet meer uit te houden.

Belkinga nam zich voor, eens op den man af te vragen, wat er aan haperde.

Maar daar was Knelske bang voor. Ze zag wel, dat haar vader soms met meer dan gewone belangstelling naar haar keek.

O, als hij eens trachtte, achter haar geheim te komen. Wat zou ze zeggen?

Maar 't ging heel anders, dan ze zich had voorgesteld.

Er was een houtverkoop in 't dorp en Belkinga vond, dat hij van de partij moest zijn. Hij had een paar planken noodig.

Zoo'n houtverkoop was, vooral voor de jonge boeren, een heel pretje en Belkinga had, in vroeger jaren, ook best mee kunnen doen, maar na den dood van zijn vrouw kwam hij er alleen, als 't hoog noodig was en hij ging dan zoo gauw mogelijk weer naar huis. Hij had er geen smaak meer in.

Soms echter moest hij wel, als hij tenminste van een voordeelig koopje wilde profiteeren.

Hij had tegen Knelske gezegd, dat hij gauw weer thuis zou zijn en zij had het goed gevonden. Ze was, vooral in den laatsten tijd, graag alleen.

Belkinga ontmoette op den verkoop al zijn oude kennissen, maar hij kon niet goed meer mee doen en hield zich zoo'n beetje achteraf, tot het zou gaan over het partijtje hout, dat hij had uitgezocht.

Daar kwam Klaas Wieringa.

„Zoo, Belkingao, ie ook hier? Holt neudig?”

„Jao, ik kom moar ais kieken.”

„'t Is dizze keer nait veul. Ik ken 'n poar dampoalen bruken, moar ik loof nait, dat d'r wat veur mie bie is.”

„Nee, 't is wel ais beter west.”

„Hou gait 't thoes?”

„Goud heur, dank joe. Bie joe ook? Hou is 't mit ol' luu?”

„Goud heur. Ie kunnen ook ja wel ais ankommen?”

„Jao, dat is ook zoo. Moar ik kom d'r nait veul oet, zai. 'k Blijf maistieden moar bie Knelske thoes.”

„Nou, dat mout ie waiten. Moar as Knelske 't hoes ais oet is.....”

Belkinga glimlachte even. „Dat het tied nog wel.”

„Dat mout ie nait zeggen. As wichter ainmoal an 't vrijen binnen, den duurt 't voak nait lank.”

Belkinga stond met zijn mond open van verbazing.

„Wat zeg ie?”

„Dat ie Knelske toch gauw kwiet worren. Tenminsten, dat heb ik zoo heurd.”

„Och, gekhaid.”

„Nou, wat is dat nou? Doar zollen ie niks van waiten?”

„Moar mit wel den?”

„Och, kom nou, Belkingao. 'k Huif joe man en peerd toch nait te nuimen.”

Belkinga keerde zich af.

„'k Bin nait wies,” dacht hij, „dat ik noar zo'n oap van 'n jong luuster. D'r is ja niks van woar. Jong holt mie veur gek.”

„Nou, Belkingao, moar ik ken 't toch nait helpen. Zoo mout ie nou nait wezen. 'k Heb ja zulfs ook genog zain.”

„Wat heb ie zain?”

Belkinga vroeg het ruw. 't Moest nu maar eens uit wezen. Hij zou die kwast eens beschaamd doen staan.

„Wat ik zain heb? Nou, dat Knelske op weg an 't vrijen was mit ons vent.”

„Mit wel?”

„Nou, mit Jan Barghoes. Wat zol dat? Mag dat den nait? Hai is fiks en veerdig, heur en hai ken 't ook nait helpen, dat hai moar vent is.”

Er glom boosaardige spot in de oogen van Klaas Wieringa en Belkinga zag het.

„Bist 'n halfmal,” smaalde hij.

„Nou, 't is eerlieks woar. 'k Heb 't ja zulfs zain.”

„Dan harst zeker te daip ien 't glaske keken,” zei Belkinga scherp.

Klaas Wieringa kreeg een kleur als vuur, want die zet was raak. Maar hij wilde zich dat zoo maar niet laten zeggen.

„Ken ik den helpen, dat dien dochter zich zulf votsmied? Dat mout ie moar mit Knelske oetmoaken.”

Belkinga gaf geen antwoord meer en ging.

Zoo'n bengel. Die durfde hem, oude man, beleedigen. Je zou hem.... Maar gek was hij ook nog, gek, dat hij zich er iets van aantrok. Klaas zou er nu pret van hebben, hoewel, hij had de waarheid moeten hooren. En dat had hij ook meer dan verdiend. Zoo te lasteren van Knelske. Jawel, een dochter van hem zou zich zóó weggoien. Kun je begrijpen. Dat kón eenvoudig niet.

Was hij hier maar niet op de verkooping ge-

komen. Kon hij maar gaan. Maar dan zouden de menschen niet weten, wat ze aan hem hadden. Hij moest blijven, tot hij tenminste op het een of ander perceeltje eens geboden had.

Maar hoe zoo'n Wieringa er bij kwam. Zelf gezien, zei hij. Brutaal toch, om zoo te liegen. 't Was bijna niet om te gelooven, dat er zulke brutale menschen waren.

Zelf gezien. En dat van Knelske. Ze moest eens weten, hoe er van haar gesproken werd. In den laatsten tijd was ze toch al zoo stil. Tja, 't zou natuurlijk *kunnen*, dat er vrijerij achter zat, hoewel, Knelske had, zoover *hij* wist, nooit naar jongens gekeken, en naar zoo'n jongen als Jan Berghuis keek ze natuurlijk heelemaal niet. Onmogelijk.

Je hoorde toch de gekste dingen tegenwoordig. Laast was er, niet zoo heel ver weg, ook zoo'n geval geweest. 't Waren rare tijden.

Nu ja, maar met Knelske was het toch wat anders. Daar behoefde hij zich niet ongerust over maken.

Belkinga lachte spottend. Knelske! Kan je begrijpen. Als 't nou nog een ander was.....

Hoe kwam zoo'n Klaas Wieringa er wel bij, om hem te plagen. Hoe dacht hij alles bij elkaar. Misschien had hij een praatje gehoord over een ander meisje, toen hij eens een beetje te veel had en nu had hij het in zijn hoofd gehaald, dat het ging over een Knelske. Ja, zóó zou 't zijn, 't ging natuurlijk over een *andere* Knelske en Wieringa praatte maar, naar dat hij wijs was.

Jan Berghuis!

Nu, kwaad was van den jongen niet te zeggen. Neen, hoor. 't Was een finke knecht; hij kon heel wat werk verzetten. En als diezelfde Jan Berghuis nu maar een boerenzoon was geweest, ja, dan zou 't wat kunnen worden tusschen Knelske en hem.

Ach, wat dacht hij toch! Er was niets van aan immers.

Klaas Wieringa zei, dat hij ze samen had gezien. Zeker, toen hij eens half dronken naar huis ging.

Maar dat zoo'n jongen zoo brutaal was. Och, hij voelde zich natuurlijk de rijke boerenzoon, die op zoo'n boertje als Belkinga neerzag. De jongen was niet wijzer.

Knelske! Och, Knelske ging niet trouwen. Ze kwam al wat heen.

Stel je toch ook eens voor, dat Knelske trouwen ging, om hem alleen te laten. Hij was er wel eens bang voor geweest, vroeger, maar in de laatste jaren had hij er niet veel meer aan gedacht. Knelske had haar plaats bij *hem*, dáár hoorde ze.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

KNELSKE en trouwen! En hij dan? Hij kon toch niet alleen rondscharrelen? Dan zou hij een vreemde in huis moeten nemen. Neen, hoor! Of Knelske moest bij hem introuwen. Maar hij gaf zijn boerderij niet uit handen. Nooit.

Knelske en trouwen! Wonderlijk, dat hij zijn gedachten nu niet bij iets anders kon bepalen. Eigenlijk was het toch de bestemming van een meisje, om te trouwen. Als hij straks eens stierf en Knelske stond alleen.....

't Zou wel ellendig zijn, als ze ging trouwen en hem alleen liet, maar hij zou zich er toch niet tegen verzetten, als hij wist, dat ze gelukkig werd. Neen, hoor, dan zou hij zich niet *durven* verzetten. Zeker niet. Het is niet goed, dat de mensch alleen zij.

Maar dan moest Knelske ook een *goed* huwelijk kunnen doen met iemand uit haar stand. Jan Berghuis.....

Een boerenzoon! Misschien..... een Klaas Wieringa?

Belkinga schrok.

Nooit! Maar zóó had hij het ook niet bedoeld. 't Moest natuurlijk een jongen zijn, waarop niets te zeggen viel. En ja, dan, dan zou hij geen bezwaren hebben, als Knelske ging trouwen.

Hij moest nu oppassen. De afslager was al bij perceel 13 en het vijftiende perceeltje wilde hij zich niet graag laten ontglippen. Maar zijn gedachten had hij er toch niet goed bij en Klaas Wieringa haalde hem het hout juist voor den neus weg. Een wraakneming natuurlijk. Dat kon je van zoo iemand verwachten.

Hij moest nu toch maar naar huis gaan; de aardigheid was er al lang voor hem af. Knelske zou ook wel blij zijn, dat hij zoo gauw terug kwam. Vooral nu, nu ze in den laatsten tijd zoo tobde.

Wat zou het kind toch hebben? Had ze in 't dorp misschien ook iets over die praatjes gehoord? Ja, dáár zou ze zich dan wel heel wat van aantrekken; meisjes zijn zoo gevoelig.

Ellendig, die praatjes!

Daar moest een meisje als Knelske dan maar onder lijden.

Och, ze konden zoo best met elkaar, Knelske en hij. Ze hadden het zoo rustig en zoo goed. Nooit was er eenig verschil. En wanneer ze 's avonds bij elkaar zaten, zij met haar naai- of breiwerk en hij met de krant, dan voelde hij

zich zoo heel behaaglijk. En Knelske vond het dan ook best, dat wist hij wel.

Of ze genoeg had aan zijn gezelschap? Zij was toch nog jong. Maar eigenlijk was ze anders, dan andere jonge meisjes. Ze paste zoo goed bij hem, den ouden man. Zij *dacht* niet aan trouwen en zoo. Knelske en trouwen! Knelske en afspraakjes maken! Het was te gek, om over te denken.

Belkinga zag niet eens de menschen, die hij op zijn weg naar huis tegen kwam, zóó was hij in gedachten verdiept. En toen hij goed en wel in de huiskamer in zijn leuningstoel zat, voelde hij zich moe en treurig. Die Wieringa had hem heelemaal van streek gemaakt. Neen, met Knelske was er niets, maar hij moest er nu toch wel aan denken, hoe het zijn zou, als zij eens alleen achter bleef. Ook vroeger had hij daar veel aan gedacht, maar dan had hij den tijd van zijn heengaan maar heel ver in de toekomst gesteld en.... komt tijd, komt raad. Nu moest hij toch wel tot zich zelf zeggen, dat hij oud werd en dat Knelske, als hij er niet meer zou zijn, zich toch wel heel eenzaam en verlaten zou voelen. En dan.... hoe moest het met zijn plaatsje? Zou dat in vreemde handen moeten komen? Daar moest hij niet aan denken.

Als Knelske ging trouwen... hij zou er niets tegen hebben. Zeker, ze moest dan bij hem in trouwen en, natuurlijk, in haar stand.

Maar Knelske en trouwen! Neen, er zou niets van komen. Wat zat ze nu weer stil tegenover hem. Er was toch iets met haar. Ze had verdriet. Zeker van al die praatjes.

Als hij haar maar helpen kon! Maar dit was niet iets, om met haar over te spreken. Dat deed je niet. Daar geneerde je je dan toch voor.

Knelske voelde zich in de stille kamer verre van behaaglijk.

Wat zou er met vader zijn? Hij tuurde maar in zijn krant en hij zei geen woord. Zou hij iets gehoord hebben op de verkooping? Dat zou toch niet onmogelijk zijn. En als hij er nu haar straks eens naar vroeg? Wat moest ze zeggen?

Daar legde hij zijn krant neer. Gelukkig. Knelske kon het zoo ook bijna niet meer uithouden.

„Nog koffie, vader?”

„Jao, tou moar.”

Maar dan was er ook weer het zwijgen. En wat

keek hij haar soms vreemd en onderzoekend aan. Zeker had hij iets gehoord.

Knelske zat te beven op haar stoel. O, als vader er straks eens over begon! En dan..... dan dacht ze ook weer: „Begunde voader d'r moar ais over. Den *mos* ik wat zeggen. Den was 't er ook oet.”

Maar Belkinga zei niets. Hij zat maar stil tegenover haar. Hij greep weer naar de krant. Hij stopte zijn pijpje. En dan zat hij maar weer, verdiept in zijn gedachten.

Knelske schoof op haar stoel heen en weer. Vader *moest* wat zeggen. Die stilte werd onverdraaglijk.

„Was d'r vanmiddag veul volk, voader?”

„Hè! Watte?”

„Of d'r veul volk was.”

„Gait nog al. Moar 't holt was veul te duur. 'k Heb ook niks koft.”

„Ie wassen d'r ook gauw weer.”

„Jao, 'k har gain zin, om d'r zoo lank te blieven. 'k Loof, dat ik hou langer hou minder van 't haim of ken. 'k Wor old.”

Hij zei het zoo moedeloos, zoo treurig. Knelske wist eigenlijk niet, wat ze hoorde. Zoo had ze vader nog nooit hooren spreken.

„Hai, nee, ie binnen ja nog fiks en veerdig; Nee, heur, old binnen ie nog lank nait.”

Nu glimlachte Belkinga toch even.

„Jao, wicht, wie willen d'r nait an, moar doar is niks an te doen. Of wie willen of nait, 't wordt al minder mit ons, tot 't endje d'r is. Dat dut ook ja niks, as wie moar waiten, dat 't goud mit ons is. Moar 'k mout d'r toch wel ais an denken. As ik d'r nait meer bin, hou mout 't den mit ploats en mit die?”

Nu was het er uit. En nu wist Knelske ook, waarom vader zoo stil was geweest. Arme stumperd! Nu maakte hij zich bezorgd om haar.

„Doar willen wie hailndal nait an denken. Zoo ver is 't ja nog nait. En den.... den zel 't ook wel weer goud kommen.”

„Jao, wicht, dat zel wel. Moar 'n voader wil toch, as hai votnomen wordt, geern waiten, hou 't mit zien kiend zel goan. Harst mouten trauwen, Knelske.”

„Och, voader.”

Knelske schrok. Als vader toch maar niets gehoord had. Maar neen, dan had hij niet zóó over trouwen gesproken. Even kwam de hoop in haar hart. Vader wilde haar graag getrouwd zien. Als ze hem nu eens vertelde.... Wat keek hij haar aan. Zou hij zien, dat ze zoo'n kleur kreeg?

„'k Heb d'r vandoag ais over docht, Knelske, moar den was 't beter west. Den was d'r ook ain, die veur ploats kon zörgen. Woarveur wark

ik nou ainlieks? As ik d'r nait meer bin, mout alles toch vot.”

„Hai, voader, ie moaken mie ja kil. Zoo as 't komt, zel 't wel goud wezen.”

„Jao, dat zel 't wel. Moar.....”

En Belkinga verzonk weer in gepeins.

Die Wieringa had alles wakker in hem gemaakt. En nu zat hij er mee. Nu kon hij het niet meer uit zijn gedachten weg krijgen.

„Hest hier ook nait veul, wicht. Altied mit zo'n old man.”

„Hai, voader.”

„Jao, 'k wait wel, dat die 't zoo noar 't zin is. Moar 't is toch nait goud. Jonk heurt bie jonk. 'k Heb d'r nog nooit zoo an docht, as nou, moar d'r is hier nooit jonk leven ien hoese en doe wordst old mit mie. 'k Wol wel, dat 't ans was.”

Nu... zou er *nu* geen gelegenheid zijn, om met vader te spreken over Jan Berghuis? Hij was nu zoo goed en zoo mild. En één keer moet het toch. Zoo kon *het* niet blijven. Die onzekerheid *mocht* niet voortduren.

Maar 't was zoo moeilijk, om er over te beginnen. En als vader nu eens boos werd? Als in eens alles uit moest zijn? Als ze al haar hoop zou moeten opgeven?

„Wat zitst doar te bedenken, Knelske?”

Vader zei het glimlachend. En hij keek haar weer zoo vreemd aan.

„Hest wat, wicht? Bist al 'n hail tied zoo stil.”

„Och, voader.”

„Kenst 't dien voader nait zeggen? Hebben mensken die wat doan?”

„Hai, nee, voader. Hoe kommen ie d'r bie.”

„Nou, 't kon toch wezen. Mensken proaten zooveul.”

Zou vader iets gehoord hebben? 't *Moest* haast wel. Hij zei het zoo vreemd, zoo met nadruk.

„Wat zollen ze proaten, voader?”

„Och, zoo moar wat. Ze hebben altied: proatjes van jonge wichter en zoo. Da is ja vanzelfs.”

„Heb ie... heb ie den wat heurd?”

Knelske hield den adem in. Haar hart klopte zoo. Ze vreesde voor een antwoord en ze wachtte er op.

„Och, wat zel 'k zeggen. 't Beduudt niks, heur. Moar 't kon wezen, dat doe ook wat heurd harst en doe bist nog al antreklied.”

„N.... ee, voader.”

„Nou, den is 't goud.”

Dacht hij het niet? Ze wist nergens van. Och, hij was er wel zeker van geweest, maar.... de gekste dingen gebeurden soms.

En *heelemaal* gerust was hij toch niet geweest. „Moar wat heb ie den heurd, voader.”

„Och, malligheid. Wieringao har zo'n roar proatje, moar 'k heb jong ais goud de waarheid zegd.”

Daar had je het al. Knelske kleurde tot over haar ooren. Klaas Wieringa had gebabbeld. En vader was er stil en somber van geworden. En meteen had hij aan haar moeten denken en aan later.

Moest ze nu spreken? Ja, dat moest ze. Als ze deze kans verzuimde, ja, dan was ook alles uit. Ze zou later, dat wist ze, nooit meer den moed grijpen, om er over te beginnen. Ze moest nu maar vragen en vragen, tot ze er alles uit had. En dan werd het *haar* beurt.

Er was een stil gebed in haar hart. O, ze had de laatste dagen toch al zooveel gebeden, ook voor eigen geluk, zeker, maar veel meer voor 't geluk van hem, dien ze liefhad en... voor haar vader. Ze had gebeden, of de Heer haar zou willen zeggen, wat ze te doen had. En was dit nu geen gebedsverhooring? Werd de weg nu niet voor haar gebaad? Ze had nu maar te vragen, te vragen, dan kwam ze vanzelf, waar ze wezen moest.

„Wat het Wieringao den zegd, voader?”

„Och, dat dut d'r niks tou. Ongezolten proatjes. Jong mout zich oogen oet kop schoamen. Moar hai het 'n bred veur kop.”

„Har hai.... 't over mie?”

„J...ao, ook al. Kenst hom ja wel? 'n Flauwe vent is 't.”

„Moar wat *zee* hai den?”

Belkinga glimlachte even. „Wolst 't wel waiten, nè? Bist neisgierig as alle wichter. Moar as ik die 't vertel, hest d'r verdraif van en 't is mie ook te min. 't Is ook ja altoal leugens.”

„Moar wat den, voader.”

„Holst nait op? Nou, van vrijerij en zoo.”

Die ellendige kleur. Vader *moest* nu toch wel iets merken. En ze kon bijna niets uit hem krijgen. Ze moest 't er uit *trekken*.

„Van mie?”

„Jao, van die. Nou, bist nou tevreden?”

„Moar mit wel den?”

Nu kwam het, nu kwam het. Nu zou er een naam genoemd worden. En dan... Dan zou ze voor de waarheid moeten uitkomen. Ach, en ze durfde niet. 't Ging nooit goed, 't ging nooit goed.

„'t Dut d'r niks tou. Most nait zoo vroagen, ol.”

„'k Wol 't toch geern waiten, voader.”

„Bist 'n slaif heur, 'n groote slaif. Nou den, Kloas Wieringao har 't over heur knecht. Over Jan Barghoes. Hai, wicht, graimst je.”

Om zich een houding te geven had Knelske zich met de koffiepote bemoeid. Nu stroomde het blad onder. Dommerd, die ze was.

„'k Zel 't wel gauw even opnemen. Moar.... voader... as... as 't den ais woar was.”

Nu sloeg ze de handen voor 't gezicht en schreide. Belkinga, zijn pijp half gestopt, zat als een standbeeld. Hij keek haar aan.... hij keek.... Maar hij zei niets.

„O, voader....”

„Heb ik die goud verstoan, Knelske? Doe gaist mit Jan Barghoes? En dat achter mien rug? Voader bedraigen? Schoamst die nait?”

„Nee, voader, nee. 'k Heb Jan zegd, dat d'r niks van kon kommen, as ie 't nait lieden wollen. En 'k zai hom ja ook nait meer. 'k Heb 't ja nait wild.”

Belkinga bedaarde.

Zóó erg, als *hij* het zich had voorgesteld, was het dan niet. Knelske was *eerlijk* tegen hem. Knelske ging den goeden weg.

Maar erg genoeg was het. Jan Berghuis, een knecht! Was het maar een boerenzoon geweest. Nu kon het niet, nu mocht het niet.

Belkinga zuchtte. En hij had Wieringa zulke scherpe dingen gezegd en nu was het tóch waar. Nee, niet zoo als Wieringa hem verteld had, maar er was toch iets van aan.

Hij werd oud, dat hij niets gemerkt had. Maar hoe *zou* hij iets merken? En Knelske was altijd zoo bedoord geweest, zoo, alsof ze nooit aan vrijen en trouwen dacht.

En als zijn vrouw nog leefde... Hij wist wat *zij* er van zou gezegd hebben. Nooit, nooit had ze het toegestaan.

Zijn vrouw had een trotsch hart gehad. Hij wist het wel. En menigmaal had hij er zelf onder geleden. Maar nu *was* ze er niet meer. En om nu te doen, wat *zij* niet zou goedkeuren, dat viel zwaar.

En dan hij zelf. Hij was toch *boer*. En zijn dochter zou nu trouwen met den zoon van een arbeider, een knecht van Wieringa? Dat kon toch niet? Wat zouden de menschen er wel van zeggen.

Dat Knelske niet wijzer was geweest. 't Viel hem toch niet mee van haar. Zij had zich beter moeten bedenken. Maar hij behoefde zijn toestemming niet te geven. Zeker niet. En dan zou Knelske zijn zin doen. Dan zou ze zeker niet trouwen. Ze had het toch zelf gezegd: niet zonder vader. Een goed kind was ze toch, zeker.

„Knelske.”

Ze keek hem nu aan door haar tranen heen.

„Bist toch lichtveerdig west, wicht.”

„Nee, dat bin 'k nait voader.”

„Jao, Knelske, al. As 't nou 'n boerenzoon was. Moar zoo.”

„Moar dat ken hai toch nait helpen, voader.”

„Nee, dat ken hai nait helpen. Moar geliek

mout bie geliek. En wat zellen mensken zeggen."

"Moar ie hebben mie altieden leerd, dat wie ons nait an mensken mouten steuren."

"Jao, as wat wie doun, goud is. Moar is 't goud?"

"Is 't verkeerd, voader?"

"Verkeerd, verkeerd! Dat wait ik nait. Moar moeke zol 't ook nooit goudkeurd hebben."

"Nee, voader."

"Waist dat wel, wicht?"

"Jao, voader, moar moeke har ook nait altied geliek. En as nou Kloas Wierengao om mie kommen was, den har moeke 't wel goudkeurd, nou, en den was 't toch nait goud west, voader."

"N...ee, dat is zoo. Moar as 't gain Jan Barghoes is, den huift 't ook nog nait doadliek 'n Kloas Wierengao te wezen."

"Nee, den is d'r gainent."

Belkinga zweeg weer. Want nu moest hij Knelske gelijk geven. Er kwam immers niemand om haar. Een *rijke* boerenzoon zou haar niet willen hebben en wat was er overigens nog? Misschien eens een weduwnaar, maar daar achtte hij zijn dochter toch ook te goed voor.

Als Jan Berghuis maar niet uit een arbeidersgezin kwam. Hij *was* een fiksche kerel, daar ging niets van af. En hij *kon* werken, dat was vast en zeker. Maar nu!

"k Wait niet, Knelske. 'k Loof nait, dat 't goud is."

"Den ken 't nait, voader?"

Belkinga keek naar zijn dochter. Moest hij nu in eens er een eind aan maken? En hoe diep zat het bij haar?

"Hou komt dat zoo ien ains, Knelske. 'k Heb d'r ja nooit wat van markt."

"Jan duurfde nait, voader."

"Zoo. Nou, dat is goud van jong. Woarom neemt hai gain ander? D'r binnen ja wichter genog."

"Jao, moar hai wil gain ander hebben, voader."

"En doe, Knelske."

"k Wil ook gain ander hebben."

Ze zei het zacht en met neergeslagen oogen, maar ze zei het beslist. Belkinga hoorde het met groote verwondering. Dat had hij niet achter zijn dochter gezocht. Wat wist je toch eigenlijk weinig van zoo'n meisje.

"k Wil ook gain ander hebben."

Zoo had hij ook gezegd, toen *hij* op trouwen stond. Hij herinnerde het zich nog zoo goed. Hij was wel gewaarschuid geworden. Dat was geen meisje voor hem, had men gezegd. Ze was veel te hoogmoedig. Maar hij er tegen in. Hij wilde geen ander hebben. Nu ja, trotsch was ze geweest, zeker, maar hij voelde zich toch met haar gelukkig en daar kwam het eigenlijk op aan.

"Zoo, Knelske, zit 't zoo daip? En as ik nou ais nee zeg?"

"Jao, voader, den... Moar mout 't den nee wezen?"

"En wat was 't plan den, wicht? Wolst bie mie vot?"

"Dat ken ja hailndal nait, voader. Nee, den mout Jan hier bie ons ienkommen."

"Jao, en boas speulen, nè?"

Belkinga zei het bitter. Daar ging 't al heen. Hij zou straks niets meer te zeggen hebben.

"Nee, voader, nee. Dat wil Jan hailndal nait. Ie binnen boas. Moar ie harren 't er ja zulf al over, hou 't goan mout, as ie old worren. Mouten wie den 'n vrimde ien hoes hoalen? Den komt d'r ja niks van terecht."

"Hest d'r al mit hom over proaf?"

"Jao, voader, 'k heb zegd, dat ik nait bie joe weg wol."

"Da's goud, wicht, da's goud."

"Hou mout 't den, voader?"

"Dat wait ik nait, wicht. Doar mout ik mie op besloopen. Hest d'r zulfs ook al genog over noadocht? Bist kloar mit diezulfs? Hailndal?"

"Jao, voader."

"En... hest d'r ook om beden, Knelske?"

"Jao, voader."

"Nou, den wil ik d'r over denken. Moar 'k beloof die niks. As ik zeg, dat 't oet mout wezen, den mout 't oet wezen."

"Jao, voader."

"En den mossen wie nou moar goan sloopen, wicht. Hai, wat is 't 'n boudel."

"k Wil joe ja gain verdrait doun, voader."

"Dat wait ik wel, wicht. Dat wait ik wel. Moar ik har d'r nooit om docht en nou... Moar 't is goud, heur. Voader zel d'r wel ais over denken. 't Huift toch mörge an dag ook gain jao of nee wezen. 't Het tied wel."

"Jao, voader."

Ja, 't had de tijd wel, dacht Belkinga, toen hij zich neerlegde. Maar meteen wist hij foch ook, dat dit hem heel weinig hielp. Hij zou tóch een beslissing moeten nemen en dat viel hem zoo moeilijk. Hij voelde zich zoo moe en verdrietig. 't Leven was zoo zoetjes doorgegaan en de dagen gleden zoo stil voorbij, maar nu, ineens, was alles anders geworden.

Diep in zijn hart voelde hij ook, dat hij Knelske niet missen wilde en dat ze zich, nu al, van hem losmaakte. Er was een ander gekomen, een vreemde, die nu de eerste plaats in haar hart innam. Dat vond hij wreed. Knelske en hij, zóó hoorde het en daar mocht geen vreemde tusschen komen.

Maar... zoo mocht hij niet denken, dat wist hij wel. En hij zuchtte.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

IV.

Knelske was naar 't dorp en Belkinga was alleen thuis.

De dagen waren voorbij gegaan als anders en toch, het was alles zoo ongewoon. Over 't groote onderwerp was niet meer gesproken geworden, maar Belkinga en Knelske wisten, dat het steeds tusschen hen stond. Bij alles, wat ze zeiden, in hun stil-zijn, onder hun werk, altijd was het wondere, het groote daar.

En Belkinga wist niet, wat hij doen moest. O, 't liefst zou hij dadelijk aan alles maar een eind gemaakt hebben. Hoe meer hij er over dacht, hoe onmogelijker vond hij het. Knelske, een dochter van hem, zou trouwen met den zoon van een arbeider, een boerenknecht! Het was te gek.

Maar hij durfde toch ook niet het beslissende woord spreken. *Mocht* hij het tegenhouden? Moest Knelske dan maar ongehuwd blijven? En als hij er dan niet meer zijn zou?

Was Jan Berghuis maar uit een boerenfamilie geweest. Dan, ja dan. Wat zou hij, als Belkinga zelf niet meer kon, orde op zaken stellen. Wat zou hij werken! Wat zou hij alles bij elkaar houden!

En Knelske kon dan blijven in 't huis van haar vader.

Maar nu!

Belkinga had gebeden, zeker, maar hij kreeg geen antwoord. Hij had om licht gevraagd en 't bleef duister.

Ook dat benauwde hem. Als je toch bad, ernstig bad, dan moest er toch verhooring volgen? Waarom hielp God dan niet, door hem den weg te wijzen?

Nu was Knelske weer naar 't dorp. O, hij had haar laten gaan met een gerust hart. Hij vertrouwde haar volkomen.

Wat had hij toch een beste dochter. Ze vroeg niet, ze haastte niet. Ze liet hem den tijd. Ze toonde zich niet ongeduldig. Ze zorgde voor hem evenals vroeger. Ze sloofde zich voor hem uit. En ze zou hem gehoorzaam zijn ook, zelfs al zou hij neen zeggen.

Maar.... hoe zou ze er onder lijden. En wat dan? Mocht hij dat zijn dochter aandoen? Moest ze dan met hem oud worden, vóór haar jaren? En moest ze straks eenzaam achterblijven?

Zijn pijp smaakte hem niet en in zijn krant stelde hij geen belang. Wist hij maar, wat hij doen moest.

„Volk!”

Daar riep iemand. En hij had niemand zien aankomen. Dat zou hem vroeger niet gebeurd zijn. Hij werd oud.

„Jao, ik kom al.”

Hij haastte zich door de gang naar de zijdeur. En daar, in 't halfduister, stond een man. Wie was dat? Hij tuurde, hij tuurde, nu wist hij het.

„Bist doe 't Jan?”

„Jao, Belkingao. Mag 'k joe ais even spreken?”

Belkinga trilde op zijn beenen. Daar was het nu. Nu kwam die jongen.... Brutaal, eigenlijk. Of nee, niet brutaal. Hij moest toch eindelijk ook eens weten, waar hij aan toe was. En was 't dan niet eerlijk, dat hij er over kwam spreken in plaats van, achter zijn rug om, alles met Knelske in orde te maken.

„Kom d'r den moar even ien. Knelske is noar 't loug.”

„Jao, dat wait ik, Belkingao. En doarom kom ik nou juist. 'k Wol joe gern ais even allinnig hebben.”

„Nou, kom den moar.”

Daar zaten ze tegenover elkaar. Belkinga greep naar zijn pijp, om zich een houding te geven. En Jan wreef zijn handen over elkaar. 't Viel hem nu toch niet mee. Maar hij moest beginnen, en bang wezen — nooit. Veur nog gain doezend Belkingao's.

„Jao, Belkingao, ik wait nait, of Knelske al ais mit joe proat het.”

„Jao, dat het ze.”

„O, jao? Kerel, doar bin 'k blied om. Dat valt mie mit. 't Wicht duurfde nait goud, dat zag ik wel. Doarom docht ik, dat 't beste was, dat 'k er zulf moar ais even op ofkwam.”

„Jao.”

„Ziezoo,” dacht Jan Berghuis. „Nu ben ik begonnen en nu is 't woord dus aan Belkinga.”

Maar Belkinga zei niets.

„Woarom begunt kerel nou nait?” dacht Jan Berghuis. „Wie kennen toch zóó nait bie elkander zitten blieden. Dat gait toch nait. Hai, wat is 't 'n boudel.”

Jan kuchte maar eens, wreef met zijn hand langs zijn snor en begon toen op nieuw: „Jao, en nou wol ik ais heuren, hou ie d'r over dochten.”

„Jao, zai, dat wait ik nait.”

„Wait ie dat nait? Nou, den zel ik 't wel waiten.”

„Zoo, ja, bist 'n haile kerel. Wat hest doe den docht?”

„Nou, ik docht, ie konnen d'r wel ain bruuken, as ie oller worren. En ik ken warken. Nou, den komt dat krek oet.”

„En den kwam ploats ook moar zoo an die. Dat hest goud oetprakkezaiert,” zei Belkinga, bij zijn neus langs.

Jan Berghuis kreeg een kleur als vuur en heftig viel hij uit: „As ie mainen, dat 't mie doarom te te doun is, den hebben ie 't glad mis. En al har Knelske ook nog gain klaier an 't lief, den wol ik 't wicht nog hebbèn. Moar ie altieden mit joen ploats. 'k Wol, dat Knelske moar bie boer dainde, den wassen d'r lank zooveul vieven en zussen nait. En wat willen ie den? Is 't den nait neudig, dat ie hulp kriegen? Ie binnen nou nog fiks en veerdig, moar dat duurt nait lank meer. En ie waiten zulfs wel, wat d'r van komt, as d'r gainent is, dei boudel bie elkander holt.”

„Moar boas wil geern boas blieden.”

„Nou, waarom nait? Dat is toch vanzulfs. Moar as ie zulf 'n groote zeun harren, den ging dat toch ook zoo. Den bleven ie ook wel boas, moar d'r was ain, dei ie konnen vertrauwen. Zoo bedoul ik 't en ans nait. Ik ken dat nait zoo mooi zeggen, moar dat huift ook ja nait.”

Belkinga luisterde maar. Toch een flinke kerel, die Jan. Hij had alles goed voor elkaar. En hij praatte er ook verstandig over. Als hij maar...

„Jao, jong, wat zel ik zeggen. Knelske het d'r mit mie over proat en ik heb d'r over docht. Moar 'k wait nait. Geliek heurt bie geliek. Ans gait 't nait goud.”

„Jao, dat zeggen meer luu. Moar da's mie te dom.”

„Nou, nou!”

„Jao, dat is zoo. Kiek ais, ik ken warken en ik wil warken. Ik pas goud op, 'k bin zuunig west ook, heur. Ie maggen mien spoorbank-boukje zain. As ik nou van boeren ofkomst was, worde ik doar den ans van? Har ik 'n ander neus of ander arms? Dat ken toch nait? En ik heb mie deur ol' meester vertellen loaten, dat wie altmoal van olle haidens ofstammen. Nou, den binnen wie ook altmoal geliek.”

„Jao, jong, moar dat waist nait. Dat waist nait.”

„Ie binnen toch ook refformaierd? Net zoo goud as ik. Nou, wat leer ie den van doornie? Het dei joe zegd, dat d'r minnen binnen en besten? Altmoal deugnaiten, het hai zegd. En zoo is 't ook.”

„Jao, van nature.”

„Juust. En 'n mensk ken veranderen. Moar dat ken 'n boer en 'n knecht ook. Den binnen wie weer altmoal geliek.”

„Jao, moar opvouden en zoo...”

„Nou, dat ken wel wezen. Moar ie waiten ook wel, dat Knelske mie wel zel opvouden, as 't zoo wied is. Dei wait hail goud, hou 't heurt. En waarom zol ik nait kennen leeren?”

Belkinga glimlachte. Daar had Jan hem vast gezet met zijn eigen dochter.

Een flinke vent toch. 't Moest wat waard zijn, om zoo iemand bij je te hebben.

Als hij 't zich voorstelde, hoe het zou zijn, wanneer in den winter de avonden zoo lang waren... Als hij 't zich indacht, hoe hij 't werk, dat hem toch wel zwaar begon te vallen, op een paar jonge, sterke schouders zou kunnen laden.....

Maar wat zouden de menschen zeggen? O, wat zou er gelachen worden, als 't waarheid bleek, dat Knelske tevreden was met een boerrenknecht. En als moeder nog leefde....

Belkinga schrok van zich zelf. Hij kwam tot de ontdekking, dat hij zich bij al zijn overleggingen eigenlijk had laten leiden door *anderen*. De menschen, ja, *die* zaten hem in den weg. Hij-zelf was een eenvoudige natuur en hij vond Jan Berghuis zeker niet minderwaardig. Maar de *menschen!* En de gedachte aan zijn overleden vrouw!

Nu begreep hij, dat hij toch zelf verantwoordelijk zou zijn voor elke beslissing. Hij kon later nooit tegen zijn dochter zeggen: „Ik nad wel anders gewild!” En zeker zou hij zich niet kunnen verontschuldigen met een beroep op de meening van zijn vrouw, die nu al zooveel jaren was heengegaan, die bij al haar berekeningen er zeker niet op gerekend had, dat Knelske zoo lang ongehuwd zou blijven en die toch óók wel vaak, al meende ze het goed, zich had laten leiden door haar hoogmoed.

Hier zat nu Jan Berghuis op een antwoord te wachten en het had geen zin, de beslissing nu nog langer te verschuiven. De zaken werden er toch niet anders door.

Ontving hij *nu* misschien antwoord op zijn gebed? Was het niet waar, dat hij nu, in eens, alles zooveel helderder en duidelijker inzag? En stond ook de komst van Jan Berghuis niet onder het bestuur van Hem, die geen bidder staan laaf?

Maar toegeven? Als hij nu toegaf, zou hij later geen neen meer kunnen zeggen.

„k Wait toch nait, Jan.”

„Nee? Nou, ie kennen 't toch wel waiten. En wel het d'r ainlieks over te beslissen. Knelske of ie? Mie docht, Knelske gait dat toch 't maiste an.”

„Nait bretoal worren, Jan.”

„Nee, vanzulfs nait. Moar ik mag toch wel zeggen, hou ik d'r over denk. En 't is toch vanzulfs, dat 't wicht ien eerste ploats komt. Ie kennen joen kiend toch nait dwingen.”

„'n Voader zuikt 't beste veur zien kiend.”

„Jao, vanzulfs. Dat doun ie ook. Is 't den 't beste, dat ze gain kerel krigt? Ie waiten ja ook wel, hou 't den gait. Ze worren old veur heur tied. Dat willen ie toch ook nait. En den komt 't er moar op an, wel 't wezen zel. Nou, wat is d'r den tegen mien persoon?”

„Nee, niks heur. Moar 'k har altieden docht an 'n boerenzeun of zoo.”

„Jao, moar 'n boerenzeun bin ik nou nait. Bin ik doar minder om? Het 'n boerenzeun den juist voesten, om te warken?”

„N.....ee, moar mensken.....”

„Jao, as ie joe an mensken willen steuren, ken ie wel noar berre goan. Mensken zellen toch zeker wel gain vent veur Knelske oetzuiken, is 't wel?”

„Nee, doar hest geliek an.”

„As wie elkander lieden maggen, is 't den nait goud? 'k Heb altied al op 't wicht loerd. Van dat wie bie ol' meester op schoubanken zaffen. 'k Har al wel vieftig keer trauwd kennen wezen, moar 'k wol nait. Allennig om Knelske. Moar wie worden oller en oller en 't is doch gekhaid, altieden moar weer te wachten.”

„Doar hest geliek an, jong,” vond Belkinga.

Hij herinnerde zich nu zijn eigen jonge jaren en zijn eigen ongeduld en hij begreep, dat hij de zaak ook eens van den kant van Jan Berghuis bekijken moest. 't Was toch ook mooi van hem, dat hij zoolang geduldig gewacht had. Hij scheen het ernstig te meenen. En, 't was waar, dat was het voornaamste. Als Knelske een man kreeg, die haar niet mocht, zou ze ook nog lang niet gelukkig zijn.

„Jao, jong, 't is mien 'n beetje overvallen. Moar 'k loof nait, dat d'r ainlieks wat tegen is.”

„Dat dochte ik ook.”

„Jao, moar 'n besluit nemen is stoer. En zo'n besluit, jao, dat is hail bot stoer. 'k Har 't ans mit Knelske docht. Moar misschain is 't zoo beter. En as 't wicht gelukkig wordt..... Moar, denk d'r om, 't is gain gekhaid heur en 't wicht is veul te goud, om veur gek te hollen.”

„Veur gek te hollen? Wel wil dat den? Ik messchain?”

„Dat zeg ik nait.”

„Nou, da's den goud. Ie binnen 'n boer en ik bin knecht, moar ik heb ook mien erbulten.”

„Most nait zoo opstoeven, jong.”

„Jao, moar den moeten ie ook nait zukke dingen zeggen. 'k Heb ja al dei joaren op heur wacht. Is dat den veur gek hollen?”

„Nee, dat is ook zoo. Nou, den most moar zain, dat doe en Knelske 't iens geliek braien.”

„Ze is ja noar 't loug?”

Jan Berghuis wilde in zijn ijver al opstaan en vertrekken, maar Belkinga hield hem tegen.

„Wat wolst? Mit Knelske proaten? Dat ken hier toch wel?”

„Jao, dat ken ook, moar 'k docht.....”

„As 't den toch mit joe baiden kloar wark is, den heurst doe hier.”

„Ook goud. As ie d'r nait op tegen hebben.”

„Dat heurst ja? Hest ook 'n piep mitbrocht?”

„Nee, dei heb ik nait ien buus stoken.”

„Nou, den krigt nou 'n segoar. Moar denk d'r om heur, as weer komst, den mout piep mitkommen. Wie kennen den ja zoo mooi 'n beetje mit elkander smoken.”

Jan zei maar niet, dat dit eigenlijk het doel van zijn komst niet was, en hij zou zich wel schikken. Hij had het van avond al verder gebracht, dan hij ooit had gedacht. Daar zat hij nu in vrede en vriendschap een sigaar te rooken en te wachten op Knelske. Ze zou ook niet vreemd opkijken, als ze thuis kwam.

Nu praatte hij maar zoo een beetje met Belkinga over vee en land, maar zijn hart was er niet bij. En de tijd duurde hem lang. Knelske scheen zich ook niet te haasten.

Neen, haasten deed Knelske zich niet. En ze zou, toen ze op den terugweg was, toch wel gewild hebben, dat Jan zich niet al te letterlijk aan hun afspraak gehouden had en dat hij dezen avond eens aan zijn belofte ontrouw geworden was. Als hij haar nu eens opwachtte! Want ze had hem nu wel veel te vertellen. Hij moest weten, dat ze er nu toch met vader over gesproken had.

Ze keek naar hem uit en ze voelde zich wel heel teleurgesteld, toen ze naar huis terug moest, zonder met hem gesproken te hebben. 't Was haar, of alles nu nog eens zoo zwaar begon te wegen. Vader zei maar niets en elken dag weer zat ze in vrees en angst. En straks zou ze wel een weigering krijgen.

Toen ze in 't achterhuis kwam, bleef ze even staan. Ze moest zoo de kamer binnen gaan naar vader en dan zou ze den heelen avond weer tegenover hem zitten en ach, dat viel haar zoo moeilijk. De tijd duurde zoo lang. Het was, alsof er iets tusschen hen gekomen was.

In de gang bleef ze weer staan. Er was bezoek. Ze rook, dat er een sigaar gerookt werd. Misschien dominee of meester! Een enkele keer kwamen die wel eens aan. Nu, dan zou vader ook blij zijn, dat ze thuis kwam. Dan kon ze koffieschenken.

Nu haastte ze zich toch. Maar toen ze de

kamerdeur geopend had, dacht ze een oogenblik, dat ze droomde. Ze zag zeker niet goed. Jan hier? Maar dat kon immers niet.

De beide mannen zagen naar haar, zooals ze stond in de deuropening. En toen sprong Jan op. „Knelske,” riep hij.

Maar ze bleef stil staan en gaf geen antwoord.

„Knelske,” zei Jan nog eens.

Hij was het tóch, wist ze nu. En, nog altijd als in een droom, liep ze naar de tafel en zette ze haar boodschappenmand neer. Maar ze zei niets.

Jan vond het wonderlijk. Ze kon hem toch goeden dag zeggen, dacht hij.

Wat mankeerde haar nu?

Belkinga begreep het beter. Och, had ze zóó in angst en zorg gezeten? En kwam dit nu te plotseling?

„Wolst ons 'n kop vol koffie ienschenken, Knelske?” vroeg hij zacht.

„Wie hebben al 'n haile tied zitten wachten.”

Nu kwam er leven in Knelske, nu ze aan haar verplichtingen herinnerd werd.

Ze zette de kopjes uit op het groote koffieblad, maar haar gedachten waren er toch niet bij en ze hield den pot met klontjes onder het kraantje van de koffiepote.

Jan wilde haar nog tegen houden, maar het was te laat.

„Wat is dat nou, Knelske?”

Haastig trok ze het potje met de klontjes terug, maar ze vergat, dat ze het kraantje moest dichtdraaien. Het werd een morsboel. Maar juist dat ongeluk hielp haar.

„Hai, hai, ik schoam mie zoo.”

„Nou, dat wordt zuite koffie,” zei Belkinga droog. „Wolst Jan zeker ais 'n lekker kop vol koffie geven, is 't nait Knelske?”

Maar ze haastte zich al met 't koffieblad naar achteren en 't duurde nog al even, vóór ze weer kwam. Ze bloosde tot achter de ooren, maar heel eventjes moest ze toch ook nog lachen.

„Dat is loate koffie van oavend,” vond Belkinga. „Nou, wicht, tap Jan moar ais eerst ien, hai het d'r lank genug op wacht.”

„Je eerst,” zei Knelske kort en, al vond Belkinga zich zelf heel kinderachtig, 't deed hem toch goed, dat hij 't eerst verzorgd werd.

Knelske merkte wel, dat alles in orde was, maar ze voelde zich zoo vreemd, zoo vreemd. Stil zat ze tegenover de beide mannen. En Jan Berghuis glimlachte maar.

„Jao, heur ais, Knelske,” begon Belkinga. „Jan en ik hebben ais proat en nou heb ik mien besluit nomen. Bist 'n goud wicht west, heur en ik heb docht, dat Jan die den moar hebben mout. Natuurlieks trauwt hai den bie ons ien.

Want doe 't hoes oet, Knelske, dat ken ja nait, dat waist ja wel.”

„k Blief altied bie joe, voader.”

„Nou, den is 't ja goud, wicht.”

„Moar is die 't den ook goud noar 't zin, voader?”

„Jao, wicht, dat is 't, heur. 'k Wil nait zeggen, 'k mos mie d'r eerst ais goud op bedenken, moar as doe en Jan elkander mainen, den zel ik nait zeggen van nee. Bist nou gerust?”

„Jao, voader.”

„Nou, en den most mie beloven, dat doe nooit weer koffie zelt schenken ien klontjespot. Da's te onveurdailig.”

Knelske glimlachte.

„'t Zel nooit weer gebeuren, heur. Heden, wat was ik 'n groote slaif.”

„Nou, den is 't ja altmoal goud. En, Jan, denk d'r an, wat ik die van piep zegd heb. Nait vergeten, heur.”

„Nee, Belkingao.”

„Jao, en nou most Knelske nog moar even gezelschap hollen, want ik mout even zain, of op achterdeel alles ien order is. Wie proaten loater nog wel ais verder, Jan. Moar van oavend zelt Knelske nog wel wat te zeggen hebben. Nou, dat komt den goud oet.”

Dat dacht Jan Berghuis ook.

„Dien voader is toch 'n beste kerel, Knelske,” zei hij. „Eerst wat stief en zoo, moar wie zellen 't wel mit elkander kennen vienden. Bist nou ook bliede, wicht.”

„Jao, Jan.”

„Zugst nou wel? 't Is toch moar goud, dat ik d'r van oavend zulf op ofkommen bin. Da's gain wark veur die, Knelske. Dat mout 'n kerel doun.”

„Wat hest tegen voader zegt, Jan?”

„Och, dat waist ik zoo nait. Net as 't mie ien kop kwam. En tou gong 't hail bot best. Moar 'n mensk mout nooit bang wezen, as hai tenminsten 't goud veur het. Den ken d'r hail wat gebeuren. Nou is 't kloar wark, wicht. En nou komt d'r an dat wachten 'n enne.”

„Jao, jao.”

Knelske zei niet veel. Ze moest eerst alles nog verwerken. Haar gebed was verhoord, maar dat moest ze zichzelf toch eerst duidelijk maken. En dan stond ze nu voor het nieuwe leven. Hoe zou het zijn? Er was nu een ander gekomen, die haar noodig had en, al bleef ze ook bij vader, ze wist toch heel goed, dat die ander nu voor haar de eerste was.

Dat was vreemd, heel vreemd.

Ze keek naar Jan, zooals hij daar nu bij haar zat. Hij glimlachte vertrouwend. Door zijn vrouwen gesteund, ging ze nu het nieuwe leven in.

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

Tetje's Strijd.

I.

TETJE was in de war en daar was reden voor. Als je veertig jaar bent geworden en al lang niet meer aan vrijen en trouwen en zoo denkt en je krijgt dan, zoo ineens, een huwelijksaanzoek, dan moet je wel in de war komen ook.

Tetje had een druk leven achter zich. Ze mocht er graag van vertellen, want *nu* had ze het goed en dat voelde ze te beter, als ze nog eens dacht en sprak over de moeite, die achter haar lag.

„Wie wassen mit ons zussen. Twei jonges en vaier wichten. Ik was de olste. Nou, hou gait dat, as d'r zooveul lutje potjes binnen en nait te veul eten? Den mout olste, zoo gauw as dat moar ken, te deur oet. Ik was twaalf joar en tou zee moeke: „Zoo ken 't nait langer, wicht. Voar mout alles mit zien twei handen verdainen en ik ken hom doarbje nait helpen. 'k Heb al zo'n zeerte ien hoed en den ken ik nait bie boer wezen. Nou, en lutje kiender worden al grooter en mouten al meer bruuken. Nou mosse doe d'r oet. Kenst ja eerst kienderwicht worren.”

Nou, en zoo bin ik te deur oetgoan, eerst as kienderwicht en al gauw as lutje maid.

Moar wat 'n leven, wat 'n leven. Jao, nou is 't bie boer ook 'n bult anders worren, moar tou! Och, laive tied, as ik d'r nog an denk. Wat 'n roege rommel. En 't was warken en warken en jao, ie kregen genug ien moag, doar nait van, moar joen loon har je ook neudig, tenminsten, as ie zo'n beetje mit wollen doun. Nou, veur dat mitdoun zörgde mouder wel, heur. Och, 't arme mensk har ja ook altieden te kört en kiender wassen voak zaik, nou, en den mos Tatje moar biespringen. En mien kameroadjes lachten mie den oet, omdat ik nait mit kon doun.

Dat duurde zoo joaren en tou is mouder sturven. En voar is al gauw weer trauwd en dat mos hai ja ook wel, want hou mos 't anders mit zien hoeshollen? Moar tou kwam ik vanzulf nait zooveul meer thoes, want om 'n ander op mouders ploats te zain zitten, dat kon Tatje toch nait hail bot best.

En ik worde older en starker, moar nait veul wiesser. En ik begunde al an jonges te denken nou ja, ie waiten ja zulf wel, hou 't er tou bie boer heerging.

Nou, moar ik gong vanzulf ook noar kerk en kersoatsie, moar vroagen leerde ik hoast nooit en as doornie mie wat vroug, roadde ik d'r moar zo'n beetje noar. Den zee ik: de heiligen, doornie, of: de roomschen doornie en den was 't ook hail voak goud, want heiligen of roomschen harren 't hoast altieden doan. Moar sums lachte doornie, as ik zukswat zee en den zee hai: Tatje heeft het nog al met de roomschen te kwoad, zee hai en den begunden ze altmoal te lachen.

Moar ainmoal was d'r 'n jong, dei wel ais mit mie oetgong en tou het dei 'n ongeluk kregen en doar bin ik zoo kil van worren, dat ik mie gain road meer wist. En ik heb luusterd, as doornie an 't preeken was en ik heb mien vroagen leerd, moar dat hilf gain spierke. 'k Wis ja nargens van, mou'j begriepen. En tou kwam ol' Knelske mie ais op 'n oavend tegen en dei zee: Hou is 't, wicht, bist die zulf al kwiet worren? Nou, ik wis nait, wat 't ol' wol en tou zee ik, dat ik miezulf verloren har op achterdeel, moar dat ik mie zulf ook weer har opzocht, want ik dochte dat ol' scheervogelde, moar zai zee: Wicht, wicht, waist ja van niks en hou mout dat den, as 't op starven ankomt? Nou, tou begreep ik, woar 't ol' hin wol en ik zee: Wait ie dat den? Zeker wait ik dat, zee ze, en most ais bie mie kommen, zee ze.

Nou, op 'n oavend bin ik ien 't duuster noar ol' tou goan en ze het koffie zet en ze het 't dikke bouk nomen en ze het mie zegd, hou 't mit mie was. En ze wis alles en alles van mie of. En ik zee: Knelske, zee ik, hou waiten ie dat altmoal? En tou lachte ze en ze zee: Wicht, ik bin ja net zoo west. Moar nou is 't anders mit mfe. En ik heb heur vroagd, hou dat den zoo kommen was en zai het 't mie oetlegd. Hai, hai, tou zag ik wel, dat ik 't spoor hailndal biester was. En bie preeken van doornie ken ik kop nait bie-hollen. Nee, ik zeg gain kwoad van hom, heur, want 't mout ja zo'n wieze kerel wezen en hai ken zooveul vrimde woorden, 't is kant 'n meroakel. En hai wait alles van ol' Jeuden, net of hai d'r zulf bie west is, moar Knelske proatte ja ien mien aigen toal en dat was ja moar zo'n slicht wief, dei kon ik begriepen. En tou zag ik, dat Jezus mie al lank zocht har, moar dat har ik nait waiten.

Nou, en tou is 't 'n haile stried worren en

'k was zoo benauwd, moar 'k heb alles an Jezus zegd en tou is 't stil worden binnen ien-mie en 'k bin weer noar Knelske loopen en wie hebben beden en zai het veur mie ien biebel lezen en jao, doar ken 'k nou nait veul meer over proaten, moar alles is anders worren en ik bin zoo bliede west en Knelske is ook bliede west en as ik den vrij was, ging ik moar weer noar heur tou. 't Was net, of 't mien mouder was. En wat konnen wie mooi mit elkander zingen. Pesalms en schoullaidjes van Heil het kind en zuks wat hin.

Nou, en tou bin ik zaik worren en Knelske het mie ien hoes nomen en 't het 'n haile tied duurd en tou ik weer beter was, het ze 'n dainst veur mie zocht ien 't loug.

Hai, hai, wat is dat wat west. 'k Heb daind bie ol' Geert Proem. Jao, dat was zien bienoam, omdat hai ien proementied gain proem kon missen en hai har d'r ja veuls te veul. Moar nee, zo'n gierpalt, dat was ja hoast nait oet te hollen. En zien wief was al net zoo.

Nou, ik har gain zin, om noar dei mensken tou te goan, moar ol' Knelske zee: Wicht, messchain hest doar 'n wark te doun en Graif, — dat was den zooveul as Geert zien vrouw — het d'r om die west en nou most d'r noar tou.

Nou, ik bin bie heur ien dainst kommen en ik har 'n leven, nee, dat ken gain mensk looven. Moar jao, bie boer wol ik ook nait meer en ik was nou stoef bie Knelske en ik kon nog ais noar heur tou loopen.

Nou, en ik kon mie nait half zat eten, en as ze 'n brug smeerde, krabde zai d'r net zooveul botter of, as ze d'r op har doan en ze zee altieden, dat woater veul gezonder was as koffie en ol'man duurfde gain piepke opsteken, hou geern hai ook wol smoken en as hai bie ol' Evert zien schounen lait moaken stopte hai doar zien piepke zoo stief, dat hai d'r wel 'n haile dag van kon smoken.

Jao, heur, 't is zeker woar en halve centen worden opspoard, den konnen ze dei Zundags ien buul geven en aenmoal op 'n Neijoarsdag kreeg ik van heur twei ol' hemden, den kon ik van dei twei ol' flarden ain nei hemd moaken. Moar tou heb ik toch zegd: Vreet ze zulfs moar op. En jao, doar heb ik tou weer mit te doun kregen en ik heb heur zegd, dat ik 't nait weer wol doun en tou zee ze: Nou, geef mie hemden den moar weer, den moak ik mie zulfs d'r ain van, want doe bist toch niks nut.

'k Worde wel zoo biendens, moar ik zee niks.

En tou is ol'man sturven en ik bin bie heur bleven en zai was ainlieks nooit zond en zoo mos ik heur oppassen en 't wark doun en 't was 'n groot hoes en wie hillen nog 'n zwien en zoo en ik har 't hail bot drok. En zai deed moar niks

as kloagen, dat tieden zoo duur wassen en dat ze mie zooveul bruggen mos geven en of ik nait mit wat minder loon tou zol kennen. Moar Knelske lag ook al 'n tied op berre en dei mos ik ja vanzulfs ook biespringen, want ze kreeg van dioakens 'n doalder ien week en doar kon ze ja nait van leven. En ik zee tegen 't ol': Minder ken 't nait en wat wol ie mit joen centen? Ie stoan ja al mit 't aine bain ien 't graf en ie kennen joen geld ja toch nait mit nemen. En ze worde zoo biendens en ze het ien gain twei doagen wat tegen mie zegd. En tou is ze noar Knelske loopen, om over mie te kloagen en wat dei heur zegd het, wait ik nait, moar tou ze weer thoes kwam, was ze zoo wit as 'n liek. En ik dochte: nou jagt ze die thoes oet, moar nee, heur. En dei aigenste oavend het ze brood en spek en botter en nog veul meer an Knelske brocht. En ze het mie meer botter op 't brood geven en koffie. Ik kende 't ol' nait meer. En Zoaterdags het ze koekjes hoald — zai en koekjes — en Zundags het ze mie 'n koekje bie koffie geven en ik mos Knelske ook 'n koekje brengen.

En tou is 't 'n hail roar leven worren. Want 't ol' het heur kuren en kneepen zoo moar nait lös loaten. En 's mörgens het ze mie sums haile hoed volscholden, omdat ik teveul zaip bruukte en sodao, en den kon ze mie 's oavends 'n mikje geven of ze zocht 't grootste klontje veur mie oet of ze hoalde 'n klongel oet 't kamnet, om mie dei te geven.

Nou, en 't ol' is al beter worden en vrundlieker en ze het arme mensken, dei an deur kwammen, hulpen en ze het gain halve centen meer opspoard.

Nou, en tou is ze zoo zaik worren, dat ze nait meer van berre kon kommen en ik heb heur behandeld as 'n lutje potje.

Moar ik dochte wel ais: As zai oet tied komt, den mout ik weer 'n neie dainst zuiken en ik wor al oller en den gait dat zoo goud nait meer.

Nou, tou is ze sturven en Knelske is aigenste dag sturven. Och mensken, mensken, 't was joe toch wat te zeggen. Ik was hailndal oet stuur en ik heb schreid, busdouken vol en op 't kerkhof kon ik hoast nait meer op bainen stoan en hou ik thoes kommen bin, wait ik nait.

Moar mooiste komt nog. Knelske har 'n hoeske en dat het ze mie vermoakt mit alles wat d'r ien en an was en loaf nou dei aigenste zuunige Graif Proem mie 'n nuvere cent loaten arven. Nou, ik zeg nait, hoeveul, want dat is mensken toch gauw te slim en gain ain het d'r wat mit van neuden. Moar toch wel zooveul, dat ik mie nou mooi ken redder. Jao, 't ken roar loopen ien wereld. En ik bin ien Knelske's hoeske trokken en ik heb nou 'n winkeltje van alles en nog wat

en 't gait goud. 'k Heb docht: zoo zel dat nou blieven, tot mien tied d'r ook is. Mien bruiers en zusters kennen zich zulf redden, mien voader is d'r nait meer en zörge heb ik nait.

Nou, ik heb d'r ook hard veur warkt, moar d'r binnen d'r hail wat, dei ook hard warken en nooit wat kriegen. Den zeg ik moar: 'k Mout dankbaar wezen en ik heb 't nait verdaind. Moar dei ol' Grait, as ik doar nog an denk..... Wat ken 't roar goan mit 'n mensk."

II.

Tetje zat in haar kamertje achter den winkel. Ze had juist haar avondboterham gegeten en nu las ze een hoofdstuk uit haar bijbel. En nu trof het zoo, dat ze juist van Ruth las.

„Alzoo nam Boaz Ruth en zij werd hem ter vrouw."

Tetje las het hoofdstuk uit, zooals het behoorde en toen bleef ze aan tafel zitten, in gedachten verdiept.

Wonderlijk kon het gaan in de wereld. Ja, toen ze een jong ding was, had ze wel eens aan trouwen gedacht, zeker, maar och, dat was al zoo lang geleden. En nu, nu ze al zoo oud was geworden, nu kreeg ze dan de gelegenheid.

't Was gisteren avond geweest. Ze had haar winkellei meegenomen in haar kamertje, want ze wilde eens uitrekenen, hoeveel manke Trijntje al bij haar geborgd had. En ze wist, ook zonder dat ze het uitgerekend had, heel goed, dat het zoo niet langer kon, maar als Trijntje weer kwam wilde ze haar een mooi getalletje laten zien. Want zie je, de kwaadste was ze niet en voor een arm mensch had ze wel wat over, maar ze moesten haar niet willen bedriegen en Trijntje kon uitstekend klagen en kermen, maar van betalen was ze niet thuis, al had ze geld.

't Was toch een zuur werk. Altijd weer kwamen de menschen, om bij haar te borgen en altijd weer ging ze tegen haar verstand in, al wist ze soms vooruit, dat er weer iemand was, om misbruik te maken van haar goedheid.

Och, als vrouw alleen redde je het eigenlijk niet. Een man was harder, durfde de menschen beter aanspreken.

En zie, of 't spel sprak, juist, terwijl ze zoo dacht, ging het winkelbelletje en door het raampje in de kamerdeur zag ze, dat Teunis Hokkema in den winkel stond.

Ha, Teunis! Hij kwam den laatsten tijd nog al dikwijls en Tetje vond dat prettig. Hij was zo'n „zuite proater" en hij kwam steeds een poosje bij haar in de kamer. Dan dronk hij een kopje koffie, rookte een pijpje, en behandelde allerlei geestelijke onderwerpen.

Tetje vond hem „'n kloare kerel" en „hai kent biebel oet kop."

Teunis Hokkema was weduwnaar sedert een paar maanden. Hij was laat getrouwd, had één kind, een meisje van een jaar of vier. „Hai is fiks en veerdig," vond Tetje, „en ie zollen nait zeggen, dat hai al drei en vaertig joar is. Hai kon nog wel 'n vief en dartiger wezen."

Teunis Hokkema had het goed in de wereld. Hij had een huis in eigendom, een stukje land en een paar koeien. En voorts wist ieder in 't dorp, dat hij genoeg bezat, om van te leven. Sedert den dood van zijn vrouw had hij een nicht in huis genomen, een oud menschje, stijf van de reumathiek en Tetje begreep heel best, dat het met de huishouding niet ging, zooals het moest. Dat vond ze naar voor Teunis en ze had al eens gedacht, dat hij toch zoo op den duur niet voort kon leven, maar per slot van rekening had zij zich daarmee niet te bemoeien.

Hij kwam bij haar, deed zijn boodschappen, maakte zijn praatje en zoo vond ze het goed.

Maar nu gisteren avond. Ze had hem al zien staan in den winkel en dat had ze prettig gevonden. Dat beteekende voor haar weer een goed halfuurtje.

Ze had ook wel gezien, dat hij „opkled" was, maar ja, hoe kon zij daar erg in hebben? Ze had hem gegroet, zooals altijd en boven op zijn boodschappen had ze een zakje zuurtjes gelegd „veur 't lutje wicht."

En toen duurde 't niet lang, of hij zat tegenover haar in de huiskamer.

„Hou is 't er mit, Tunnis?"

„Goud Tatje, goud. Hou gait 't wicht? Den wel ais goud en den weer nait goud. Wie hebben hier 'n stried, Tatje."

„Jao, zoo is 't krek. En wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed."

„Juust, Tatje, zoo is 't. Moar 't vlaisch begeert wel ais en 'n man allennig is ook nait veul."

Tetje begreep het. Neen, een man alleen was niet veel. En Teunis was alleen, want dat oude mensch met haar reumathiek kon je niet mee rekenen.

„Gait 't nait zoo as 't goan mout, Tunnis?"

„Och, wat zel ik zeggen. Gusteroavond heb 'k 'n poar olle hopen oet eerdappelpan hoald en lutje wicht har 'n stoetbrug vol spellen en naalden. Moar dat is moar wereldsch goud, Tatje."

„Jao, moar ie kennen d'r last genog van hebben."

„Juust. Moar dat zel nog wel goan. Moar an-sproak, Tatje, en zoo, dat is wat ans. Wie kennen toch zoo zuit mit elkander proaten."

„Jao, dat is ook zoo. Wie verstoan elkander."

„Pelgrims op 't zulfde pad, Tatje. En den

denk ie wel ais: dat zol nou alle doagen zoo mouten. Moar dat ken ja nait."

Neen, dat kon niet, dat zag Tetje duidelijk in. Stel je voor, Ze zou zoo op den duur niets meer kunnen uitvoeren. „En altied 'n kerel bie joe, dat valt ook al nait mit."

„Jao, Tatje, en den zegt 't vlaisch, dat trauwen beter is. En den 't lutje wicht. Zai het gain moeke, Tatje. Hou mout dat nou mit opvouden? Och, en den krieg ik 't zoo benauwd en den mout ik moar al zuchten en ik loof toch ook, dat trauwen gain zunde is."

„N... ee," vond Tetje en ze begreep, dat Teunis al een vrouw op 't oog had.

„Jao, Tatje, wicht, en doaram dochte ik van oavend: 'k Zel mie opmoaken en 'k zel noar 't hart van dizze jonge dochter spreken."

„Wel main ie doar mit?" vroeg Tetje, en ze zei het ietwat ongeduldig, want ze vond, dat Teunis nu wel in eens met den naam voor den dag kon komen.

„Wel, ik main die, wicht. Dat is ja vanzulfs. Wel zol ik nou anders mainen."

Tetje hield zich stil van verbazing. En toen: „Mie? Hou kommen ie doarbie? Dat ken ja nooit."

„Woarom ken dat nait? Dizze jonge dochter mout 't wezen, dat is ja zoo duudliek as wat. En tou ik vanoavend hier noar tou ging, zee 't lutje wicht: Pappe, zee ze, brengen ie mie den ook weer zuurtjes mit? Nou, ik dochte, wat is dat toupasliek. Noa het zure komt het zoet."

„Jao, dat is nou almoal goud en ik mag 't lutje wicht ook geern lieden, moar trauwen, nou, dat wait ik nait. Da's mie slim genog."

„As dat joe oplegd is, Tatje, den mout dat gebeuren."

„Jao, moar is mie dat oplegd?"

„Vanzulfs wicht. Ans was ik toch nait hier? Moar 'k zel nou eerst ais mien piepke opsteken, den gait 't proaten ook beter en den zellen ie 'n kop vol koffie ientappen."

Tetje schrok. Daar had ze Teunis zoo waar op een droogje laten zitten. Ze haastte zich om haar verzuim goed te maken en ze wees hem 't dikste klontje, dan had hij al vast wat.

„Nou wicht, nou goan wie weer verder. En zoo kommen wie an 't gouje end. Doe bist allennig en ik bin allennig. Dat wil 't vlaisch nait. En dat is ook nait, zoo as 't heurt. Binnen wie bie elkander den ken ain ander nog ais starken, moar allennig, nee, dat moakt joe moar al zwaker. Och, stumperd, as ik hier zoo bie die zit, den is 't mie net, of wie al trauwd binnen. En dat is 'n duudliek taiken. En of wie hier nou zitten of bie mie ien 't benhoes, da's toch geliek. Nee, heur, Tatje, 't is zoo as ik die zeg. En as

wie old worren, den ken ain ander helpen en ik ken brandholtjes kappen en zoo en doe kenst kozen stoppen, en ik heb nou kozen an mit goaten as voesten. Dat gait nait, wicht, dat begripst wel. En ik heb wat centen en doe hest centen en den kennen dei bie elkander kommen en den hebben wie 't ja goud, wicht."

„Jao, Tunnis, dat is nou wel zoo, moar mien natuur en dien natuur... 'k Wait nait."

„Natuur mouten wie d'r onder hollen, wicht en den is 't krek goud, dat doe 'n ander natuur hest as ik. Den ken ik die ja helpen, om ol' mensk te bestrieden. En doe kenst mie ook ja helpen en dat komt krek oet."

„Jao, Tunnis, moar...."

„'k Mos d'r nog an denken, tou ik hier hin laip, Tatje. Ik dochte: Doar lopst nou en doar gaist nou en bist net Eliëzer, moar dei ging veur 'n ander en doe gaist veur diezulfs. En gaist ook nait noar 'n woaterput, moar noar Tatje zien hoes. En nou zel zai van oavend tot Rebekkao worden."

„Nou, doat bin ik vot nog nait an tou," zei Tetje nuchter, „moar 'k zel joe nog ais ientappen."

„Wilst mie ja zoo geern dainen, Tatje, en dat is 'n goud taiken wicht."

„Jao, Tunnis, moar wie worren baiden al 'n dag oller, en den nog trauwen. Hai, 'k wait nait. En ik heb mien vieven en zussen en doe ook, jong. Ik ken nait tegen kolle vouten en die is 't gauw te warm. Ik lus gain steufde peren en doe kenst ze alle doagen wel eten. Hou mout dat den?"

„Dat is 't vlaisch, Tatje, en 't vlaisch mouten wie d'r onderhollen."

„Jao, moar hou mout dat den? Want steufde peren, ik ken mie d'r wel veur schudden en kolle vouten, doar wor ik zaik van."

„Nou, wicht, den kenst ja 'n stoof nemen en steufde peren huift ja nait eten. Den ken ik ze allennig wel bruuken."

„Jao, dat zol kennen, moar..." En Tetje verzonk in gepeins. Maar, natuurlijk, zoo kon het niet blijven en Teunis zou toch één keer weer naar huis moeten. Maar Tetje kon zoo spoedig met haar antwoord niet gereed komen.

„Waist wat, Tunnis? Doe hest d'r al zoo lank over docht, moar ik nait. Dat is nait eerlieks. Most mie 'n week bedenktied geven."

„Da's ja goud, heur, Tatje. Den kom ik ankom Dunderdag weer. Den zellen wie nog ais weer ien zuiftghaid beroadsloagen. Nou, den goa ik nou moar noar 't lutje wicht. 't Beste d'r mit, heur. O, jao, dat heb ik ja vergeten. Hest ook stopgoaren veur hozen?"

ALS HET HART SPREEKT

DOOR

P. KEUNING.

„NEE, dat verkoop ik nait. Moar dat helpt ook ja gain spier. 't Ol' mensk ken ze ja toch nait meer stoppen, al zet ze ook drei brillen op neus. Waist wat, Tunnis? Most mie dien hozen moar ais brengen. Den zel ik wel ais zain.”

„Nou, dat is den goud, Tatje. Den neem ik ze ankom Dunderdag mit. Gounoavend, Tatje.”

„Gounoavend, Tunnis. Wel thoes, heur.”

Zoo, nu was Tetje weer alleen. En nu kon ze nadenken.

III.

Tetje had het werkelijk niet gemakkelijk.

Trouwen? Ja, maar dat was niet zoo eenvoudig. Zeker, ze had wel over haar alleen-zijn geklaagd en met dat borgen en zoo was het wel eens heel moeielijk. Maar — ze was nu haar eigen baas en dat had ook veel voor. Teunis was „'n zuite proa-ter,” ongetwijfeld, en hij kon haar soms, als hij bij haar zat, den tijd doen vergeten, maar 't was heel iets anders, hem *altijd* bij je te hebben. Dat zou misschien nog niet mee vallen. En dan... hij had eigenlijk geen werk. Nu ja, hij moest zijn stukje land in orde houden en voor zijn vee zorgen, maar 't kwam er dan toch maar op neer, dat hij veel thuis zou zijn. En dan ging zoo'n man zich met alles bemoeien. Teunis kon zelfs, als dat zoo eens uitkwam, voor de pot zorgen, maar hij zou ook wel een beetje een potkijker zijn en dat was altijd las.ig.

Hij had zijn eigenaardigheden zoo goed als zij de hare en ze waren beide nu eigenlijk niet jong genoeg meer, om zich gemakkelijk naar elkaar te schikken.

Dan — Tetje had nu, al wist ze ook van kleine zorgen, een rustig leven en ze zou, als ze met Teunis trouwde, komen in een huishouding, die heel wat van haar zou vragen. „Gain stuk hail en den 't lutje kiend en 't vei en zoo, doar komt gain end an.”

Als ze alles zoo eens overdacht, dan wist ze het nog zoo niet. Er was veel tegen.

Er was trouwens nog een andere zijde aan de zaak.

Per slot van rekening ging het over een huwelijk. En nu kende ze Teunis Hokkema wel goed, maar de vraag, waar het op aankwam, was toch eigenlijk, of ze van hem hield.

Ze was oud en wijs genoeg, om te weten, dat

ze niet meer als in haar jonge jaren tot over haar ooren verliefd zou worden. „Hai nee, an dei flauwighaid mout ik nait denken.”

Maar — nu 't over een huwelijk ging, mocht ze toch niet *lichtvaardig* een beslissing nemen. Per slot van rekening moet je toch van een man houden, als je met hem ging trouwen. Je moest wat voor hem over hebben, want hoe zou je hem anders heel den lieven dag bij je dulden?

En dat was nu zoo wat.

O, ze hoorde hem graag praten, daarvan niet, en ze geloofde ook wel, dat hij een ernstig, een geloovig man was, maar was dat voldoende? Een diepe, warme genegenheid voelde ze toch eigenlijk niet voor hem. En als ze zich voorstelde, dat hij nu eens plotseling uit haar leven zou worden weggenomen, dan wist ze, dat ze hem wel betreuren zou, maar een diep, groot verdriet zou het haar toch niet brengen.

En hij? Hield hij van haar? Had hij haar niet veel meer uit berekening gevraagd? Hij had immers een huishoudster noodig. Hij kon zoo niet meer voort. En, als hij haar nam, kreeg hij tenminste een vrouw, die een centje mee bracht. Dat schakelde hij zeker ook niet uit.

't Was wel zoo, dat hij toch ook een ander had kunnen kiezen. En, ja, 't was ook zoo, dat hij haar vertrouwde. Want hij vroeg haar, de moeder van zijn kind te worden.

Tetje bloosde. Moeder wezen! Ze had er wel eens van gedroomd, vroeger, en dan was het haar warm om 't hart geworden. Een kindje te hebben, een kindje van haarzelf... Ach, daar kwam weer het dwaze uit haar jonge meisjes-jaren. *Toen* had ze er wel eens van gedroomd. Maar toen ook had ze gedroomd van een jong, krachtig man met donker krulhaar en vriendelijke blauwe oogen, en in haar droomen had ze hem zien buigen over een wieg.

Nu was het zoo anders. Ze zou een kind krijgen, ja, maar 't was niet haar *eigen* kind. En dat vreemde kind zou ze al haar liefde, al haar zorg moeten geven.

Kon ze dat en wilde ze dat?

Tetje rilde.

Buiten locide de wind en de regen kletterde tegen haar ramen. Wat was het eigenlijk benauid, hier nu zoo alleen te zitten. Ze keek naar het kopje, waaruit Teunis gedronken had.

Zoo straks zat hij nog tegenover haar. En ze zou willen, dat hij er *nog* zat.

En nu bloosde ze al weer.

Ze leek wel gek, zij, op haar ouden dag. 't Was veel beter, maar eens aan haar naaiwerk te denken. En 't was nu ook al bijna negen uur en ze zou maar niet laat naar bed gaan. En dan moest ze maar eens alles van zich afzetten. Ze had nog een week bedenktijd. En komt tijd, komt raad.

Maar rustig was ze niet. 't Was alles zoo vreemd. Daar zat ze in haar oude, vertrouwde omgeving en ze keek naar al haar meubeltjes. Misschien stonden ze straks ergens anders. En een ander zou er ook over te zeggen hebben.

Ze stelde zich voor, hoe het wezen zou.

Dan zou Teunis 's avonds tegenover haar zitten. Hij zou zijn pijpje rooken en haar de nieuwtjes uit de krant vertellen. En ze zouden samen spreken over de geestelijke dingen. En 't zou toch wel heel gezellig kunnen zijn.

Tetje zuchtte diep.

Dit had voor jaren moeten gebeuren, toen ze nog zooveel jonger was. Toen had ze nog meer moed. En toen kwamen de verstandige overwegingen er nog niet zoo bij. Toen ging alles meer vanzelf.

Als Teunis nu den volgenden Donderdag kwam en antwoord haalde? Wat zou alles vreemd zijn. En, als ze hem afwees, kwam hij natuurlijk niet terug, en dan zou al spoedig een andere vrouw in zijn huis regeeren. Want ongetrouwd kon hij niet blijven, dat was duidelijk.

Wat zouden de menschen zeggen? Zeker niet veel goeds. Maar dat deed er al heel weinig toe. Daar had ze zich niet over te bekommeren. Als Knelske nog geleefd had, dan zou het anders zijn. Die had haar raad kunnen geven.....

Toen Knelske lekker warmpjes in de bedstede lag, wilde ze nergens meer aan denken, want dan kon ze immers niet in slaap komen. Maar ze woelde om en om en haar arme hoofd deed haar pijn en ze meende, dat ze iemand in den winkel hoorde, maar dat kon toch niet en ze maakte zich boos op Teunis met zijn „malle proatjes” en 't leek wel, of ze zelf ook niet goed bij haar verstand was.

Zoo'n oud mensch als zij en dan nog trouwen. 't Was te gek en ze had het op haar alleentje heel goed.

Maar — als ze eens ziek werd en ze had dan niemand bij zich. Dat was toch wel heel verschrikkelijk. En ze dacht aan Griet, die toch ook maar afhankelijk was geweest van vreemde hulp. Arm, oud mensch. En als ze nog ouder werd en de kwalen van den ouderdom kwamen? Dan was 't wat waard, een man te hebben, die

voor je kon zorgen. En ze was nu zoo vaak bang voor dieven. Dat zou dan ook niet zijn, als Teunis bij haar was.

Och, gekheid. Ze had nog nooit bezoek van dieven gehad en, tja, als je oud werd, kon er veel gebeuren, maar Teunis kon op zijn ouden dag ook heel wat kwalen krijgen, en dankwamen de kuren en kunsten ook, dat wist ze wel. En dan zou zij hem moeten verplegen. Neen, gekheid, er kon niets van komen. Ze kon nu wel rustig gaan slapen. Er kwam toch niets van. En Teunis moest haar nog eens met die gekkepraat aankomen. Hij leek wel mal.

Maar den volgenden dag was ze daarvan toch niet zoo vast overtuigd. Toen ze achter haar morgenboterham zat, die haar niet smaakte, leek alles zooveel anders dan in den nacht.

De regen had opgehouden; er was een bleek, waterig zonnetje en in haar tuintje kleurden de herfstasters.

Ze had nooit heel veel om bloemen gegeven; ze gaven zoo'n last in een vaas, en misschien had ze 't vroeger ook te druk gehad, om zich er mee bezig te houden. Nu, zoowaar, ging ze naar buiten, om een paar asters te plukken en ze zette ze in een vaasje op den schoorsteenmantel. Eigenlijk was een kamer met één mensch alleen heel ongezellig. En soms was het haar de moeite niet waard, eten te koken. Dan behielp ze zich 's middags maar met een boterham. Je at nooit prettig, zoo alleen. 't Zou heel iets anders zijn, als Teunis tegen haar over zat en zij voor 't kleine ding zou moeten zorgen. Maar daar ging het winkelbelletje al. O, 't kind van den schoenmaker.

„Zoo, lutje daier, en wat most hebben?”

„'n Sukkerstoal.”

„Hest 'n cent van moeke kregen?”

„Jao, omdat ik joarig bin.”

„Bist joarig? Hou old bist den?”

„Vief joar.”

„Wel, wat bist al 'n groot wicht.”

De kinderoogen schitterden. 't Kleine, dikke knuistje hield de dierbare cent stijf in zich besloten. En Tetje bleef maar kijken naar 't kleine meisje, dat op de teenen ging staan, om beter naar de groote stopflesch te kunnen zien, die Tetje nu op de toonbank zette.

„Bist nou ook bliede?”

„Jao.”

„Nou, kiek ais. Dikste stoal, dei d'r is. En omdat joarig biste, krigst van mie nog 'n poar pepermuntjes tou. Wat zegst nou?”

„Danke Tatje.”

Tetje kwam achter de toonbank vandaan, om de deur voor 't kleine meisje te openen. Op de toonbank lag de kleverige cent.

In een wondere opwelling van teerheid bukte Tetje zich neer en haalde 't kleintje naar zich toe.
„Bist 'n groote maid, heur. Lust wel peper-
muntjes?”

„Jao.”

„Nou, en wat krieg 'k er den veur?”

Tetje bloosde, toen ze het vroeg. Wat man-
keerde haar? 't Was haar vroeger nooit in 't
hoofd gekomen, zoo vreemd te doen.

En 't kleine ding keek haar verwonderd aan.
Wat wilde Tetje?

„Geef mie den 'n smokje.”

Toen voelde Tetje een paar poezele kinder-
armpjes om haar hals en een zacht, warm mondje
op haar wang.

„Nou, laive, goa den moar gauw noar moeke.”

„Dag, Tatje.”

„Dag, lutje daier. Kom nog moar ais weer
bie Tatje, heur.”

En nu was ze weer alleen en moest ze aan haar
werk. Maar dat vlotte niet. Er was een klein
meisje en een paar heldere oogen en een zacht,
warm mondje.

En Teunis had haar gevraagd, om met hem te
trouwen.

In den namiddag kwam manke Trijntje en
Tetje, plichtsgetrouw, legde haar een paar getal-
letjes voor.

„Jao, ik wait 't wel, Tatje en ik zel 't ook
wel betoalen, heur. Moar mien kerel verdaint
ja nooit 't maiste en den, 't lutje goud het altied
weer wat neudig. Jao, 't is joe wat te zeggen.
Altied sloven en sjauwen. En nooit gain rust. En
altieden armoud. Moar ie kriegten joen geld wel,
heur.”

„Jao, moar Trijntje, dat goat toch zoo nait.
Koopman komt bie mie ook om zien geld en,
as klanten mie nait betoalen, den ken ik hom
ook nait geven, wat hom toukomt.”

„Och wat, ie hebben 't ja wel. 'k Wol geern
ien joen ploats wezen, heur. Ik heb nooit rust.
Altied het dat grauw goud wat. Ie hebben gain
kiender, ie kennen joe elke nacht oetsloopen, en
's mörgens stait brug bie joe al weer op toafel.”

Wel zoo'n mensch. Die klaagde er over, dat
ze kinderen had. En die kon niet begrijpen, dat
iemand als Tetje wel eens afgunstig op haar
kon zijn.

Maar ze zou haar nu nog maar eens helpen.
Ze was niet in de stemming, om hard te wezen.

„Most mie toch ofbetoalen, Trijntje. Hou zolst
't vienden, as ik elke week nou ais 'n gulden kreeg.”

„Nou, dat mout den moar. Den mout snieder
moar wat langer op zien geld wachten. Moar
kerel speult zoo op. En den wordt mien kerel
zoo hellig, want dei wait zoo nait, wat d'r
betoald mout worden. En den begint hai te

baldren en den goan lutje potjes an 't liepen.
Nee, heur, as ik alles waiten har, ik was stil bie
vaor bleven. Moar as ie jong binnen, nè, den
bin ie nait wiesder.”

Tetje vond, dat Trijntje haar nu juist geen
moed insprak, nu ze er over dacht, of ze al
dan niet zou trouwen. Maar dat mensch ook!
Die kon het toch heel anders hebben, als ze
orde op zaken stelde. Maar die leefde maar zoo
voort en, natuurlijk, dan kwam de ellende. Tetje
zou het anders doen. Zij zou wel zorgen....

Wat mankeerde haar toch? Alsof het zoo vast
was, dat ze de vrouw van Teunis Hokkema werd.
Maar dan moest er nog heel wat veranderen.

En zoo werd ze een week lang heen en weer
geslingerd en ze was boos op zichzelf en boos
op Teunis en boos op de heele wereld.

't Werd Donderdagavond en Tetje wist nog niet,
wat ze doen zou. Maar Teunis kwam, dat was
vast en ze zou hem moeten ontvangen en in elk
geval moest ze voor koffie zorgen en....

Daar ging de winkelbel.

Teunis natuurlijk en ze was nog niet klaar.

„Heden, Tunnis, nou al? Nou, neem 'n stoul.
Ik heb koffie zoo kloar.”

„Goun oavend, Tatje. Jao, doar bin ik. En
ik heb hozen mitnomen.”

Teunis haalde een pakje te voorschijn. 't Ka-
beltouw, dat hij voor de zekerheid er om heen
had gewonden, knoopte hij voorzichtig los.

En toen legde hij de kousen op tafel voor
Tetje neer.

Tetje schoot in een lach.

„Binnen dat hozen, Tunnis? 't Binnen ja alt-
maal goaten mit hier en doar 'n droad. Nee,
moar dei kenst toch nait meer droagen. Kenst
ja veul beter gain hozen meer antrekken en op
bloote vouten loopen. Heden, heden, zoowat heb
ik nou nog nooit zain. Da's ja schoamachtig.
Doar mout ik om lachen, of ik wil of nait. Moar
't is ainlieks om te liepen.”

„Jao, Tatje, moar hou zel 't ans? Ik ken ze
zulfs nait stoppen. 'k Heb 't wel perbaierd, heur,
moar 't wol ja nait en d'r is ook gain stopgoaren
meer. 't Gait mit dei hozen net as mit 'n mensk,
wicht. As 'n mensk old wordt, den gait alles
verslieten en den is d'r ook gain stoppen meer
an. Wat mout 'n mensk den doun?”

„Zoo is 't krek, heur. Moar dei hozen kenst
wel votsmieten, heur. Most neien koopen.”

„Jao, nou, den mout dat, Tatje. Moar nou wat
ans. Ik zol van oavend weer kommen en ik
bin weerkommen. Want wat 'n mensk beloofd
het, mout hai ook doun. En nou wol ik ais
waiten, wat dien antwoord is. 't Is 'n gewichtige
zaak, Tatje en hest die vast wel goud bedocht.
Hest d'r ook om beden, wicht?”

„Jao, Tunnis, dat heb 'k doan. Moar... 't is mie nog zoo vrimd en duuster.”

„Den mout 't licht worden, wicht.”

„Jao, dat wait ik wel. Moar ja, 't is 'n haile stap. En messchain bin ik wel 'n roar mensk, moar ik ken zoo slecht 'n besluit nemen.”

„Zel ik 't den veur die doun, wicht?”

Ja, als dat kon. Tetje voelde, dat het voor haar een geruststelling zou zijn, als er een ander was, die voor haar besliste.

Ze zag weer naar de kousen van Teunis, die op de tafel lagen en ze moest toch ook weer lachen.

Och, hij kon zich ook niet alleen redden, 't ging onmogelijk. Er moest een vrouw komen, dat zag ze wel. En waarom zou zij het dan niet zijn?

Tetje begreep, dat er weer een nieuw werk voor haar te doen was. En ze zag nu alles in ander licht. Ze had zeer veel aan zichzelf gedacht, en ja, ook wel aan Teunis, maar toch het meest aan zichzelf. En nu zag ze, dat er een man was, een onbeholpen wezen, dat zichzelf niet kon redden en dat, argeloos, zijn armoede voor haar uistalde. Wat wonderlijke wezens waren die mannen toch. Die dachten niet na, die meenden, dat er nooit iets onherstelbaar verslepen was, die kwamen, of 't niets was, met vodden aan en dachten dan, dat alles wel in orde zou komen. Zoo'n dom, wonderlijk mens.

Er kwam een moederlijk gevoel over Tetje. En ze maakte zich vaardig, om haar nieuwe taak op zich te nemen.

„Jao, krek, 't is mie alles vremd, moar 't mout den moar, Tunnis. Kenst ook ja nait zunder 'n vrouw. As ik dien hozen zai...”

En weer lachte Tetje.

„Da's ja goud, Tatje, da's ja goud, wicht. Nou, den binnen wie ja mit elkander kloar. En hou is 't nou mit koffie?”

„k Zel die zoo ientappen. En den mouten wie alles mit elkander nog ais goud beproaten. Hou is 't mit lutje wicht?”

„Dei het zegd, dat ik heur wat slikkerij mos mitnemen. Dei wait wel, dat ik altied wat ien buus heb, as ik hier vandoan kom.”

„Most heur hier ais veur 'n dag brengen, heur. Den went ze ja wat an mie.”

„Goud, heur. En, Tatje, wanneer zel 't den wezen?”

„Jao, nou lopst zoo hard. Hardloopers binnen doodloopers, waist dat wel?”

„Jao, moar ik ken nait zoo lang wachten, Tatje. Hest nou zulf zain, an dei hozen, hou 't er bie staif.”

„Dei hozen..... Neem dei dingen toch van toafel. As ik ze zai, mout ik lachen. 'k Ken 't nait loaten.”

„Lachen mag wel, Tatje. 'k Loof, dat d'r ook 'n iedel lachen is, moar hozen hebben niks mit iedelhaid te moaken, zoo denk ik d'r tenminsten over.”

„Iedel bin ik nait. Dat loof ik nait. Moar dei hozen.....”

„Zellen wie ze den moar votgooien? Messchain geft ol' jeud d'r nog wat veur.”

„Gain halfke, heur. Moar ik zel die hozen koopen en den, hou is 't mit klaieroazie van lutje wicht?”

„Jao, dat wait ik nait. Most moar ais zain.”

Terwijl Teunis Hokkema zijn pijpje rookte en zijn koffie dronk, zat Tetje in diepe gedachten. Ze was al bezig, voor de kleertjes van 't kleine meisje te zorgen.

En Teunis.... Wat een wonderlijk onbeholpen mens. Ze zou het bestuur van zijn huishouding in vaste hand nemen en dan, ja, dan bloeide er misschien ook voor haar nog een laat geluk op.

Ze voelde, dat ze rustig werd, nu de beslissing was gevallen. En 't wonderlijkste was, dat ze nu wist, heel den bedenktijd al de zekerheid gehad te hebben, dat ze het aanzoek van Teunis zou aannemen.

Heel wonderlijk was dat. En Teunis zat daar nu zoo rustig en bedaard en het was toch heel mooi, een mens te hebben, waarvoor je mocht zorgen.....

Teunis kwam een paar keeren in de week en zat bij haar in haar kamer en lachte zacht voor zich heen en wreef zich in de handen en was meer dan tevreden. En hij nam telkens als hij kwam een cadeautje mee, kousen, die gestopt moesten worden, kinderkleertjes, die herstelling noodig hadden. Hij was van oordeel, dat Tetje nu maar dadelijk aan 't werk moest gaan.

En zoo werd dan de trouwdag vastgesteld. Tetje vond het zoo ook goed. Het had geen zin, om nog een jaar of zoo te wachten en 't was voor allen 't beste, dat ze nu ook maar spoedig haar intrek nam in Teunis' huis. Ze kon dan beginnen, orde op zaken te stellen.

Den laatsten avond in haar eigen huis had ze het nog wel even moeilijk. De verandering was zóó groot.

Maar Tetje wist, wat ze deed. En toen ze, voor 't laatst in eigen woning, laat in den avond zich neerzette, om vóór 't slapen gaan in den bijbel te lezen, was haar hart vervuld van diepen vrede.

En toen legde ze zich neer en sliep kalm en zacht, om op den volgenden morgen het nieuwe leven in te gaan.